

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מונקדת ומפסקת

פרשת אמור תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

כארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

כני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטאון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
רופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

ג'דפס ע"י

**קרן הדפסה
היכל הקודש**

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רלה רש"י

1 **מן הצאן יביא כבש** – אמר "הרי עלי עולה מן הצאן" – יביא כבש ולא עז, והואיל פתח
2 בו ובי, לית ליה שם לוי – כגמרא: "מנחה" סתם, דשאר מבשר יש להם שם לוי:
3 "מנחת מחבת", "מנחת מורשת", "מנחת מאפה", איזו היא מנחה דקרי לה רבי יהודה
4 מיוחדת – משום דלית ליה שם לוי? זה שפתח בה הכתוב תחלה, והיינו מנחת סלת.
5 **פשיטא** דמנחת סלת קאמר – רבי יהודה, דהא
6 בהדיא קתני לה סימנא בעלמא – בלגמא: "מנחה" – וביא שתיב
7 תטעה ותשכח איזו מנחה קאמר רבי יהודה
8 דביא. סימן זו היא בידך – זו שפתח בה הכתוב
9 תחלה, וזאת תורת המנחה – ביצד את ארדך,
10 ואוכלו מנחות קאי, תא שמע – ממתניתין,
11 מנחה מין המנחה – פירשתי לעיל, יביא אתה –
12 משום דרמין? – חד משמע, "רמנחה" – נמי חדא
13 משמע, אמר מיני מנחות תיב – וביא שתיב
14 מביין אתה – דמוקים לתרידיו ולשניו, דלמא
15 תא מיני מנחה יביא שתי מנחות משתי מינין –
16 דמיני (מנחה) – משמע תרי, ו"רמנחה" – נמי
17 משמע תריין כדביקא לעיל "וזאת תורת
18 המנחה", ודילמא – הא דדייקין מניה: הא "מיני
19 מנחת" חדא – רבי שמעון היא, דלדידיה איבא
20 לקומי תרידיו ולשניו בני טעין במנחת מנחות
21 אבל לרבנן, דלית להו מנחה משני מינים –
22 לעולם חדא מנחה מביין אתה (לא) מייתי, יאשו
23 תא – דלא מספקא ליה אלא בחכמה מנחות:
24 כיון דמיני מנחה חלות ומנחת ריקקין ביא –
25 ולא דוקא קאמר, דהוא הדין לתשע חלות הדי
26 ריקקין, או לחשעה חלות וזאת חלה, אי יבני
27 סבי לה כרבי יהודה דאמר – בפרק "זאלא
28 מנחות" (מנחות ע"א.) כל המנחות באות עשר
29 עשר, איבא לספקי ליהאי בארבע עשרה מנחות
30 סלת ומחבת ומורשת – הרי שלש, ומנחת
31 מנחה איבא אתה עשר ספקות: דלמא כולה
32 חלות נדר, ושמא השעה חלות וחד ריקקין, ושמא
33 שמנח חלות ושני ריקקין, וכן גרועי חלות
34 ואסופי לריקקין, עד שמא כולה ריקקין – ויהי
35 אתה ישרא, מייתי – שתי מנחות חדא – של
36 עשר חלות, וחדא – של עשר ריקקין, ואומר: אם
37 כולה חלות או כולה ריקקין נדרתי – אתה
38 שנדרתי תהא לנדר, והארתה תהא נרבה, ואם
39 מנחה של חלות וריקקין נדרתי – יצטרפו חלות
40 מזו לפי מה שהנדרתי וריקקין מזו לפי מה
41 שנדרתי לנדר, והארתה תהא נרבה. למחרת
42 מבא איבא ולונו עמי – מנחות חלות
43 קתני להי מי שיהיה ספק נזיר טמא וספק טהור
44 ספק מצורע וספק טמא ספק טהור – אוכל
45 בחדשתו של שם יום בו,
46 **איבא לספוקה בארבע עשרה מנחות**, אביי אמר: אפילו תימא רבי שמעון, שמעון ליה רבי
47 **שמעון דאמר: מייתי ומתני, דתניא, רבי שמעון** אמר: למחרת מבאי אשמנו ולונו
48 עמי
49 טהור אני – עולה מחובתי, וזאתה העוף ספק, מגלגל ריבול וקנו גבות עיני, כדרך שהמצורעים מגלחין, ומביא עולת בהמה, ומתנחל עליה, כן, וסופר שלשים יום, ומביא עולה
50 בהמה בו, ויהי ספק נזירות טהור הוא מטה, ואינו יכול לגלגל גלגלת עשה לצרעת, עד שירוק עליה אתה מן הדימים, ומביא עולה וזאתה גלגלית (ואי עולת בהמה)
51 עד סוף נזירות טהור שאחר טהרה צרעתה, שעולה בודאי, ואומר: אם טמא אני, פירוש: אם טמא הייתי בתגלגלת ראשונה – העולה ראשונה נרבה הייתה, וזו תהיה חובה, וזאתה
52 העוף שהבאית בתגלגלת ראשונה – מחובתי, ואם טהור אני – עולה ראשונה חובה, וזו נרבה, ותגלגלתי ושל עשיתי אינה כלום, וזאתה העוף – ספק, ומגלגל ראשו תקנו ונבת
53 עיני כדרך מצורעים, ותגלגלתי וזו יהיה ראייה לעשות בסוף שבעת ימי ספידה גלגלתי ראשונה, אבל לא היה יכול – משום דגלגלתי ספק מצורע אינו וזהא איסור גלגלתי תדיר,
54 רבי

מנחות. פרק שלושה עשר - הרי עלי עשרון דף קה עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" תוספות

רבי שמעון אומר: למחרת מביא אשמו ולוגו עמו בידו. כדן מצרוע בשמיני שלה, הוא יום אחד וששים. ומתנה עליו, לפי שהוא ספק מצרוע. וזאת מצרוע שמבטבת חדרתו אינו יכול לזכיא במבחה - שאין תטאת ברמה באה על הספק. לפיכך יביא תטאת העוף. ואם הוא עשיר - יכתוב נכסיו לאורו. וריע עני, וריע קרוב עני, ויהי עוף. ורבי שמעון לסעמיה, דאפרו נבוסת טרכין (ח.ב.א): אפילו היה שער

רבי שמעון אומר למחרת של יום ששים מביא אשמו כו. והשחיבה בצפון - כשאר אשמות. ומתן בחונות - כדן אשם מצרוע. ומביח ומבסח והנזפת חות ושוק - כחומר שלמים. ונאכל לזכיר בחונת ליום ולילה - שמא אשם הוא. ואף על גב דאמר טר - בשחיטת קדשים. בפרק 'כל הבהים שנתערבו בהטאת המוחות' (עו.ב). איש דאמר ידבי שמעון, מייתי ומתני

עמו, ואומר: אם מצרוע הוא - זהו אשמו זה לוגו, ואם לאו - אשם זה והא שלמי נדבה. ואותו אשם מעון שחיבה בצפון, ומתן בחונות וסמיכה, ונסכים והנזפת חות ושוק, ונאכל לזכיר בחונת ליום ולילה. ואף על גב דקא מפרוק מר בשחיטת קדשים: אימר דאמר רבי שמעון מייתי ומתני, לכתחילה - לתקוני גברא. אבל בעלמא דיעבד - אין, לכתחילה - לא. הני מלי גבי שלמים, דקא ממעט פאליקתו, דהוה להו קדשים לכות הפסול. אכל מענות - אפילו לכתחילה. אמאי ליה רב פפא לאמי: רבי שמעון דאמר, מחצה חלות ומחצה רקוקין ביאי, הא קא מייתי עשרון אחד משני עשרון, ולוג אחד משני לוגין? - שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר: אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין - יצא. - ומיקמינן היכי קמי? - דמתני ואמר: אי חלות לחזיריהו ורקוקין לחזיריהו אמרי דקא קמיצא מחלות - ליהוי מחלות, דקא קמיצא מרקוקין - ליהוי ארקוקין. אי מחצה רקוקין ומחצה חלות אמרי, דקא קמיצא מחלות - ליהוי המחצה חלות ומחצה רקוקין, ודקא קמיצא מרקוקין - ליהוי המחצה רקוקין ומחצה חלות. - והא בעי מיאכסין חד קומין מחלות ומרקוקין

לכתחילה לתקוני גברא - כגון האי, דבלאו הכי אסור למיכל בקדשים, דשמו מצרוע הוא. אבל בעלמא - כגון חתם בובוסח, דמירי באשם שנתערבו בשלמים, דקאמר רבי שמעון חתם. כולן איבלו כחומר שבוין, שידו כולן נאכלין ליום ולילה כאשם, ובכולן טענים מסכיח ומסכים דיעבד - אק, לכתחילה - לא. וקא סמענא בבחיילת - דשמנא שלמים חת. וזמן אבילות שני ימים ולילה אחד. ויחן דאשם אינו נאכל אלא ליום ולילה, הותרת שוק - נמצא נאכל קדשים לבית הפסול שלא כדן. אבל מנחות הללו, זמן אבילות שיה - אפילו לכתחילה גמי. ולרבי שמעון דאמר מחצה חלות כו - ומוקמא מתניתין אליביה, הוצא דמיתא ומתניא שיצטרפו חלות בעשרון זה לפי מה שגדו, ורקוקין מעשרון זה לפי מה שגדו. הא קא מייתי - השתא עשרון, מזה קצת מני קצת. וקא מערב שתי מנחות בהדי הדדי. ואידו לא נדר אלא חודא מנחה. לאיתוי חד עשרון וחד לוג, ומפליסא לחלות ורקוקים. שמעינן ליה לרבי שמעון - דאמר: המביא מנחה חביא שני עשרונים ושני לוגין, ואמר 'חציו של זה וחציו של זה' - לחובתי, והישר - ויצא. ולא אתפרשי מן הכי. ואמר 'מיאכסין היכי קמי' - לאותה מנחה, שהוא מצטרף שתי מנחות

למנחה אחת. והא בני מיאכסין כו - דאי חודא מנחה של חלות ורקוקין אמר - הו בעי אתיחי חלות ורקוקין ולפתוח בכלי אחר, ולקמוץ משניהם קומץ אחד. שמעון

התנא אל חס לפרש כל זה וסופר שלשים יום ומביא קרבנותו שלמים דראי ועלת במחה ספק ומתנה עליו, ואומר: אם טמא הייתי בתגלות שלישיה - העולה ראשונה נרבה, חו חובה, וזאת העולה מחובתי. ואם טמא אני - העולה הראשונה חובה, חו נרבה, וזאת העולה ספק. והוא חייב נמי דמתנה: אם כלחה נזירות מתגלות שניה - שתחוק עלת נרבה, וזאת העולה ספק. אך לא חשב לפרש כך. ושוהה יין, ומטמא למתים. תימה: למה לא הזכיר בקרבנות תגלות רביעית. זו חטאת (בבבחה), שהרי ראי נזיר היה, ועיין אל האשמה חטאת הברכה בשם פעם? אבל באנו לפרש רישא ברבייחא: ספק נזיר וספק אנו נזיר כלל בעשיא (אבל נזיר ראי היה). ולכך לא יביא חטאת ברמה. שהרי אינה באה על הספק - לא משתמיה חטאת הברכה בשם ליה לפרשי בהרייא ועוד, אם כן, בשלמים היה ליה למתני תנאי: או למתדוי עלת נרבה, או שלמי נזיר לענין (וממורם מאם) - בדאיא - חוה ושוק, ובחאי - זרוע בשילח. במה דברים אמורים? בזמן שגדו שלמים, אבל נדר שנים עוד חדש. אובל בקדשים - לאחר ארבעה שנים. באווא ענין ובאווא שיהא שאמרנו. מנלל לסוף שנה - באווא על סוף שלשים ובאווא תנאי, ולסוף שתי שנים - בשניה, ולבסוף שלש שנים - בשלישית, ולבסוף ארבעה שנים - ברביעית. טמא בספק ומחולל בודאי, אוכל בקדשים - לאחר שמונה ימים. והתגלות מצרוע דראי וזחה איסור גילוח הניר, ומיח כשיבא לפניו - מגלח ראשונה, ובשביעי - תגלות שניה, ובשמיני - מוכיסי דיו לכוהנות, ושוהה יין ומיטמא למתים - לאחר שלשים ושבעה. כך כרוב בתוספתא. ונראה דגרסינן 'ששים ושבעה' לפי שיטה שפירשו. טמא בודאי ומחולל בספק, אוכל בקדשים - לאחר שלשים ושבעה יום, ושוהה בין ומיטמא למתים - לאחר שבעים וארבעים יום. טמא בודאי ומחולל בודאי, אוכל בקדשים - לאחר שמונה ימים, ושוהה יין ומטמא למתים - לאחר ארבעה וארבעים יום. אשם זה הוא שלמי נרבה - ואם תאמר: והא אמרין בפרק 'אזווח קומין' (מבואם מ.ג.) דאשם מצרוע, שני כהנים מקבלין אתה אדם, אחד ביד ואחד בכלי. ושלמים אמרין דריצין שקיבל כל דמו של פרו וש

לומר: דתקוני גברא שאני, כדאמרין בפרק 'תדעריבות' (מבואם עו.ב).

והסמיכה - למאן דאמר: אשם מצרוע - לאו דארויחא יחי באקמי ידיו, ואף על גב דשלמים טב מסכיח נגוריה, ואיכחון בפסחים בפרק 'דאשה' (ט.פ.ג.) גבי 'ומשה שנתערבו ערות פסחיהו' נגענין מלעשות פסח שני ממות סמיכה - משום תקוני גברא הניר. ולמאן דאמר דארויחא - הזכיר בתום סמיכה, וכן בסבים, דבין שלמים בין אשם מצרוע עסקין סמיכה ונסכים. והתנא נסכים מנינו למימר דנקט משום שאר אשמות ולא בעו נסכים. והתנא חוה ושוק - תימה: דלא תני תנופה מחיים דבעי אשם מצרוע, כדתיב בפרק 'כל המנחות באות מצד' (מנחות סא.א.), ונאכל ליום ולילה - בחודה, דאין נאכלת אלא ליום ולילה, אין יכול לחתנה - משום דבעיא ולחם, ולחם אי אפשר לעשות תקנה, כדמוכח בפרק 'הזוהד' (מנחות פ.א.), שמעינן ליה לרבי שמעון דאמר אם הביא עשרון אחד משני עשרונות ולוג אחד משני לוגין יצא - פירש בקמטרה: לא אתפרשי, ושי לודקו: מוקטב מות יבש לא נתקדשה, דמכשר שתי הלחם ולחם הפנים אבית פאני, שמעת מנה דלא חייש בעשרון משתי עשרונות. ומיידו לוג אחד משני לוגין לא שמעינן מינה - דכולוהו מורו במדה הלכות התקדשה. כרבי

מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) ר"ט רש"י

שמעון ליה לרבי שמעון – בפרק 'כל המנחות באת מצה' (מנחות סג.ב). מותר
השמן – אמרין בפרק 'ואלו מנחות' (מנחות עה.א): מנחה הבאה ממצה חלות ומנחה
רקיקין – מכאי לוג שמן וחרצו חללות ורקיקין. חלות – בוללן, ומושת הרקיקין על
פני בולן, ושאר השמן מחזירו לחלות. ויגבי 'כולהו רקיקין' תניא לעיל מנחה: ומשון
כמין כן, ושאר השמן נאכל לכרתיים. רבי שמעון

כרבי שמעון בן יהודה – ואם האמר: מאי סלקא דעתך דמקשה, דקאמרין דאי מנחה
חלות ומנחה רקיקין – מותר השמן מחזירו לחלות. הוא לא אשכון בפרק 'ואלו
מנחות' (מנחות עה.א) רבי שמעון דאית ליה האי סברא. ומנא ידע בכלהו רקיקין דשאר
השמן נאכל לכרתיים? ויש לומר: משום דרבי שמעון בן יהודה הוה סבירא ליה
במנחה השמן מחזירו לחלות, ואילבא דרבי

שמעון קאמר, דהא קתני 'מנחה הבאה ממצה
חלות ומנחה רקיקין', ואנן שמעת ליה דאית
ליה האי סברא? רבי שמעון

שחן אלף ושמונה מאות ושלשים – כירוד קח
בדרך מאחר ועד ששים, ורפח החילוק
לסופן עד האמצע כגון אחד ושלשים – הם שנים
ואחד, שנים וחמשים ותשע – הם ששים ואחד,
ושלש וחמשים ושמונה – הם ששים ואחר. כן

המנהג עד שלשים, ושלשים ושלשים ואחד – נמי
לששים ואחד, ועלה לך שלשים פעמים ששים
ואחד, וכן נכלל למנות פרים דהו, ועליון
לשבעים. כירודי שבע ושלוש עשרה – הם עשרים,
וכן שמנה וששים עשרה – הם עשרים, וכן תשע
ואחת עשרה – הם עשרים, ועשר – הרי שבעים.

במותר להבנים חולין לעוזה קמפלגי – ולא
מיתוקמט אלא כרובן דאמר: למנחה
של ששים עשרון – ששים לוגין. דאי רבי

אליעזר בן יעקב דאמר: אין לה אלא לוג – דהכי
מיתבשרה: כיון דאיערב חולין בדהא, הא אתה
ראיהו לכללן, משום דהוה ליה חסיד שמנה.

רבה אמר דבולי עלמא וכי – 'רבה' גרסין,
אף על פי שהוה אריר רב חסידא. ורבי משני לקמן
שניא אריריא.

דתלי לה ברעת כותן – ואף על גב דב'הקמץ
רבה' (מנחות כותן) לית ליה לאבי ברעת דכין
תליא מילתא, ליה הכא מודה.

אפשר

**וירקיקון, וקא קמין מחלות ארקיקון וירקיקון
אחלות!** – שמעון ליה לרבי שמעון דאמר: אם
קמין ועלה בירו מאחר על שניהם – יצא. והא
איכא מותר שמן, דאי מציצה חלות ומציצה רקיקין
אמר – מותר השמן מחזירו לחלות, אי מציצה רקיקין
אמר – מותר השמן נאכל לכרתיים! – פרבי שמעון

בן יהודה. דתניא רבי שמעון בן יהודה אומר משום
רבי שמעון: מושחן כמין כן, ומותר השמן נאכל
לכרתיים. אמר ליה רב פהנא לרב אשי: והא איכא
לספקא במנחת נקבים, דאמר רבא: מתרב אים
מנחת נקבים בכל יום! – פי קא מסתפקא ליה

(סוין): יחיד. בגלל לבונה. בגלוג. מקמציצה – באה
בגלל יחיד, באה בגלל ציבור – לא מסתפקא ליה.
פי קא מסתפקא ליה – באה בגלל עמטה, באה
בגלל ובה – לא מסתפקא ליה. פי קא מסתפקא

ליה – מעונה לבונה, שאניה מעונה לבונה – לא
מסתפקא ליה. פי קא מסתפקא ליה – באה בגלוג,
באה בשלשה לוגין – לא מסתפקא ליה. פי קא
מסתפקא ליה – מעונה קמזיה, שאניה מעונה
קמזיה – לא קא מסתפקא ליה. "פירשתי מנחה של

עשרונים". תנו רבנן: "פירשתי מנחה וקבעתי בכלי
אחד של עשרונים, ואינו יודע מה פירשתי" – וביא

מנחה של ששים עשרונים, דברי חכמים. רבי אומר: יביא מנחות של עשרונים מאחר ועד
ששים, שהן אלף ושמנה מאות ושלשים. "פירשתי, ואינו יודע מה פירשתי, ואי זו מהן
פירשתי, ואינו יודע כמה פירשתי" – יביא חמש מנחות של ששים עשרונים, שהן
שלש מאות, דברי חכמים. רבי אומר: יביא חמש מנחות של ששים עשרונים מאחר ועד

ששים, שהן תשעה אלפים ומאה וחמשים. כנמי קא מיפלגי? אמר רב חסדא: במותר
להבנים חולין לעוזה, רבי סבר: אסור להבנים חולין לעוזה, ורבנן סברי: מותר
להבנים חולין לעוזה. רבא אמר: דכילי עלמא – אסור להבנים חולין לעוזה, והכא במותר
לערב חובה בגדרה קא מיפלגי. רבנן סברי: מותר לערב חובה בגדרה, ורבי סבר: אסור
לערב חובה בגדרה. אמר ליה אבי לרבא, לרבנן דאמרי: מותר לערב חובה בגדרה –

הא בעינן שני קמזים! – דקמזין ותרד קמזין. – והא קא קמזין מחובה אגדרה ומגדרה
אחובתו! – דתלי ליה ברעת כותן, דאמר: כל תיבא דקמזיא ידא וכהן השתא – חובה,
ולבסוף – גדרה. – ואקמזי היכי מקמז? ליקמז גדרה פרישא – דחובה היכי מקמז

לה? דלמא פולא חובה היא וחסרו להו שירים, ואמר מר: שירים שחסרו בין קמזיה
להקמרה – אין מקמזי קמזין עליהו! ליקמז חובה פרישא – דגדרה היכי מקמז לה?
ולמא

מנחה לא מצי לאיתוי, דאסור לערב חובה
בגדרה. ואי קשיא: הכא נמי, דהכי קריב קמזין,
הא דין קצת מן הקמזין חולין? ועוד: מנחה היכי
משתרי, והא לא איקמזט קמזין שלם. דקצת
מן הקמזין הוי חולין? תריץ כדתרצינן ב'הקמזין

רבה' (מנחות כה.ג) קמזין ברעתא דכותן חולין?
מלכות – וכו'. דעתא אוקשה ולא אדחלי. ורבי
סבי אבון – דהוה להבנים חולין לעוזה – הלכך,
לא מצי לאיתוי בכלי אחד ומנחה. אבל יביא

ששים מנחות, מאחר ועד ששים בששים כלים.
ואמר: 'אותם שנדרתי – ידו לחובתי, והשאר
– נדרה. ואי קשיא: ליתיה ששים עשרות
בששים כלים, וימא: 'לפי חשבון שנדרתי –'
לנדרי, השאר – נדרה? והא לא קשיא. דקביעת

המנחה – איתיה חולין, ולא מצי לאיתוי בכלי
אחד פחות ממה שקבע בו. מותר לערב חובה
בגדרה – הלכך מיתיה ששים עשרות, ויאמר:
'כפי מה שנדרתי – ידו לחובתי, והשאר –

לנדרי. שני קמזים – חד לחובה וחד לנדרי.
ושני קמזין – שני קמזים. כל היבא דפסי ידו
דכותן השתא – בקמזין ראשון – ידא חובה, וכל
דיבא דמשו ידוה קמזין אחרון – תהא נדרה.

דלמא

מנחות. פרק שלושה עשר - הרי עלי עשרון דף קו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שטיינזולץ"

תוספות

אפשר ימיהו שיתן בידו חנו מנוע לזו וקמין - תימה והא תניא ביהקמין רבה
(מנחות כד א.) הריים מנוע קומצו" - מן המחזיר, שלא יביא עשרון שני בלים
וקמין. ומשעו מהם בנזן דקדן קפויא בקבא. על פה גב דרעביס מעילאי ואין לחלק בין עשרון
אחד לכמה עשרונות. והוא ע"ב כדכין דהו דקאמרין הבא זמנעו לזו וקמין, למה לי דזמנעו
לזו, אי לא מנוע קומצו "מנער" כדדרשית לזו

ההם. וכין דמחזיקי "מנער" נפקא, יש לנו למועט
שני עשרונות שני בלים. אף על גב דהוא מנחה נהניו
וחד קמין לחזיהו, אף על גב דננעי, כמו עשרון
אחד בשני בלימו ועירי לפרשי: שני בלים הדבא
כעריבה של תרנגולם הדומם. והוא על גב דמפקסין
מחצתה - אי הונע. והא תאמר, דבבולה
שנתעבא משמע לזו אסיקין אלא לערב תובא
בגריבה. אבל תובה תובה - משמע דשרי. ואם
כן, לרבי, יאמר: "אם ששים עשרונים נדרתי -
לזו עלי ערין עשרון אחד. והא פחות מששים
נדרתי - הרי על מרין כל אלא נעריה: ששים עשרונים
ועד עשרון אחד יותר. ומייתי שיתן בחד מנא.
וחד בחד מנא. ומנוע לזו, וקמין מחאי וקמין
מחאי. דכין שחכי תובה - ויכל לערב ויש
לומר: כדשנינו לעיל בפרק "התודה" (פא א.)
התודה מברת "טוב אשר לא תודיר", ואת מברת
ליקו ליערדו (כתחילתה) ואין לנו לעשות את
תקנה של יודי "הרי עלי", אבל בריה ז"ו - שרי,
דהוי נרבה, ורבי כרבי אליעזר בן יעקב. ואין לומר:
לדיתי שיתן בחד מנא. וחד בחד מנא - ומנוע לזו
וקמין לזו מעשרון אנדרה בכתובש - ודע כי
כלל תובה מברת מנחה. והוא ליה חסד שנתנו
והיה שנתנו. לא יפחות משני גיורין - ודוקא
כי אמר "עצים", אבל כי אמר "עץ" - מייתי גיור
אחד, כדאיתא בפרק ב"מ (א.) יפחות מן
הקמין - מבסכת שקלים בפרק "שלושה עשר
שפות" (יא פליגי אי לישערי יד בעלים אי
לשערי יד בחד.

המעלה את הקמין ער חייב - ובהא
כללא הוי מעלה קמין בפנים -
דהקטרה מעליהא הוא. והלכך לא חשיב לזו
בשיתא. כך פרש בכותשין. והא תאמר: וני מחם
לן תנא כרבי אליעזר, דבפרק תורא כהדים
(קא) ומייתי ליה לעיל סוף פרק קמא (כב.)
דרבנן מחייבי בבית בחיין ויש לומר: דיקמין
דנט - לא לאפקו בניה, אלא לאפקו מאידן
דרבי אליעזר, דאמר בשני בלימו לבונה: עד
שקריב שני קמנים. ולפירוש זה לא מיירי בקומין
דסולת. והא איכא בעלים - והא תאמר: והא
איכא סמך. למאן דאמר בפרק "כל התירי"
(זכמים א.) דבבולה ויש לומר: תני דאיכא שני
דאכלי תניס - לא פסיקא ליה. ועוד שיתא: והא
איכא בעלים. דאדלוי לרבי דאמר טען קמיתא -
הכל קרב. כמפרש בדיקמין רבה (מנחות כב.)
ודילמא

מדינר כסף. "נחשת" - לא יפחות ממועה כסף. "פירשתי", ואני יודע מה פירשתי" - והא מביא,
עד שיאמר "לא לקד נתפונתי". גמרא תנו רבנן: "קרבן" - מלמד שמתנדבין עצים. וכמה?
שני גיורין, וכן הוא אומר "התקדושות הפלגו על קרבן העצים". רבי אומר: עצים קרבן הם,
טעונין מלח ומטעונין הנשח. אומר רבא: ולדברי רבי, עצים טעונין קמיתא. אמר רב פפא: לדברי
רבי, עצים צריבין עצים. "לבונה" לא יפחות מן הלבונה? מנלן? דבתבי "הריים מנעו מנעו קמיתא
מפלת מנחה ומנחה ואת כל הלבנה", מקיש לבונה לרדמה דרמנה, שהו הרמח דרמנה -
קמין, אף לבונה - נמי קמין. תנו רבנן: "הרי עלי למונח" - ביאי לבונה, מיהו לך דרב שקרב
לנבי מנחם אלא לבונה. "פירשתי" ואני יודע מה פירשתי" - ביאי מכל דרב שקרב למונח.
ותו ליכא? והא איכא עוליה - איכא עורה לכתניס. - והא איכא עולת העוף? - איכא

ודלמא בולה חובה היא, וכל שהוא מנעו לאישים
- הרי הוא ביביל תקטירו! אומר רבי יהודה בריה
דרבי שמעון בן פוי: דקסיק לזו לשום עצים, וקרבי
אליעזר. דתניא, רבי אליעזר אומר: לרית נוחות אי
אתה מעלה, אבל אתה מעלה לשום עצים. אומר ליה
רב אחא בריה דרבא לרב אשי: ודלמא דכולו עלמא
מותר לערב חובה בנדבה, והכא ברבי אליעזר אף
מפילגי. ורבנן - אית לזו דרבא אליעזר, ורבי - לית
ליה דרבי אליעזר! אומר ליה: אי שקלא דעתך לרבי
מותר לערב חובה בנדבה ודרבי אליעזר לית ליה -
אפשר דמייתי שיתין בחד מנא. וחד בחד מנא, ומנע
לזו, וקמין. רבא אומר: דכולו עלמא מותר לערב
חובה בנדבה, ודכולו עלמא אית לזו דרבי אליעזר,
ותכא בפלוגתא דרבי אליעזר בן יעקב ורבנן קא
מפילגי. דתני: אפילו מנחה של ששים עשרון - גותן
לה ששים לזו. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אפילו
מנחה של ששים עשרון - אין לה אלא לזוה, שאומר
"למנחה ולג שמין". רבנן סברי (פרבנן). דאמרין: ששים
לזו, וכל חד וחד עשרון - לזוה קא שקלי. ורבי סבר
כרבי אליעזר בן יעקב. דאמר: אין לה אלא לזוה, ולא
דעינין אי הוה מנחה היא - דקני לה בחד לזו, לא
שתי מנחות ננחו - דקעינין שני לזוין. רב אשי אמר:
בקמין והביא גדול קמיתא. רבנן סברי: קמין והביא
גדול - זצא, ורבי סבר: לא זצא. - והא אפילו פה
הוה ומנא, דתני: קמין והביא גדול - זצא, רבי אומר:
לא זצא - צריכא, דאי איתמר בהא - בהא קא אמרי
רבנן, משום דאידי ואידי קומין הוא, אבל תהם דקא
נפשי אימורין - אימא מודו ליה לרבי. ואי איתמר
בהדיא - בהדיא קאמר רבי, אבל בהא אימא מודי
לזו לרבנן, צריכא. סימן: עצים. והבי. יין. עולה. תורה.
שור. משנה: "הרי עלי עצים" - לא יפחות משני

גיורין. "לבונה" - לא יפחות מקומין. תמישין קמיתא
הם: האומר "עלי לבונה" - לא יפחות מקומין, המנדב
מנחה - ביאי עמה קומין לבונה, המעלה את הקומין
בחזין. חייב, שני פזיבין טעונין שני קמנים. "הרי עלי
והבי" - לא יפחות מדינר והבי. "כסף" - לא יפחות
מדינר כסף. "נחשת" - לא יפחות ממועה כסף. "פירשתי", ואני יודע מה פירשתי" - והא מביא,
עד שיאמר "לא לקד נתפונתי". גמרא תנו רבנן: "קרבן" - מלמד שמתנדבין עצים. וכמה?
שני גיורין, וכן הוא אומר "התקדושות הפלגו על קרבן העצים". רבי אומר: עצים קרבן הם,
טעונין מלח ומטעונין הנשח. אומר רבא: ולדברי רבי, עצים טעונין קמיתא. אמר רב פפא: לדברי
רבי, עצים צריבין עצים. "לבונה" לא יפחות מן הלבונה? מנלן? דבתבי "הריים מנעו מנעו קמיתא
מפלת מנחה ומנחה ואת כל הלבנה", מקיש לבונה לרדמה דרמנה, שהו הרמח דרמנה -
קמין, אף לבונה - נמי קמין. תנו רבנן: "הרי עלי למונח" - ביאי לבונה, מיהו לך דרב שקרב
לנבי מנחם אלא לבונה. "פירשתי" ואני יודע מה פירשתי" - ביאי מכל דרב שקרב למונח.
ותו ליכא? והא איכא עוליה - איכא עורה לכתניס. - והא איכא עולת העוף? - איכא

ולמא בולה חובה היא - ומכי שקיל קומין קמא - והו ליה כל מה שבליים שריים,
וכי קמין נרבה ומקטר לה - הו לזו (במקטרי) שריים (שחזור). ודפסיק לזו לשם
עצים - לעולם דרובה מקטיר ברישא. ודקאמר: דלמא איני שריים נירו וקמו לזו
ביביל תקטירו - דמקטר ליה לקמין דרובה לשם עצים. ואל תמכור לזו יעלו -
בתריה דהווא קרא ריבל תבטולא בתיבי. אית
לזו דרבי אליעזר - הלכך, כי מקטר לקמין
נרובה, מנחה ואומר: אם איכא נרבה תהויא כלי
- תהוי הקטרה מעלא, ואי בולה חובה היא,
הקטרה קמיתא - תוה הקטרה, וחד - שלש
עצים. ורבי לית ליה דרבי אליעזר - הדלכך,
לא מצו לאיתויי בחד מנא - דהו לא מקטר
לקמין קמא: ולמא קמיתא מכלי ביל
תקטירו. אפשר דמייתי ששים בחד מנא וחד
בחד מנא - וקמין מגדול ברישא, ומנחה אי
כולה חובה - שפיר. ואי לא, הא קמיתא -
ליה מחובה, ולמא קמיתא מכלי אחד - וליה
אדהא עשרון, ולאותה נרבה דפש בכלי אחד.
"ומנע" - מנען לראש הילכיל הו בעד זה, כדי
שינעו ראשי הקלתות זו לזו, כי הכי דלישערי
נרבה דבבלי גדול הקמין דבבלי קטן. ומקטיר
חובה, וחד נרדי. ואני רמי הויא קמיתא כל
כלי גדול חובה - לא חנו לזו שריים שחזור,
דמנחה שיתן בחד מנא וחד בחד מנא, וליה
מכי שקיל קומין קמא. ששים לזו לששים עשרון
בשכחותו בלי, ומנחה. מנח שבדנתי - והא
לחובתה, והשא - תוה נרבה. וכל עשרון
לזו שקיל, ודרובה - דתובה נרבה - לנרבה.
ואי לה (מנחה) אלא לזוה - לזו לכל המנחות.
ואי עריב שתיים מנחות, זו של שלשים זו של
שלשים בכלי אחד - בעי לזו שני לזוין, ואי הוה
הא - בעי חד לזו. קמן והביא גדול - וזה אי
נמי לא נרד, אלא שלשה עשרונות. ומייתי משה
לנדרו - ואמר, ולא בעי אתניי מדין. קמן והביא
גדול - "שן קטן עלי", ודביא גדול. איני והביא
מ-בן מנחה גדולה וכול מנחה קטנה - חד קמין
מקריב. אימורין יתרוול נפשי מריבן - ואיכא
למניה: לא הכי נרד - בהווא קאמר לא זצא,
דנפשי אמורין דיהי. משנה שני גיורין - שני
בקעיות גדולות. והמלאת את הקמין בחיין חייב
כרת, דהעלאת הוא. ובהא כלל הוי מעלה
קומין בפנים - דהקטרה מעליהא היא. הלכך
לא חשיב לזו בשיתא. שני בויבין - של לחם
הפנים. נחשת לא יפחות ממועה כסף - לא יפחות
משוה מנחם כסף. דמייתי (נחתין) שוה מנחם כסף.
פירשתי - "וכן קרב זהב, ואני יודע כמה פירשתי".
ליבא - כל כך עד שידע בעצמו לעולם לא
לכך נתכוון. גמרא קרבן - נפש כי תקריב
קרבן מנחה (ויקרא כ.) וכן הוא אומר: - ועצם
איכור קרבן. ועונין הנשח - בקרן דרומית
משכרית מנחתה. עצים טעונין קמיתא - ומסוקן
לעצם דקין, עד שנטול מהם מלא קומצו. עצים
השחורבין ארס טעונין לחסוקי בעצי
הקשה. כשאר קרבנות. מנלן - תיבסין הקשה
הוי קומין פירשתי - "אחר מאותן התיבסין כולם
למונח, ואני יודע כמה פירשתי". וקא
סלקא דעתך. דודאי מנחתה למנחא - דעתה
נמלן עולות ודלתי ביה הוה שריים לכתניס. ואף
על גב דאניו נקטר כולם מלא עולת העוף ומנחת
נכסים, הליכך ביה מכלול, אבל איכא דאמר
"הרי עלי למונח" סתם - משמע דבר ענקית,
היינו לבונה. ותו ליבא - ואמילתא קמיתא קא,
דאיין לך דבר הקריב כולה למונח אלא לבונה.

מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קז עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" ר"א רש"י

1 מוראה ונעמה – נורקין אצל מובה (הנפמים) ובלעין במקומן, כדאמרין במסכת יומא
2 בפרק קמא (כ.א.כ.). לא פסיקא ליה – דלמא דבר הקרב כולו למובה משום מנחת נסכים
3 – האיל ואיכא מנחת נדבה, האנה כולה למנחת נסכא – חתיכה אחת של זהב, שקורין
4 פלטיא. מצינרא קמנה – מולג קטן, מחננין – מפליין ראש התפילה כשואר שרון,
5 ובלעו מקומיה. ומצינרא בן נרות – של מנורה.

6 מאפרה שבתוכה. כליה עורב – מסמרות חרין
7 תרובין בראש גג ההיכל. לבלות הערבין, שלא
8 ישבו עליו. **משנה** היה על יין – לנסכים – לא
9 יפחות משלשה לוגין, שון פוחתין שבנסכים.
10 שון לא יפחות מן הלוג – דהיי למנחת נדבה,
11 ואף על גב דהוא מתובין להקריבו בפני עוממי
12 נסכים, וחד סתמא – כרבי טרפו, דאמר
13 בפרקי דרעלי (ק.א): אף לא מתרובין שמו, כ"ז
14 מריבה – מפרש בגמרא. **נמרא** אויה –
15 בפרשת נסכים כתיב (מגדבר טו) "כל האורח
16 יעשה בביתו וכו' – קרא יתירא איה, שלשה לוגין
17 – בדעיו מהכי לא חוו. ויהי – דהם כתיב "ככס
18 כגב באורח יהיה" – משמע: יהיה לכם עד
19 נסכים אמרתי. ויהי מינה – דשמן דבא נדבה –
20 גמורין. מנחת נדבה, כדאמר לקמן: "קרבן"
21 מלמד מתרובין שמו, ויהא, בני מנחת נדבה
22 כתיב (ויקרא ז) "כל תקריב קרב מנחה, ואיך
23 מצאיתיה – נסכים, דשמן קבא בפני עוממי – הרי
24 כנסכים, דומיא דין, מאורח נמר לה – כי היכי
25 דגמירין לעיל יתן, הכי נמי נמר רבי "אורח" –
26 מלמד שמתרובין שמו, ודון מינה. כל הנסכים
27 שלשה לוגין, קרבן מנחת מלמד ב"י – אלמא
28 מנחת נדבה גמר לה. **משנה** יבא כבש –
29 פוחת שבעולא, עולה ליבא, לספור אל
30 כוכרין, פירשתי – "אחד מקרבנות הבהמה"
31 ואינו יודע איזה מזה פירשתי, יבא – מכל
32 מיני בהמה הכורים גדולים, הדייתי: פר ועגל
33 ואיל ושעיר גדי וטלה, פירשתי – "את המין,
34 ואינו יודע אם מן הבהמה ואם מן העוף".

25 **קמיה דרב פפא:** ברוין מיןא ומינה, ברוין מיןא ומינה, קא מיפלגי, רבנן סבירי:
26 דון מיןא ומינה, מה מנחה מתרובין – אף ששמן נמי מתרובין, ומינה, מה מנחה בלוג –
27 אף ששמן בלוג. ורבי סבר: דון מיןא ואוקי פאתרה, מה מנחה מתרובין – אף ששמן נמי
28 מתרובין, ואוקי פאתרה, פנסכים, מה נסכים שלשת לוגין – אף ששמן נמי שלשת לוגין,
29 אמר להו רב פפא: אי מנחה גמור לה רבי, דכולי עלמא לא פליגי דון מיןא ומינה, אלא
30 רבי מ"אורח" גמור לה, אמר ליה רב הונא בריה דרב נתן לרב פפא: ומי מצית אמת
31 הכי? והתניא: "קרבן" – למד מן הונא בריה דרב נתן, וכמה? שלשת לוגין, אמר ששערת ליה
32 דאמר שלשת לוגין – רבי, וקא מייחתי לה מקרבן! אמר ליה: אי תניא מנחה, "פירשתי" ליה
33 ואינו יודע מה פירשתי – יבא פיוס מרובה, תנא: כיום טוב הראשון של חג שחל להיות
34 בשבת, **משנה** "היי עלי עולה" – יבא פבש, רבי אלעזר בן עזריה אומר: או תור או בן
35 יונה, "פירשתי מן הפקר, ואינו יודע מה פירשתי" – יבא פר ועגל, "מן הבהמה, ואינו יודע
36 מה פירשתי" – יבא פר ועגל, איל, שעיר, גדי ומלה, "פירשתי, ואינו יודע מה פירשתי"
מוסף

1 **ודלמא** נסכא – נראה ונסכא פוחת מדינא, דמשפא לא קשיא אלא שדלמא ברת
2 הפחות, כדקאמר (מנחות קד.ב), דהיי "עלי עשרונת" – יבא שנים, אבל טפי –
3 לא, דהיי "עלי עולה" – יבא תור או בן יונה, וכן כולם, ובפרק בריא דכתובה (ק.ב) ובבבא
4 ברתא (ק.סח.ב) אמר: תרוב בו כ"ז – בכסף – מנבדו דינא, ופריך: אימא נסכא ובלב דהתא
5 קיימאן לן דיד בעל הטרט על התחתון, ובמסכת
6 שקלים (א) אמרין: "דערי עלי עוב" – יבא דינא
7 זהב, אמר רבי אלעזר: הואו שחזכיר עורה, אבל
8 לא חזכיר עורה – מביא אפילו צינרא, משמע
9 דצינרא פוחתה מדינא, דהיינו נסכא כדי לעשות
10 צינרא, וקשיא מהא דאמרין ב"הגול ב"ריא"
11 (בבא קמא ע.ב): נסכא ובעינורו חוץ – משמע,
12 דהוא פוחת מנסכא ושי לומר: דהתם הווי פשעו,
13 דהווי שמיני שבחורי, ואף על גב דנטק "ויתן סתם,
14 הכי נמי נתן בפרק "אף על פי" (כתובת סה.ב)
15 כלים של משה, וזוהי, ומפרש בגמרא: תמיש חוץ
16 פשעתי, ובפרק "ידישן" (סוכה כ.ב) אמר: כוונא –
17 מלעיל, כאישריא – מלחתון, וקום לך: אישריא
18 פשעתי, דארבע מנייה קימי באישריא, "באתרא
19 דלא מי פריטי ובספא" – הבא, וביגט פשעו"
20 (בבא בתרא ק.סח.ב) משני זככי ותמה: דבפרק
21 ברתא דכתובה (ק.ב) אמרין: פריטי דכספא לא
22 בעדי אישעו ועד קמינא, ד"גט פשעו" (בבא
23 בתרא שם א) אמרין: מנבדו דינא, ובבתות
24 (ק.ב) קמני: מנבדו לה כל מה שירצו ויש
25 לומר: דפירשתי דהא וביגט פשעו" – לאו
26 דוקא, דהכי פריך: "אימא פירשתי" – כלומר,
27 מפרזינים או מנת אסירם, כי דהם כבתות?
28 ומשני: בארתא דלא טני, ובכתובת בריא ואימא
29 פרטות ממש, ואף על גב דקמינא "מנבדו לה כל
30 מה שירצה" – לא משמע ליה שיוכל להגביתו
31 פרטות, מרלא קמינא "מנבדו פרטות", שדא
32 הגרע שבכל המנחות.

33 **שמוהמין** בה את המנחות – לאו של
34 מנחה, דמלקיחיס אית, לוק, אלא
35 (ושל) שאר נרות שדון במקדש, כדתנן במדיל (ל).
36 ובפרק קמא דסדרות (יד.ב), דאמרין: אפילו
37 צינרא קמנה של הקרב צריכה עשרה בני אדם
38 לפורחה – לא נמו שפירש שם בקונטרס ששוקן
39 זה, אלא כי הבא – שמוחטין בה את
40 המנחות אשכחן צינרא, כדתנן (כלים פרק ט'
41 משנה ו'): כוש שבלע את הצינרא, **כליה** עורב
42 פירש שקטרסו: מסמרות חרין תרובין בראש גג
43 ההיכל, לבלות הערבין עשה שבו עליו, ובמסג
44 אור פירש: מניין מבלא חדה, וקופה על צידה,
45 וחדודה לתרוץ מנו כסין, ובסוף ערך "ככל פירש:
46 שעשו עורה להבריח בה העופות מגג ההיכל,
47 כדך שנושק בשכשו שחמיר זרעם, ומקדא אותה
48 "כליה עורב", ועוד פירש בערוך: מקדא ראשון,
49 ששכינה שרידה בו – לא הוי צריכין כליה עורב,
50 שלא הוי עופות פרוחין עליו, אבל במקדש שני,
51 שלל היתה קודשתו קדושת ראשון – והצרכו
52 לכליה עורב, ובפרק שני דמועד קטן (ט.א) לא משמע בן, גבי יבית שעשה שלמה דאבלו ביום הכפרים, דקאמר: איבעי לשחור בבגין פורתא ומשני: שחור בנותן, לא משחירי.
53 איבעי ליה לשחור באמת ליה ערובו משמע שדחה שם כליה עורב, ושוא תחלה עשה כליה עורב, שלא היה יודע אחר כך שיראה קדושתו – פשוט. **א** תנא תניא –
54 ולעול כאן דון מנה פליגי, והכי נמי אית ליה לרב פפא בפרק "כל הקרב" (ובדיל כ.א.כ.) ובפרק "כל שפסח (ל.א.)", והא דלא קאמר הכי בפרק "כל המנחות באת
55 מעה" (מנחות ס.ב) – דהייא בעלמא הוא. **רבי** אלעזר בן עזריה אומר יבא תור או בן יונה – בגמרא אמרין ללא פליגי, דמר כי אתריה, ואף על פי שהיו גרילין לקנות
56 קרבנות בירושלים, בגמרא אמרין (בבא מציעא כ.א.): מנת שנמלא לפני סחרי בהמה, ואמרו (ברכות ת.ב) משה ועמדו קנים ברבעתים – מכל מקום, דעת הגורד לפי מה שרואה
57 בעיר. **פירשתי** מן הבהמה כו' – הכי גרסין: "יבא פר ועגל ואיל שעיר גדי וטלה", ויש ספרים דלא כתיב "שעיר", ועל כרחין גרסין ליה, כדקמינא גבי שלמים "שעירה".
58 מוסף

33 **שמוהמין** בה את המנחות – לאו של
34 מנחה, דמלקיחיס אית, לוק, אלא
35 (ושל) שאר נרות שדון במקדש, כדתנן במדיל (ל).
36 ובפרק קמא דסדרות (יד.ב), דאמרין: אפילו
37 צינרא קמנה של הקרב צריכה עשרה בני אדם
38 לפורחה – לא נמו שפירש שם בקונטרס ששוקן
39 זה, אלא כי הבא – שמוחטין בה את
40 המנחות אשכחן צינרא, כדתנן (כלים פרק ט'
41 משנה ו'): כוש שבלע את הצינרא, **כליה** עורב
42 פירש שקטרסו: מסמרות חרין תרובין בראש גג
43 ההיכל, לבלות הערבין עשה שבו עליו, ובמסג
44 אור פירש: מניין מבלא חדה, וקופה על צידה,
45 וחדודה לתרוץ מנו כסין, ובסוף ערך "ככל פירש:
46 שעשו עורה להבריח בה העופות מגג ההיכל,
47 כדך שנושק בשכשו שחמיר זרעם, ומקדא אותה
48 "כליה עורב", ועוד פירש בערוך: מקדא ראשון,
49 ששכינה שרידה בו – לא הוי צריכין כליה עורב,
50 שלא הוי עופות פרוחין עליו, אבל במקדש שני,
51 שלל היתה קודשתו קדושת ראשון – והצרכו
52 לכליה עורב, ובפרק שני דמועד קטן (ט.א) לא משמע בן, גבי יבית שעשה שלמה דאבלו ביום הכפרים, דקאמר: איבעי לשחור בבגין פורתא ומשני: שחור בנותן, לא משחירי.
53 איבעי ליה לשחור באמת ליה ערובו משמע שדחה שם כליה עורב, ושוא תחלה עשה כליה עורב, שלא היה יודע אחר כך שיראה קדושתו – פשוט. **א** תנא תניא –
54 ולעול כאן דון מנה פליגי, והכי נמי אית ליה לרב פפא בפרק "כל הקרב" (ובדיל כ.א.כ.) ובפרק "כל שפסח (ל.א.)", והא דלא קאמר הכי בפרק "כל המנחות באת
55 מעה" (מנחות ס.ב) – דהייא בעלמא הוא. **רבי** אלעזר בן עזריה אומר יבא תור או בן יונה – בגמרא אמרין ללא פליגי, דמר כי אתריה, ואף על פי שהיו גרילין לקנות
56 קרבנות בירושלים, בגמרא אמרין (בבא מציעא כ.א.): מנת שנמלא לפני סחרי בהמה, ואמרו (ברכות ת.ב) משה ועמדו קנים ברבעתים – מכל מקום, דעת הגורד לפי מה שרואה
57 בעיר. **פירשתי** מן הבהמה כו' – הכי גרסין: "יבא פר ועגל ואיל שעיר גדי וטלה", ויש ספרים דלא כתיב "שעיר", ועל כרחין גרסין ליה, כדקמינא גבי שלמים "שעירה".
58 מוסף

רִיב מַנְחוּחַ. חֶשֶׁת שְׁלוֹשָׁה עֶשֶׂר – הָרִי עֲלֵי עֶשְׂרוֹן דָּף קֵץ עֲמוּד ב – מִתּוֹךְ מַהְדוּרַת "אֲבוֹן יִשְׂרָאֵל – שְׁטִינְיוֹלֶץ" תּוֹסֵפוֹת

מוֹסִיף עליהם תור וכן זונה – ולא גרסין זבני זונה. **הָרִי** על תורה או שלמים גרסין – ולא בספרים גרסי' תורה ושלמים.

כֶּבֶשׂ יביא הוא ותכנסו בסלע – חתמה: הוא דאמר בפרק שני בדבריות (יב) בני 'עלה יורד': מכאן אתה למד לעשרית האיהפ בפרוטה: הדמיא: 'הרי עלי סלע למנחה'

– יביא כבש. ומדאמר ר'נחמא "איל אשכ" בספק שקלים, דבן שתי שנים. מכלל דבן שנה – בסלע. ומדחזק ר'נחמא גילה דחלות. למדו דין משיחוס בעשריות. דמטנא מקדש עשיר – מביא כבש לחטאת בסלע. ועני – שני פורדים בורבג. כרתן (כריתות ח.א.) ועמד קעין ברבעתים – פירוש: רובע דינר. שרואא חזשנה עשר סלע. אמלא דכבש כלל בסכס – הרי סלע, חזקתא אינה טענה נכסיו ויש לומר: דכך הוא הדין דכבש כין שי עמו נכסיו, וכן אף עמו נכסיו – בסלע דכרתני באל' 'הוא נכסיו בשתיים'. הדיעני, לפי משעניא באלא האשח דחזנה מנה ספק, אינה על פי שאין נכסיו באשם. ואם תאמר: הוא משמע בריש 'איהו קמוקן' (במוסר מתא.) דהטאת בת דתנא – פירושו: שתות דינר. הדיעני מנה. וברשי דתקא – אמרין: חזנה מנה ספק. ושה של פרוין טרפ חבור אמרין: בפרק קמא דבכורות (א.א.) כבטרוהא בת דנקא ויש לומר: דדאי מן תהייה: כולא כריתות אפילו בפרוטה, כדאמרין בפרק (בתרא) דכריתות (כ.א.) שלא נתנה תורה קצבה במחוסרי פרה. שמוז וזולו טלמא, וקאן לוח תקנה לאכול בקדשים. ושטאן עין יפה בסלע. עין רעה בתקא. אף וזולו טלמא אפילו בפרות (מדקאן – אם הוא טוב ומזונה, ומתפרך ברום.) ואם תאמר: הוא אמרין: הריעניא לבי (ימא גנה.) בני 'לא עלי שפורת לקינ' דבב' פומי דהערובות, שמו יתות אחד מן בעלעם. ופריך: וישקלן ארבע זון מניחה, ונשד ברנדא. הךך שם קבונתו: ארבע זון מניחה. הדיעני זבני חק. ופרש שם קבונתו: ארבע זון מניחה. הדיעני זבני חק. ופרש צורי. דאיסתייא, הדיע סלע מניחה, הדי פלגא אהא, דאמריה בפרק אף על פי (מבנות דף ס.א.) וקבא ליהויא דכריתות דמשמע שרואא רובע דינר ויש לומר: דהתלמוד נקט שיעור שהיו עומדים במיהם. ושטאן אחר כך דתיקדו. אי מני: אורזיהה התלמוד בכל דוכתא ארבעה זון ולא דוכא. במדבחה בפרק 'איהו נשון' (בבא מציעא ט.ב.) שקול ארבע זון, ואימא ליה לפלגיא דלחפון זון, ובפרק גיטין פסוק (א.א.) דבפרק בני שקול ארבע זון ומשאל פסלי ליה. ובפרק 'מקדשי שרדי' (ערבין ט.א.) שקול ארבע זון ושד ברנדא. ובפרק בתרא דראש השנה (א.ב.) גבי 'שני טהגנין': מפרשי רובע לקינ פירש רשי: רובע סלע. ולא יתכן. אלא רובע דינר. כדפרשיה. כדמוכח בפרק קמא דכריתות (י.ב.) דהו' משתתף הוי. ועוד קשיא: דבפרק 'החוב' (בבא מציעא ג.ב.) אשכחן רובע סתם דהוי רובע עשר. הדיעני זבני חק. ופרש: רובע דינר על פני כהמ' תחסר אהא רשאי לקימה בסלע ע' שקל בדינר.

תורה ושלמים – או או או. **יביא כבש** – פחות שבחורה ושלמים. **פירשתי בו'** – תורה ושלמים איכא לספקו בוכרים ונקבות. **חלל** – ב' שתי שנים. (טלה ותליה) **כבש** – בן שנתו. **יביא הוא ונכסיו עמו במנה** – כך תפרש דעו תורהו שבעל פה. **במשלע** – אמרי הרי עלי שור כמנה יביאנו כמנה חזין מנכסיו – שרדי' קרן קבעו. שור כמנה והביא שנים כמנה לא יצא – שרדי' קבעו שור אחד כמנה. **גמרא** מר כי אתריה ומר כי אתריה – באתריה דתנא קמא עירב כבש מוקח ובאתריה דרבי אליעזר גריע עוף כבש. **פירשתי** – אחא קרבן בלא וקבעו בסלע – מדרתא לפרושי, איכא לספקו גמי באיתרי. הלכך, יביא מכל דבר חקבי למנחה שור הוא סלע, מכל אחד, ולבד שישלח לקנות גורב שלום ממלע. **ממנעש** – דאי גמי עגל נדר – הא שי ככלל מרובה מועט. **רבי זה** – ששנינו 'יביא פר ועגל' – לא ארבי הדיא. אלא מחלוקת דרבי ורבי דלגבי 'קטן והביא גדול', (לרבי) – לא אצא. משום דבין נקט תנא פלוגתא בספא – לפרושי רישא, דלאו (ב.ב.) הדיא הלך איהו – הלש – במסכת שקלים (ג.ב.) ששה לנתב. ששה עשר שפורת הוי במקדש. שבעה מוק מפורשיה מן נתונת בה: תיקלים דרתיקן, ותקלים עתיקין. קיימין. ונזילי עולה, ועצים, ולבונה, וחב כדפרת – הרי שבעת. וששה חזן לגרובה, הוי ודן נתונת המותרות הדולכות לנדבת צבור, דהוא 'קץ המנחה', והוי בהשר' לעלה ועורת לתביעם. כגנן ששה בתי אבות – שכל משמר חקוק שלשה בתי אבות ששה ימי שבעה. הו' עבד זמנו, והו' עבד זמנו. וכשבת נזילן שוק. **כדי** שיהן אלו שלום זה עם זה – שערות של כדמונת דנקחת חן ושפורת הוי לכתבים שמקריבין העולות. וכל זמן שאין המנחה בטל – לא הוי לחזקין מן השפורות. או לא היה להם אלא שור אחד – אתו לאנציה, דמטא באותו יום של בת ארשאן או של בת אבי שני יביא נדרים ונדבות דרבה – לא יטול הבית אב מן השופר כלום. ובשאר ימות השעבוד של אלו בתי אבות – לא מייחו נדרים ונדבות כל כך. ובמצא אוהן בתי אבות מקריבות מן השופר שלא היא המנחה בטל, דהו' שרות שלהם, ומניצ' הךך כמדי בהדי הךך, ואמרי: יש לכם עורות, ואנו אין לנו כלום ואי משום הךך עולות שחבאיא חידים במשמרות שלנו – משום מוליגו הוא הלכך תקנו ששה. שלא יטול זה משופר של זה, וכשתעבות אבות – נתנון אותו שלשה ושפורתו כגנר פר ועגל ואיל כבש גדי ושעיר – שהמתנדב פר לעלה – מביא נתון לשופר ששמו "פר" כדאמר אהור. כדאמר יבלי במנה, דפר (נקבה) כמנה. אהור. עגל – מביא תמשה סלעים. ונתון לשופר ששמו "עגל", וכן כולם. והכתבים לחזקין ממועת שופר ששמו "פר", וקריבו מאותו שופר פרים עד שכלול כל המעות. דרבי היא דאמי' קטן והביא גדול לא יצא – ולכהי הו' ששה. שאין עולה באה אלא

מתוך ששה בתמות. כגנר פרים – של חטאת ציבור שאבדו והפריש אחריהם תחתיה, ואחר כך נמצאו הראשונים. נתפסו לרעהיה ודמקין נפולין לשופר הראשון. ואחרי אשם גזילות ואשם מעילות שאבדו, והפריש אחריהם תחתיה, ואחר כך נמצאו הראשונים. נתפסו לרעהיה – דמקין נפולין לשופר השני, ובאים לנדבת ציבור. והכבשם

משם ארדרבה, משם ארבעה וסחם רובע אלו רובע שקל. מדרבחה בעל למטר מעיקרא רובע דינר, ומסק רובע שקל, ודיק ליה מדקתני "עד רובע" ולא קתני: עד רביע ועוד חזמיא דסלע. **שחור** והביא לבן – ולחוקק קצת. כדאמריה שרדי (ל.א.) ופרק קמא ג.) אכונטא – למשכה, ומסוקא – לכישריה. ויורא – שיהא שלום זה עם זה. והאף על פי שבערב השבת מחולקין העורות משום בעלי זרוע, וכדאמרין (בבא מציעא ט.א.) שחור ורבי' היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא – דלרבתא לא חישיב, אף על גב דמניין דשני ליה, דהוא – נתון לשם אילים, הוא – מביא פר תחידים. דמשמרה ביחוד. **ורבי'** היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא – דלרבתא לא חישיב, אף על גב דמניין דשני ליה, דהוא – נתון לשם אילים, הוא – מביא פר תחידים. והמעט

הוא רובע. ומפרש התם: רובע שקלי ש' לומר: דארדרבה, משם ארבעה וסחם רובע אלו רובע שקל. מדרבחה בעל למטר מעיקרא רובע דינר, ומסק רובע שקל, ודיק ליה מדקתני "עד רובע" ולא קתני: עד רביע ועוד חזמיא דסלע. **שחור** והביא לבן – ולחוקק קצת. כדאמריה שרדי (ל.א.) ופרק קמא ג.) אכונטא – למשכה, ומסוקא – לכישריה. ויורא – שיהא שלום זה עם זה. והאף על פי שבערב השבת מחולקין העורות משום בעלי זרוע, וכדאמרין (בבא מציעא ט.א.) שחור ורבי' היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא – דלרבתא לא חישיב, אף על גב דמניין דשני ליה, דהוא – נתון לשם אילים, הוא – מביא פר תחידים. דמשמרה ביחוד. **ורבי'** היא דאמר קטן והביא גדול לא יצא – דלרבתא לא חישיב, אף על גב דמניין דשני ליה, דהוא – נתון לשם אילים, הוא – מביא פר תחידים. והמעט

מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קט עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל" (שטיינזולץ) ר"ט רש"י

1 ואמאי נחיו רי גפלי - אי גדול נפל - הפסיד לוקח, דהא גדול שנבתם משמע.
2 ואי קטן נפל - לית ליה פסידא. בעל השפר - כגון האי לוקח שבא בשטר
3 מכירה - ידו על התורה. דהוי מצינא מתבדו עליו הראיה. שהמכר מוחק
4 בבתימ, הלכך ראה על הלוקח. אבל גבי הקדש - גדול משמע. **משנה**
5 שאקריבנה בבית חונו יקריבנה במקדש -

6 דכין דאמר "הרי עלי עולה" - איהיב ליה
7 בעולה. אם הקריבה בבית חונו יצא -
8 ממש עטמא במגרא. יגלה במקדש - מביא
9 קרבנותיו. **גמרא** והא מפיק קבלת -
10 דהושת חזי הוא. ואיהו איהיב בעולה מכי
11 אמר דהרי עלי עולה? אמר רב המנשא -
12 כיון דאמר על מנת שאקריבנה בבית חונו -
13 - הוי כאלו אמר "על מנת שאדורנה, ולא
14 איהיב באחריותה. ומשום הכי יצא אבל
15 אייב ברת משום שחטי חזין, שדרי קרי
16 עלה שם עולה. נזיר - לא נמי לאתני
17 "על מנת שלא אתחייב באחריות קרבנותיו",
18 דכין דחלה עליו נזירות - לא קעמי מניה.
19 עד דמיתת קרבנותיה. לזיוון בעלמא קא
20 מיזין - ולא חל עליה שם עולה. שפי לא
21 מצינא לאיצטרוני - ברוזק מנרין שראל
22 עמד, וקרב לחונו. ואילאי דרבא -
23 מתייב מעשה שחטי חזין, ואמר ליה רב
24 המנשא נזיר חוי דהוי עמטא בקראמת דלא
25 חל עליה שם נזירות - אבל עולה הייט
26 עטמא - נעשה כאומר וכו', נזיר עולה
27 עליה, ויהיב ברת. וחקריבנה באיני ישראל -
28 שלא ברשעים. ולכחי נקט "בארץ ישראל",
29 דאף על גב דלא קיים נזיר - יצא
30 דקביענא דבית חונו - לאו קביעת הוא
31 (אלא הייט עטמא). דהוי כאומר "על מנת
32 שאדורנה, ועל מנת שלא אתחייב
33 באחריותה", דמה לי קבלת חתם מה לי
34 קבלת הבא. ועגש ברת משום שחטי חזין.
35 אלמא, שם עולה חל עולה. כדרב המנשא.
36 במביי - סקבר, משום שמינן שדיה שם
37 יאה עדיק מלמד קדוש. וחקריבנה בקרב
38 חזרון - בארץ ישראל שלא בירושלים.
39 אפילו הכי - יצא. ד"על מנת שלא אתחייב
40 באחריותה. אכאמי. **משנה** ואין צירד לומר
41 דלרב אורי - אם שנשע לעבדה זרה - לא
42 ישמשו עד בירושלים. הרי אלו כבעלי
43 מופין - שחולקין ואוכלין בקדשים. כדאמר
44 ביאלא מנחת (ע"ג א"א) איש חולק,
45 ואפילו בעל מום. **גמרא** כהן ששהם
46 בהמות לעבודה זרה - לפני עבודה זרה,
47 חשב - קרבנו שהוא מקריב במקדש אחריו כן.
48 ריח נחות הוא. אי עביד שירות - בעבודה
49 זרה - מיתסר במקדש, ושחטיה לא אקרי
50 שירות. דהא במקדש שחטה בור. שנת עובד
51 זרה וקם על לעבודה זרה בשוגג. והעגנו עבד
52 ליה שירות, אלא ששוגג זרה. **מאי** לאו או
53 מכשול או עון - כלומר, או שוגג או מחד
54 עשו שירות לעבודה זרה. וכתביב בלא יגשו
55 אלו לכתן ל"י. עון מויד - כדאמרין במסכת
56 יומא (ל"ג). "שנות" - אלו הודותיו, וכן הוא
57 אומר "וברכת תברת ענה בה". כהמא
58 בשנה - משמע אפילו נפס בה כהמא
59 בשנה. יכול לקריב קרבנו. ולקריב על עצמו.
60 כגון כל התורה כולה. כמאי - פלח לעבודה זרה, דאיצטריך קרא לאכשורי לעבוד במקדש כי שגג?

1 **שאקריבנה** בבית חונו - אין שייך כאן "חפס לראשן ואשון אחריו" - דהוי כאומר
2 "עד בית חונו מצינא דאשור". כדאיתא במגרא. **אפילו** תימא עליה
3 דגמיה יד בעל השטר על התחנות - תימא: דבכפר יזכור מן הידיק (גירסא נ"א)
4 מסיק: מאי "עלייה"? מעולה שבסבאי? ושמוא דהויא הוא. אבל קאפי דתוספי יד בעל
5 השטר על העלוינה? ושמוא לאפיק יצע דוקא
6 קאתי. **לא** ישמשו במקדש בירושלים - בספר
7 "הודיה" מכות כהן שחטיו זרה - לא אשאי את
8 כפיה, ולא יקרא ראשון, דכתיב "וקדשתה", והוא
9 אחריתו לקדשותיה. ועבוד ליה רבנן מעלה -
10 מפני דרכי שלום. והאי כיון דאדידי - אחריתו,
11 כדחנן: הובינש ששמשו בבית חונו - לא
12 ישמשו במקדש שבירושלים. רש"י פירש דבשה,
13 וזה לשונו: דרי אלו כבעלי מופין כו, מביא
14 כשר לזוכן. שדרי לא מצינו כהן בעל מום
15 שיחא פסול לזוכן, אלא אם רשיה לו מום בדיה,
16 כדאמרין במגלה (בר"ג). מפני שהם מסתכלין
17 בו. והוה אז דקתי ילא ישמשו במקדש
18 בירושלים, ולכחי איצטריך "בירושלים" -
19 לאשמעינן: דבגוב ונבעין דודי מותרין לשמש.
20 כל שכן במוין הזה, שאין שירות ואין מקדש,
21 דהוי אלא כשר לזוכן ולקרות בתורה תחילה. ותו
22 אמרין (מעשה כו"א) אי מה משרת בעל מום
23 - לא, אף מברך בעל מום - לא: תלמוד לומר
24 "לעמוד לשירות" - לעמידה הקשורה, ולא לזכר
25 אזה. עד כאן לשונו. **כהן** ששחט לעבודה
26 זרה קרבנו ריח נחות - ולרב ששט - בשגג,
27 ולרב נתנן - אפילו במיז. נודמן

1 **זה לזיוון נחפיון, אמר:** אי סניא בבית חונו -
2 נזיר נמי - הוא אכריב לזעורי נפשיה קא מיפיו, אמר: אי סניא בבית חונו - שרתנא,
3 כפי - לא מצינא לאיצטרוני. ורב המנשא אמר ק"ד: נזיר - דבדאקמרת, עולה - על
4 מנת שלא אתחייב באחריותה" קאמר. ואף רבי יוחנן סבר לה להא דרב המנשא, דאמר
5 רבה בר בר חנה, אמר רבי יוחנן: "הרי עלי עולה שאקריבנה בבית חונו", וחקריבנה
6 בארץ ישראל - יצא. ועגש ברת. תניא נמי הכי: "הרי עלי עולה שאקריבנה במקדש",
7 וחקריבנה עקרב חזרון - יצא. ועגש ברת. **משנה** הבהנים ששמשו בבית חונו - לא
8 ישמשו במקדש שבירושלים, ואין צירוף לומר לזכר אחר, שאמרו "אף לא יעלו פהני
9 תבמות אל מנזה ה' בירושלים פי אם אכלו מצות קרבן אחיהם", הרי אלו כבעלי
10 מופין, חולקין ואוכלין ולא מקריבין. **גמרא** אמר רב יהודה: פהן ששחט לעבודה זרה
11 אורגה לפני ריח נחות. אמר רב יצחק בר אבדימי: מאי קראיה? - "עון אשר ישרתו
12 אותם לפני גזליהם, והיו לבית ישראל למכשול עון כל פן נזארו ידו עליהם, ואם ה'
13 יאלהים וגשאו עונם", וכתיב בתריה "ולא יגשו אלי לעלות לך", אי עבד שירות - אין,
14 שחטיה - לאו שירות הוא. אימור: שגג בורקה - רב נחמן אמר: קרבנו ריח נחות,
15 רב ששת אמר: אין קרבנו ריח נחות. אמר רב ששת: מנא אמניא לה? דכתיב "היו
16 לבית ישראל למכשול עון", מאי לאו או מכשול או עון, ו"מכשול" - שוגג, ו"עון" -
17 מויד. ורב נחמן? מכשול דעון. אמר רב נחמן: מנא אמניא לה? - דתניא: "וכפר תבהן
18 על הפשע השגגת בתמאה בשגגה" - מלמד שבהן מתפרק על ידי עצמו. כמאי? אילימא
19 בשחטיה - מאי איריא שוגג? אפילו מויד נמוי אלא לאו בורקה. ורב ששת? אמר ק"ד:
20 לעולם בשחטיה, וכבודי לא נעשה משרת לעבודה זרה. ואיזו למעמייהו. דאתמרי: הויד
21 בשחטיה - רב נחמן אמר: קרבנו ריח נחות, ורב ששת אמר: אין קרבנו ריח נחות. רב
22 נחמן אמר קרבנו ריח נחות - דלא עבד שירות. רב ששת אמר אין קרבנו ריח נחות,
23 נעשה

60 כגון כל התורה כולה. כמאי - פלח לעבודה זרה, דאיצטריך קרא לאכשורי לעבוד במקדש כי שגג?

רכ מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – שטיינזליץ"
 תוספות

נדומ'ם ל זקן אחד לבוש לבנים – בירושלמי פרין: הכתיב "וכל אדם לא יזיה באהל מועד", ואפילו מלאכים, דכתיב "דמות פנידם בני אדם" ומשני: רשמו שכניה היתה.

חוני'ו בני ישמש תחתי – תימה: דא ורשני תורת כהנים, "תחת אביר" – כמון שהוא ממלא מקום אביר, חד לא היה יודע סדר

עבודה, דהא קאמר ליה "בא ואלמדך סדר [ועבודה] ושי לומר: ודיבאת חטא היה ממלא מקום אבותיו, ואם תאמר: וכל לא ראה כהן גדול משמש מעולם, שהיה לובש באונקלי חורל כביצילול: ועוד: האי אינו נעשה כהן גדול עד שיעשה סגן ויש לומר: דלא היה יודע, וכל ליכנס בתוכהו נולדה תחילה.

והעלה עליו עולה לשם שמים – תימה: הרי יש כאן איסור שתיש חוץ? ונתאה דלכני נח מה היה מילה (למים) הנעדרים נדרים ונתובה.

בתחילה כל האומר עולה ואו מנחה – הרי עלי עולה מנחה אני מטיל עליו בו, משום דאינו טוב לומר "עלי" – שטא לא יקיים, ורבי (דברים כג) "וכי תחול לגדור" וגו' כך פירש הקוטנער, עד פירש בקונטרס פירוש אחר: גרסין "בתחילה כל האומר "עלה" – אני כופתו ומניחו לפני ארי, וכעשוי כל האומר לירד מנחה – אני מטיל עליו קומקום של חמין, בתחילה הייתי שונא הרבנות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" בו, וכעשוי שעליתי לגדולה, רבי יודעש בן פרחא נשיא היה במסכת תענית (א.טו), עד כאן לשוננו, ואתו לשון ראשון היה כחוב בספר, ולעיל דהא ליה לאיתויה, בני דרי עלי עולה, ורבינו קלונמוס אבוי של רבי משולם הגיה בלשון שני בשעת פטירתו, וחספוי טעה בן "עלה ליעלה", וזאת ועוד: אחרת: שהיה כחוב בספרים בבית שטאי' בובחים (מהג.) "דברים שאין חייבין עליהם משום פגול – חייבין עליהם משום נותר ומטא, חוץ מן הדם, ונמי רבי שמועל מחיב כרוב שדרכו להיאכל, פירוש: אמר רבי שמועל, ועד הגיה בשעושת (י.ב), שהיה כחוב בספרים "קרבנות ציבור סכין משכבת למשה", ולא הו' יודעין מהו, ומהו גרסין: "למה שחן" הלומד

נעשה משרת לעבודה ורה. אָמַר רב נחמן: מָנָא אַמְיָנָא לְהָ? דְתַנְיָא: פְּהָן שְׁעָבֵד עֲבוּדָה וְרָה וְשֵׁב - קָרְבְּנָו רִיחַ נִיחוּחַ. בְּמַאי? אֵילִימָא בְּשִׁנְגָה, מַאי וְשֵׁב?" שֵׁב וְעוֹמֵד הוּא? אֵלָא פְּשִׁיטָא כְּמוּד, וְאִי בְּרִיקָה, פִּי שֵׁב מַאי הוּוּ? הָא עֲבֵד לָהּ שִׁירוּתָא אֵלָא לֹא בְּשִׁחוּתָהּ. וְרַב שֶׁשֶׁת? אָמַר לָךְ: לְעוֹלָם בְּשִׁנְגָה, וְהִבֵּי קְאָמְרִי: אִם שֵׁב מְעִיקְרֵי, דְּבִי עֲבֵד בְּשִׁנְגָה עֲבֵד - קָרְבְּנָו רִיחַ נִיחוּחַ, וְאִם לֹא - אִין קָרְבְּנָו רִיחַ נִיחוּחַ. הַשְׁמַתְהוּ לְעֲבוּדָה וְרָה - רַב נְחָמִין אָמַר: קָרְבְּנָו רִיחַ נִיחוּחַ, וְרַב שֶׁשֶׁת אָמַר: אִין קָרְבְּנָו רִיחַ נִיחוּחַ. הוֹדָה לְעֲבוּדָה וְרָה - רַב נְחָמִין אָמַר: נִיחוּחַ, וְצִרְכָּא, דְּאִי אֲשַׁמְעִינָן הָךְ מְפִיחָתָא - בְּתַהוּי קְאָמְרֵי רַב שֶׁשֶׁת - מְשוּם דְּעֲבֵד לִיה שִׁירוּתָא, אֲכַל שִׁחוּתָהּ דְּלָא עֲבֵד לִיה שִׁירוּתָא - אֵימָא מוֹדָה לִיה לְרַב נְחָמִין, וְאִי אֲשַׁמְעִינָן שִׁחוּתָהּ - מְשוּם דְּעֲבֵד לִיה עֲבוּדָה, אֲכַל הַשְׁמַתְהוּ דְּלָא עֲבֵד לִיה עֲבוּדָה, אֵימָא לָא, צִרְכָּא. וְאִי אֲשַׁמְעִינָן הַשְׁמַתְהוּ - מְשוּם דְּעֲבֵד לִיה מְעִיטָה, אֲכַל הוֹדָה דְּרִיבְרָא עֲבָלָמָא - אֵימָא לָא, צִרְכָּא. "וְאִין צִרְיָךְ לֹמֵר דְּבָר אַחֵר" (וכו.). מְדִקְדָּמֵי "אִין צִרְיָךְ לֹמֵר דְּבָר אַחֵר", מְקַלְלֵי בְּתוֹכָהּ לֹא עֲבוּדָה וְרָה הוּא. תַּנְיָא בְּמִתְרָבָא: בֵּית הוֹנִינִי לֹא עֲבוּדָה וְרָה הוּא. דִּתְנָא: אֹתָהּ שֶׁנָּה שְׂפוּת מְצִינָא, אָמַר לְהוֹן: שֶׁנָּה זוּ הוּא מַת. אָמְרֵי לוֹ: מִנֵּן אַתָּה יוֹדֵעַ? אָמַר לְהוֹן: כֹּל זֶה בְּתַפְסוּרֵי מְדוּמָן לִי, וְזֶה אֶחָד לְבוּשׁ לְכֹנֵס וְנִתְעַטְפָּה לְכֹנֵס, וְנִכְנֵס עִמִּי וְיָצָא עִמִּי. שֶׁנָּה זוּ נִדְמָן לִי וְזֶה אֶחָד לְבוּשׁ שְׁחוּרִים וְנִתְעַטְפָּה שְׁחוּרִים, וְנִכְנֵס עִמִּי וְלֹא יָצָא עִמִּי. לְאַחַר הִרְגַל חָלָה שְׂבַעַת יָמִים וְזָמַת, וְנִמְנְעוּ אַחֵיו הַתְּהִינִים מִלְּקַרְדָּה בְּשֵׁם. בְּשַׁעַת פְּטִירוֹתָא אָמַר לְהֵם: הוֹנִינִי בְּנִי יִשְׁמַשׁ תַּחְתֵּי. נִתְקַנָּא בּוֹ שְׁמַעֵי אַחֵיו, שְׁהִיה גְּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים וּמְחַצְזָה, אָמַר לוֹ: בֵּא וְאֶלְמָדְךָ סֵדֵר עֲבוּדָה. הִלְבִּישׁוּ בְּאַוּנְקְלֵי וְהִרְגוּ בְּצִילְצוּל, הַעֲמִידוּ אֲצֵל הַמּוֹצֵחַ. אָמַר לְהֵם לְאַחֵיו הַתְּהִינִים: רְאוּ מַה נִּדְרַה וְהָ קִיסִים לְאַחֲבוּכֵת, "אוֹתוֹ הַיּוֹם שִׁישְׁתַּמְשׁ בְּכַהוּנָה גְּדוֹלָה אֲלֹבֶשׁ בְּאַוּנְקְלֵי שְׁלִיכִי וְאַחֲזוּר בְּצִילְצוּל שְׁלִיכִי". בִּקְשׁוּ אַחֵיו הַתְּהִינִים לְהִרְגוּ, סָח לְהֵם כֹּל הַמְּאוֹרְעֵי, בִּקְשׁוּ לְהִרְגוּ אֶת הוֹנִינִי. רִיחַ מְצִרִים וְרִיחַ מְצִרִים, רִיחַ לְבֵית הַמִּלֵּךְ וְרִיחַ אַחֲרָיו, כֹּל הַרְזָאָה אוֹתוֹ אֹמְרִי: זֶה הוּא, זֶה הוּא. הִלֵּךְ לְאַלְפִסְנֵדְרָאִי שֶׁל מְצִרִים, וְנִכְנָה שֶׁם מוֹצֵחַ, וְהִעֲלָה עָלָיו לְשׁוֹם עֲבוּדָה וְרָה. וְכִשְׁשָׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרֵי: מַה זֶה שְׁלֹא יָרַד לָהּ - קָדַ, הַיּוֹרֵד לָהּ - עַל אַחַת פְּתָה וְנִכְנָה, דְּבָרֵי רַבִּי מַאֲרִי. אָמַר לוֹ רַבִּי הַיּוֹדֵה: לֵא כִּד הוּא מְעִיטָה, אֵלָא אֵי קוֹבַל עָלָיו הוֹנִינִי, שְׁהִיה שְׁמַעֵי אַחֵיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׁנִים וּמְחַצְזָה. וְאִף עַל פִּי כֵן נִתְקַנָּא בּוֹ הוֹנִינִי בְּשַׁמְעֵי אַחֵיו. אָמַר לוֹ: בֵּא וְאֶלְמָדְךָ סֵדֵר עֲבוּדָה, וְהִלְבִּישׁוּ בְּאַוּנְקְלֵי וְהִרְגוּ בְּצִילְצוּל וְהַעֲמִידוּ אֲצֵל הַמּוֹצֵחַ. אָמַר לְהֵם לְאַחֲבוּכֵת, אָמַר לְהֵם לְאַחֲבוּכֵת, "אוֹתוֹ הַיּוֹם שִׁישְׁתַּמְשׁ בְּכַהוּנָה גְּדוֹלָה אֲלֹבֶשׁ בְּאַוּנְקְלֵי שְׁלִיכִי וְאַחֲזוּר בְּצִילְצוּל שְׁלִיכִי". בִּקְשׁוּ אַחֵיו הַתְּהִינִים לְהִרְגוּ, סָח לְהֵם כֹּל הַמְּאוֹרְעֵי, בִּקְשׁוּ לְהִרְגוּ אֶת הוֹנִינִי. רִיחַ מְצִרִים וְרִיחַ מְצִרִים, רִיחַ לְבֵית הַמִּלֵּךְ וְרִיחַ אַחֲרָיו, כֹּל הַרְזָאָה אוֹתוֹ אֹמְרִי: זֶה הוּא, זֶה הוּא. הִלֵּךְ לְאַלְפִסְנֵדְרָאִי שֶׁל מְצִרִים, וְנִכְנָה שֶׁם מוֹצֵחַ, וְהִעֲלָה עָלָיו לְשׁוֹם עֲבוּדָה וְרָה. וְכִשְׁשָׁמְעוּ חֲכָמִים בְּדָבָר, אָמְרֵי: וְמַה זֶה שְׁבַרַח מְמַנָּה - קָדַ, הַמְּכַבֵּשׁ לִירֵד לָהּ - עַל אַחַת פְּתָה וְנִכְנָה, דְּבָרֵי רַבִּי מַאֲרִי: לְעֵלָה לָהּ" - אֵי כּוֹפְתוֹ וְנִתְּנָה לְפָנֵי הָאָרִי. עֵתָה כֹּל הַאֹמְרֵי לִי לִירֵד מְמַנָּה - אֵי מְטוֹיל עָלָיו קוֹמְקוֹם שֶׁל חַמִּין, שְׁהִיה שְׂאוֹל בְּרַח מְמַנָּה, וְכִשְׁעָלָה - בִּקְשׁוּ לְהִרְגוּ אֶת דָּוִד. אָמַר לִיה כִּרְ קוֹשִׁיָא בְּרִיה דְּרַב חֲסִידָא לְאַבִּי: רַבִּי מַאֲרִי, הֵא יִקְרָא דְרַבִּי הַיּוֹדָה מַאי עֲבֵד לִיה? לְכַתְּנָא: לְאַחַר מַפְלַתוֹ שֶׁל סַחְרִיבִי, יָצָא חוֹקֵתָא וּמְצָא בְּנֵי מַלְכִים שְׁהוּ וְשִׁכְּנֵי בְּקַרְוֹתָ שֶׁל יְהֵב, הִדְרִין שְׁלֹא לְעֲבוֹד עֲבוּדָה וְרָה, שְׁנָאמְרִי: "בַּיּוֹם הַהוּא יְהוּ חֲמֵשׁ עִרִים פְּאַרְצֵי מְצִרִים מְבַדְּרוֹת שֶׁפֶת כְּנַעַן וְנִשְׁבַּעַת

נעשה משרת - והא דאמרין לעיל בשחיטה לא מופלא - מוקי רב לה ששת שבוגג. תורה לעבודה ורה - אמר לה: אלי אהוה, קמייחא - שג בוריקה, אבל שחיבה אימא מורה ליה לרב נתפן - ואפילו חוהי, נכנס עמי - לפני ולפנים, אמר ליה - שמועני לחוניה בא ואלמדך סדר עבודה, אונקלי - מלבש של עור, צילצול - אזור, לאחוכתו - לאשתו, זה שלא ירד לה - שמועני שלא ירד לה לגדולה, כך נתקנא באחיו, היודר לה על אחת כמה וכמה - שאין מודירין אותו, שלא יקלקל עצמו, בא ואלמדך - חוניו היה חכם משמעני, שבהא מפנה - שלא רצה ליקבלה בתחילה, כל האומר עולה [אין מנחה בתחילה קודם שיפירש קרבנו ואמר עלי עולה או מנחה אני מטיל עליו בו] - משום דאין ארוב לומר, "עלמי, שטא לא יקיים, וכתיב (דברים כג) "וכי תחול לגדור", לשון אחר: בתחילה כל האומר "עלה" - אני כופתו ומניחו לפני ארי, וכעשוי כל האומר לירד הימנה - אני מטיל עליו קומקום של חמין, בתחילה הייתי שונא את הרבנות, וכל האומר לי "עלה לגדולה" וכו', וכעשוי שעליתי לגדולה וכו', רבי יודעש בן פרחיה נשיא היה במסכת תענית (א.טו.), בדברות שפת כנען - שפת ישראל היושבים בארץ כנען, וסיפא וקרא.

ושבועים

לרב נחמן, ויא אשמעינן שחיטה - משום דעבד ליה עבודה, אכל השמתהו דלא עבד ליה עבודה - אימא לא, צירכא. ויא אשמעינן השמתהוה - משום דעבד ליה מנחה, אכל הודה דריבנא עבלמא - אימא לא, צירכא. "ואין צריך לומר דבר אחר" (וכו.). מדיקדמאי "אין צריך לומר דבר אחר", מקללי בתוכהו לא עבודה ורה הוא. תניא במיתרבה: בית חונייני לא עבודה ורה הוא. דיתנא: אותה שנה שפוט מציינא, אמר להון: שנה זו הוא מת. אמרי לו: מנין אתה יודע? אמר להון: כל זה בתפסורי מדומן לי, וזה אחד לבוש לכנס וניתעטפה לכנס, וניכנס עמי ולא יצא עמי. שנה זו נדמן לי וזה אחד לבוש שחורים וניתעטפה שחורים, וניכנס עמי ולא יצא עמי. לאחר הרגל חלה שבעת ימים וזמאת, ונמנעו אחיו התהינים מלקרדה בשם. בשעת פטירתו אמר להם: חונייני בני ישמש תחתי. נתקנא בו שמעי אחיו, שהיה גדול ממנו שתי שנים ומחצצה, אמר לו: בא ואלמדך סדר עבודה. הלבישו באונקלי והרגו בצילצול, העמידו אצל המוצח. אמר להם לאחיו התהינים: ראו מה נדר זה וקיים לאחוכתו, "אותו היום שישתמש בכהונה גדולה אלבש באונקלי שליכוי ואחזור בצילצול שליכוי". בקשו אחיו התהינים להרגו, סח להם כל המאורעי, בקשו להרגו את חונייני. ריח מצרים וריח מצרים, ריח לבית המלך וריח אחריו, כל הרזאה אותו אומר: זה הוא, זה הוא. הלך אלפסנדראי של מצרים, ונכנה שם מוצח, והעלה עליו לשום עבודה ורה. וכישמעו חכמים בדבר, אמרי: מה זה שלא ירד לה - קד, היורד לה - על אחת פתה ונכנה, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי היודה: לא כך היה מעשה, אלא אי קובל עליו חונייני, שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצצה. ואף על פי כן נתקנא בו חונייני בשמעי אחיו. אמר לו: בא ואלמדך סדר עבודה, והלבישו באונקלי והרגו בצילצול והעמידו אצל המוצח. אמר להם לאחיו התהינים: ראו מה נדר זה וקיים לאחוכתו, "אותו היום שישתמש בכהונה גדולה אלבש באונקלי שליכוי ואחזור בצילצול שליכוי". בקשו אחיו התהינים להרגו, סח להם כל המאורעי, בקשו להרגו את חונייני. ריח מצרים וריח מצרים, ריח לבית המלך וריח אחריו, כל הרזאה אותו אומר: זה הוא, זה הוא. הלך אלפסנדראי של מצרים, ונכנה שם מוצח, והעלה עליו לשום עבודה ורה. וכישמעו חכמים בדבר, אמרי: ומה זה שברח ממנה - קד, המכבש לירד לה - על אחת פתה ונכנה, דברי רבי מאיר: לעלה לה" - אי כופתו ונתנה לפני הארי. עתה כל האומר לי לירד ממנה - אני מטויל עליו קומקום של חמין, שהיה שואל ברח ממנה, וכישעלה - בקשו להרגו את דוד. אמר ליה כר קושיא בריה דרב חסידא לאבי: רבי בקרונות של יהב, הדין שלא לעבוד עבודה ורה, שנאמר: "ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מבדרות שפת כנען ונשבועת

וכמה, דברי רבי מאיר. אמר לו רבי היודה: לא כך היה מעשה, אלא אי קובל עליו חונייני, שהיה שמעי אחיו גדול ממנו שתי שנים ומחצצה. ואף על פי כן נתקנא בו חונייני בשמעי אחיו. אמר לו: בא ואלמדך סדר עבודה, והלבישו באונקלי והרגו בצילצול והעמידו אצל המוצח. אמר להם לאחיו התהינים: ראו מה נדר זה וקיים לאחוכתו, "אותו היום שישתמש בכהונה גדולה אלבש באונקלי שליכוי ואחזור בצילצול שליכוי". בקשו אחיו התהינים להרגו, סח להם כל המאורעי, בקשו להרגו את חונייני. ריח מצרים וריח מצרים, ריח לבית המלך וריח אחריו, כל הרזאה אותו אומר: זה הוא, זה הוא. הלך אלפסנדראי של מצרים, ונכנה שם מוצח, והעלה עליו לשום עבודה ורה. וכישמעו חכמים בדבר, אמרי: ומה זה שברח ממנה - קד, המכבש לירד לה - על אחת פתה ונכנה, דברי רבי מאיר: לעלה לה" - אי כופתו ונתנה לפני הארי. עתה כל האומר לי לירד ממנה - אני מטויל עליו קומקום של חמין, שהיה שואל ברח ממנה, וכישעלה - בקשו להרגו את דוד. אמר ליה כר קושיא בריה דרב חסידא לאבי: רבי בקרונות של יהב, הדין שלא לעבוד עבודה ורה, שנאמר: "ביום ההוא יהיו חמש ערים בארץ מצרים מבדרות שפת כנען ונשבועת

מנחות. פרק שלוש עשר – הרי עלי עשרון דף קי עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רכג. פרשי

1 נשבעים בשם ה' צבאות, דעת זכר – מיושבת עליהם יתר משל נקבת. בני ככל – אין
 2 להם על מלכות שאר גליות שכלל ארצות. מבידין את ישראל – בכבודן הראשון,
 3 מכיזין ואין מבכדין עולם. זאת אבותי בשמים – שטמאנים בתקדוש ברוך הוא, ואין
 4 מאמנים בעבודה זרה. שכי את – בתמימה. אתה הוא שמי חכם גדול, ומקשה לי דבר
 5 זה: ויש אמרים: בר לא היה זוקף עיניו, אלא
 6 כובש כל שעה משום בעינות. זה הלומר תורה
 7 בטהרה – עליו הוא אמר: 'לשמי ומנחה
 8 טהרה.' ועולם את ישראל – מקרא הוא
 9 בדברי הימים (ב סמן ב), בשלמים ובקרבנות
 10 משתעי, דלעולם הם עומדים. והכי דמי מנח
 11 בני בשמים, ומכיל עומד ומקטר עליו. מאי
 12 דתיב: ואת הטהרה – ולא תניב בה 'החקה'
 13 עולה ומנחה מיבעי לה – דלידידו משמע: זאת
 14 הטהרה היא עולה ומנחה בן אין צריך לה עולה
 15 וכו' – דתיב משמע 'זאת הטהרה לעולה' –
 16 כלומר, במקום העולה, 'למנחה' – בשביל
 17 המנחה. כגון 'לכס' – בשבילכם. כלומר
 18 התלמוד תורה מנחה על ענותנות. תורת
 19 השמא – כגון סוד קריש, דמירי בהלכות
 20 עבודה. שנת העקב – עבודת קרבנות, ומביא
 21 למנחה – מתוקה שנתה. שהיא ישן לא יזא. אם
 22 מעט ואם הרבה אבל – מתן שחר. כרבות
 23 התשובה – קרבנות. רבו אובליות – כתיב. ומה
 24 כשרון לבעלי – להקדוש ברוך הוא, 'כי אם
 25 ראת עיני' – שזה מנחמין לטובה. לבעל היה
 26 לאומרים: שריות הרבה הן. והדבר מוכיח שיהי
 27 ששמו כן ציום להקריב לו מנחה. וזהו ששמו
 28 כן ציום להקריב לו פרס. זהו אלים – לכך
 29 נאמר בכלום ריח נוחה לה'. אחד הריבה –
 30 להביא קרבנות. כתי שחאמר אקשה רצוני –
 31 להקריב לו קרבן ויעשה רצוני. לפי שדוא צריך
 32 לכך ואשדונו. לא לרצוני אתם וזבחים –
 33 כלומר, לא לתנאותי. שאני רוצה להסירה
 34 אתכם לעשות על כרחכם. לרצונכם –
 35 עצמכם, לקיים מצוותי, שתואו כפרה לכם בכך.
 36 לרצונכם וכו' – שתואו כותבכם לשדונו. פרט
 37 למתעסק בסבין לחתוך דבר אחר, ושחט בכותב
 38 קדשים – שפסולה. מנין למתעסק – בדבר אחר
 39 ושחט בכותב קדשים – שתואו פסול: זו בדיני
 40 הוא – שזהו לכוין דעתו. לרצונכם וכתבו –
 41 מעשה עליו הכותב לעכב.

1 **הלומר** תורה בטהרה נושא אשה אויך כר לומר תורה – בפרק קמא קידושין (בט.ב.)
 2 איכא למנא דאמר איפכא. ואמרין: לא פליגי, הו – קן, הוא – להו.
 3 **ומכיל** שר הגדול עומד ומקטר עליו קרבן – מדרשת הלוקין. יש מי שאומר:
 4 נשמותיהן של צדיקים, ויש מי שאומר: בכישים של אש, והיינו דארמין בשמונה
 5 עשרה ב'עבודת': 'ואשי ישראל ותפלח מרה
 6 באובה תקבל ברוךך. ויש אמרים דקאי אדלעיל
 7 'הושב את המנחה לזכר ברוך ואשי ישראל.'
 8 לא מנחתי יתור.

הדרן עלך הרי עלי עשרון
סליקא לה מסכת מנחות

1 **ההרים** לישא דשיששא היא? – כדתיב: "האומר להרים ולא יורח". "הביאי בני מרחוק וכוונתי
 2 מקצה הארץ", "הביאי בני מרחוק" – אמר רב הונא: אלו גליות של ככל, שדעתן מיושבת
 3 עליהן ככנים, וכוונתי מקצה הארץ" – אלו גליות של שאר ארצות, שאין דעתן מיושבת עליהן
 4 ככוונתי. אמר רבי אבה בר רב יצחק, אמר רב חסדא, ואמר רב יהודה אמר רב:
 5 מצור ועד קרטיגני – מבידין את ישראל ואת אביהם שבשמים, ומצור כלפי מערב ומקרטניגני
 6 כלפי מזרח – אין מבידין את ישראל ולא את אביהן שבשמים. אויביה רב שמי בר חייא
 7 לרב: "ממורה שמש ועד מבווא גדול שמי בגוים ובכל מקום מקטר מנש לשמי ומנחה
 8 טהרה! אמר ליה: שמי, את? דקרו ליה אלהא דאלהא. "בכל מקום מקטר מנש לשמי,
 9 בכל מקום סלקא דעתך? אמר רבי שמואל בר רבנא, אמר רבי יוחנן: אלו תלמידי חכמים
 10 העוסקים בתורה בכל מקום, מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי. "ומנחה כותרה"
 11 זה הלומר תורה בטהרה, נושא אשה ואחר כך לומר תורה. "שיר הפעולות הנה פרכו את
 12 ה' כל עבדי ה' העמרים בבית ה' בלילות" – מאי "בלילות"? אמר רבי יוחנן: אלו תלמידי
 13 חכמים העוסקים בתורה בלילה, מעלה עליהן פתוח פיהם ואילו עסוקים בעבודה. "לעולם את
 14 על ישראל" – אמר רב זידל, אמר רב: זה מנחה בני, ומכיל שר הגדול עומד ומקטר עליו
 15 קרבן. ורבי יוחנן אמר: אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה, מעלה עליהם פתוח
 16 פיהם ונחה מקדש בימיהם. אמר ריש לקיש, מאי דתיב "זאת התורה לעלה למנחה ולחפאת
 17 ולאשם"? – כל העוסק בתורה – כאילו הקריב עולה מנחה חפאת ואשם. אמר רבא: האי
 18 "לעלה למנחה", "עלה ומנחה" מיבעי ליה! אלא אמר רבא: כל העוסק בתורה, אינו צריך
 19 לא עולה (ולא חפאת) ולא מנחה ולא אשם. אמר רבי יצחק, מאי דתיב "זאת תורת
 20 החפאת" "זאת תורת האשם"? כל העוסק בתורת חפאת – כאילו הקריב חפאת, וכל העוסק
 21 בתורת אשם – כאילו הקריב אשם. **משנה** נאמר בעולת בהמה "אשה ריח נוחה", ובעולת
 22 עוף "אשה ריח נוחה", ובמנחה "אשה ריח נוחה" – לומר לך: אחד המנחה ואחד המנעיט,
 23 ולבדך שכיבין לבו לשמים. **גמרא** אמר רבי יורא: מאי קרא? – "מתוקה שנת העקב אם
 24 מעט ואם הרבה איכל". רב אדא בר אבהו אמר, מהא: "ברבות הפוקה רבו אוכליה ומה
 25 כשרון לבעלי". תנא, אמר רבי שמעון בן עזאי: בוא וראה מה תניב בפרשת קרבנות, שלא
 26 נאמר בהן לא "אל" ולא "אלהים" אלא ה' – שלא ליתן פתחון פה לבעל דין לחלוק. ונאמר
 27 בשור הנס "אשה ריח נוחה", ובעוף הנס "אשה ריח נוחה", ובמנחה "אשה ריח נוחה" – לומר לך: אחד המנחה ואחד המנעיט,
 28 ולבדך שכיבין את לבו לשמים. ונאמר האמר: לאכילה הוא צריך – תלמוד לומר: "אם ארעב לא אמר לך פי לי תבל ומלאה", ונאמר
 29 "פי לי כל חיתו יער בהמות בהרי אלה. ידעתי כל עוף הרים וזה שדי עמדי". "האוכל בשר אברים ודם עתודים אשתה". לא
 30 אמרתי אליכם: וכו', כדי שתאמר "אעשה רצוני, ויעשה רצוני". לא לרצוני אתם וזבחים, אלא לרצונכם אתם וזבחים, שנאמר
 31 "לרצונכם ותוהרו". דבר אחר: "לרצונכם ותוהרו" – לרצונכם וכו'. דבכא מצויה שמואל מרב הונא: מנין למתעסק
 32 בקדשים שהוא פסול? שנאמר: "ושחט את בן הקדר" – שתהא שחיטה לשם בן בקר. אמר לו: זו בדיני הוא, לעכב מנין? תלמוד
 33 לומר "לרצונכם ותוהרו" – לרעקתם וכו'.

הדרן עלך הרי עלי עשרון
וסליקא לה מסכת מנחות

33 בשור הנס "אשה ריח נוחה", ובעוף הנס "אשה ריח נוחה", ובמנחה "אשה ריח נוחה" – לומר לך: אחד המנחה ואחד המנעיט,
 34 ולבדך שכיבין את לבו לשמים. ונאמר האמר: לאכילה הוא צריך – תלמוד לומר: "אם ארעב לא אמר לך פי לי תבל ומלאה", ונאמר
 35 "פי לי כל חיתו יער בהמות בהרי אלה. ידעתי כל עוף הרים וזה שדי עמדי". "האוכל בשר אברים ודם עתודים אשתה". לא
 36 אמרתי אליכם: וכו', כדי שתאמר "אעשה רצוני, ויעשה רצוני". לא לרצוני אתם וזבחים, אלא לרצונכם אתם וזבחים, שנאמר
 37 "לרצונכם ותוהרו". דבר אחר: "לרצונכם ותוהרו" – לרצונכם וכו'. דבכא מצויה שמואל מרב הונא: מנין למתעסק
 38 בקדשים שהוא פסול? שנאמר: "ושחט את בן הקדר" – שתהא שחיטה לשם בן בקר. אמר לו: זו בדיני הוא, לעכב מנין? תלמוד
 39 לומר "לרצונכם ותוהרו" – לרעקתם וכו'.

הדרן עלך הרי עלי עשרון וסליקא לה מסכת מנחות

חולין פרק ראשון - הכל שוחטין דף ב עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזילץ) רכ"ה רש"י

1 **משנה** הכל שוחטין - כל היבא תני 'הכל' כולוה מייתי להו בשמעטא
2 קמייתא דערבין [ב.א.] ומפרש "הכל" לאתויי מאי. והכל שוחטין דומתותין פליגי
3 בה אמוראי בגמרא, למר - לאתויי טמא בחולין, ולמר - לאתויי כתי או
4 משומר. וכולן - בגמרא מפרש מאי "ובולן". **גמרא** ושוחטין כשרה ירעבר -
5 בתמיה. וקשה: וכל דמשמח דהוא?

6 דאתריב מי'הכל' - לבתחלה אתריב, ואילו
7 סיפא משמח דכי מריבין מי'הכל' - ירעבר
8 מריבין לה, אבל לבתחלה לא אתריב. והא
9 ליבא למימה: כולה מתינתין לבתחלה. ודא
10 קתני. דכיון דהנא "הכל שוחטין" - פשיטא
11 דכשרה. וכל הכל לבתחלה חוץ - והקשה

12 לך, ולא תוכל לומר: כולה ירעבר. והכי
13 קאמר: הכל תורת שחיטה נוגת בך. שאם
14 שחטו אותן הפסולין דמתריב - תוא
15 שחיטתן כשרה. **אבל הכל ממיירי** - מי
16 מצית למימה: לבתחלה יביא בהמת חולין
17 אצל בהמת קדשים ואמר "זו תמות וז'
18 'הכל' התמורה מפרש דהם ועריבין ב.א.:

19 לאתויי יורש, שממיר בקרבן אביו לאחר
20 שחט אביו. דהתם תנן: אלא ממירין כל
21 אחרים. טוב - הם. קר - בעל מום. הם
22 ברקתי **שמעא** - דערק ל'הכל' דרישא,
23 דלא תימא לבתחלה הוא. אבל לכול
24 שוחטין - בדוכתיה קאי, דכל כמה דלא
25 עקר ליה ותנא: לא שידו הפסולין רשאים
26 לשחוט, בדערק תהם - משמע דלבתחלה
27 רביניה. והדר תני "שחיטתן כשרה" דמשמע

28 דעבר: לא שהאדם רשאי - דכתיב: "לא
29 תחליפנו". ורשאי הכי קאמר: הוה דכל תמורה
30 נוגת בהם. והא דתנא ברישא: לכל ממירין,
31 ואיצטרך ליה זה לפרושי: לא שהאדם
32 רשאי בו, ולא קטן ברישא לשון קצרה. הכל
33 שהמירו תמורת תמורה - לשון התנאים

34 והוא זה. כמו "הכל שוחטין" "הכל טומאין" (מנחות צ.א.). "הכל חיבין". הלכך,
35 הבא, אף על גב דהוצרך להאריך - לא שניה התנא את לשונו. מופר - נסתפח
36 השני, והשתדן קדושתו. **וכופא את הארבעים** - משום לאו ימיר. והכל
37 מעריבין - והם ועריבין ב.א. מפרש: לאתויי טמא ופולא סוף דרישא, קטן הודיע

38 להפלות לשם מי מקדישין, ואם סמוך לפרוקי הוא. כגון בן שנים עשרה שנה ויום
39 אחד - דרביי קיימין, אף על פי שערין קטן הוא עד שלש עשרה שנה ויום אחד.
40 מעריבין - תורת מעריבין עליהם, שאם אמר "עריב עלי" או "ערך פלוני עלי" -
41 נדרו קיים. ואף על גב דקטן הוא זה - הנדר חייב ליתן כפי שנים של נערך.
42 והדמים קצובין בפרשה. **הכל נעריבין** - יש להם ערף. ואפילו מוכה שחין שאינו
43 אלא מוכה למיכר בשוק - יש לו ערף הנתבן בפרשה. והא אמר: על עצמו "עריב
44 עלי", או כולם על שאר "ערך מוכה שחין על עלי" - אף אמר: הוילי הדמים אין

45 לו, ערך נמי אין לו. **הכל נגרידים** - "דמי עלי או דמי פלוני עלי". ודתם מפרש,
46 דאדידי דבעי למינהו "הכל נדרין" - תנא נמי "הכל נגרידים". **הכל נגרידים** - כל
47 אדם שחט כלום יש לו דמים, ואם אמר "דמי עלי", או אמר על אחר "דמי פלוני
48 עלי" - תנח ליה מה שחטו נגריב בשוק, ופלוני הוא הנדרר זה פחות מן חרש, והוא
49 ואמר "דמי תנוקו זה עלי" - יתן דמיו. ואף על פי שאין פחות מכן חרש נערך, ואם
50 אמר "עריב עלי" - ספור מכלום שלא נתנה בו תורה ערך. דכתיב (ויקרא כז) "ואם

51 מכן חרש ועד מן חמישים שנים" - כל דמים מיהא יש לפי שויו, ואם אמר בתורת
52 דמים - נתן דמיו. **יתא חבן חבין** - האם את תורו - יהיה כך תוא. **טוב**
53 **אשר לא תרוד** - לעיל מינה כתיב: "את אשר תרוד שלם", ואפילו חב - טוב
54 אשר לא תרוד. משום תרוד ולא תשלם. אבל מפרש ליה רבי מאיר. **טוב טהו וטהו**
55 - מנדר ומשלם, ומנדר ואינו משלם. שאינו נורד כל עיקר - שהריליל בנגרידים
56 בא ליד לאי חול דבר. **רבי יהודה אומר טוב טהו וטהו נדר ומשלם** - דרבי
57 משמני: טוב אשר לא תרוד משתדור ולא תשלם, אבל משתדור ותשלם - לא.
58 שדוה אש מכלום. **ואפילו רבי יהודה לא קאמר אלא דאמר חיי** - דאם מתה
59 או נגטבה אינו חייב באריותה. אי נמי, כיון דאפרשה - תן לא תרוד ביה.

קאמר. אלא קאמר "הכל תשלם" - ופלוני על משתדור, דמשתדור בדרך הנודרין קאמר, שנודרין ומשלמין, כדאמר נבי שכיר ותושב. בא זה לומר על זה (דקדוש ו.א.).
אבל

הכל שוחטין - כתוב בהלכות ארץ ישראל ונדיש לא וישתנו פקי שדעתן קלות. ואין נראה, דאפילו במוקדשין שחוטות לבתחלה. כדאמרין פרי "כל הפסולין" (נכדס) לא.ב. כל הפסולים ששחטו, ירעבר - אין, לבתחלה - לא. ורמניה: "ושתו", מלמד שהשחיטה כשרה בו' ומשני. והוא חזק ואפילו לבתחלה, אלא משום דבעי למינהו טמא במוקדשין, ולבתחלה לא - תנא נמי ששחטו.

1 **הכל** שוחטין - כתוב בהלכות ארץ ישראל ונדיש לא וישתנו פקי שדעתן קלות. ואין
2 נראה, דאפילו במוקדשין שחוטות לבתחלה. כדאמרין פרי "כל הפסולין" (נכדס)
3 לא.ב. כל הפסולים ששחטו, ירעבר - אין, לבתחלה - לא. ורמניה: "ושתו", מלמד
4 שהשחיטה כשרה בו' ומשני. והוא חזק ואפילו לבתחלה, אלא משום דבעי למינהו טמא
5 במוקדשין, ולבתחלה לא - תנא נמי ששחטו.

6 ולא קאמר: משום דבעי למינהו נשים, דתנא
7 להו ברישא. אלא דאי משום נדיש שחוטות
8 לבתחלה אפילו במוקדשין, והא דלא קתני:
9 הכל שוחטין אחר אנשים ואחר נשים, ברקתי
10 ב'תמורה' (ב.א.) - הוה אצטרך למינהו,
11 כדפרשי בירש תמורה. משום דכל חודשה
12 כולה נאמרה בשלשן זכר, אבל הבא אין חודשה
13 באשה יתר מבאישי. ובפרק "כל הפסולין"
14 (נכדס לא.ב.) נבי קדשים אצטרך למינהו

15 נשים, משום דכבשר עבודת שם פסולות,
16 אפילו כהנות. **שמא שמא** - בגמרא
17 (חולין י"ב.) דייק מדרקתי "שמא יקלקל"
18 ולא קתני "שמא קלקל" - שמע מינה אין
19 מסורין לזן חולין לבתחלה. ופירש הקורטנר:
20 אפילו אחריהו רואין אותו. וקשה לפירושו, דהא
21 מספא שמעתינן לה: "ובולן ששחטו ואחרים
22 רואין אותן" - דמשמע ירעבר דקא. וליבא
23 למימר דירעבר נקט ששחטו במוקדשין,
24 או אין ממוקד, אבל חרש שחט וקטן אפילו
25 לבתחלה שוחטין באחרים רואין אותו, והא
26 דלא קתני דייק: "שמא קלקל" לא קתני, ולרבא
27 רבא הוא רואי. ו"ובולן ששחטו" אלא שחט
28 וקטן כדאמרין בגמרא ויש מפרשים דגס
29 לשון "ובולן ששחטו" אלא שחט
30 "ליקלקל", כי יחזיק ולא יחיש בהוה דלא קתני
31 "ואם שחטו". ורבינו תם מפרש: דלא מסורין
32 לזן חולין לבתחלה לשחוט אפילו כבי להשליך
33 כלבבים. דלמא אחי לילחש, כשעו להבשיך

34 שוחטין מתוך שיראו שסומרים לזן. כדפרש לקמן שחיטתן כסבין, דלמא אחי למימר
35 שחיטה מעלייתא היא. וניחא השתא, דבאין אחרים רואין אותן עסקינן ברישא. **התם**
36 ברקתי נעמן - פירש כדאמר: דעקר ליה "הכל" דרשא. ולא תימא לבתחלה
37 הוא. וקשה "בתמיה שחטו" - משום פירושו. ומה שפירש נמי בנסקא [עמוד ב]
38 בני "דאי ירעבר תרתי ירעבר למה לי": אף על גב דבתמיהו לא יזן וחדו מפרש
39 - הוה לא תנא כי האי נוגת "הכל ממירין ותמורתן תמורה" בני דהדי, ואי משום
40 "לא שהאדם רשאי להמיר" - משום דבעי למינהו "וסופא את הארבעים", לאשמעינן

41 דלוקק על לא שאין בו משעה - אין נראה, דאמרי "וסופא את הארבעים" לדידה
42 לא הוה ליה למינהו תרתי ירעבר, דהוה מצוי למינהו: "הכל ממירים", והגמיר סופא את
43 הארבעים. ועוד, דבריש תמורה (פירק'): "הכל ממירים" - לבתחלה. "לא שהאדם
44 רשאי להמיר" - דירעברו ומשני תהם בן יהודה: הכי קתני, אבל תהפסיכ בתמורה, אחד
45 שוגג ואחד מודר. והוה ליה לשינוי תנא ליה משום "וסופא את הארבעים", כדפרשי
46 בקנטורס כאן ונראה לריבנו זה דרשינא דהבא יהו כהויה לתמורה. והכי קאמר
47 הוה ברקתי טעמא, דלכתיב תנא "הכל ממירים", דמשמע לבתחלה. דאמרין אפילו
48 המיר בתמורה (א.ט.), וכגון דאמר רבא: "אבל תימא ארבעים בבחייה וכשה, כדאמרין
49 ב'תמורה' (מנחות פ.א.). וקשה לפירושו: דבסוף פרק קמא תמורה (א.ג.) משמע דמן
50 הדין יאירי לדידת תמורה במודי יתיר משוגג, דקאמר: "יהיה" - לרבות שוגג במודי
51 ויש לומר: דלענין בהמה שתהא כשרה למוכה, פשוט לן שוגג יתיר ממודי. אי נמי, כל
52 הוה איירי במודי ולא אתריב ביה, ולא הוה ארבעים בחתפה. והואו מודי אי פשול
53 יתיר משוגג. **וכופא את הארבעים** - ואם תאמר, הוה ליה למימה: וסופא שמונים,
54 דהא חרי לאוי כתיב. "כל חליפני" חרי למימה? חרי לומר: חרי שחלו. דהוה כחל תבר, ו
55 דבאמר בתמורה (א.ט.), וכגון דאמר רבא: "כל הודעה לחמיני בבחייהו" - ימיר. דבעין
56 אחר אין ממירין בשל אחרים. והכי איתא בהדיא בתמורה פרק קמא. **וכתיב טוב**
57 אשר לא תרוד - מעיקרא מייתי מדברי תורה. הדר מייתי מדברי קבלה. **טוב** מה
58 ומה שאינו נדר כל עיקר - פירש הקורטנר: דלעיל מינה כתיב "את אשר תרוד
59 שלם", ואפילו חב - טוב אשר לא תרוד. שטא תרוד ולא תשלם. וקשה לריבנו: תם
60 דלא מייתי בגמרא ההוא קרא כללו ונראה לריבנו תם: דבולי מלוא דריש מהאי קרא.
61 דהוה ליה למיכתיב "טוב אשר לא תרוד משתדור", ואנא דיענא דמשתדור ולא תשלם
62 אבל

אבל

חולין, פרק ראשון - הכל שוחטין דף ב עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - שטיינזילץ"

תוספות

1 **אבל** אמר הרי עלי לא - דך סוגיא בלישנא בתרא דפרק קמא תרדים (א.א.) דקאמר
2 דפליגי בנדרה. אבל לישנא קמא (ד)קאמר דפליגי בנדרה. אבל בנדר מודה רבי
3 מנאי, ואם אתמר: כין דקאמר בנדר, מנא לא לרבי מנאי אורי טוב מנדר ומשלה:
4 דהרי יהודה נמי, ואמאי. אמאי דהרי עלי לא הא לא היכא דכתיב נדר - הרי נוד דקא,
5 ונדרה ורי נדרה דקא. קדמונה בריש מנחה
6 (ב.א.) הבהים (ב.א.) בני 'כאשר נדרת לה אליהך'
7 נדרה, ודפרק' אורי נדרה נוד הואו ויש מפרשיש:
8 נדרה, מפרק שמשו שרי קאך דברוכיהו לישו, ל
9 דקסבר. כיון דרשיש קרא לתקלה בנדר - הוא
10 הדין בנדרה. דהא איכא למחדש דאפילו דאפילו
11 מביאה לנדרה מוקדשה - יבול לנרת ולמעה.
12 בה, ולכא פלי דהי תקלה בכמה עניינים, דכולי
13 עלמא לא כפיא בחילו דמעלה אל מעל אדם
14 בעלטה (פסחים) - יבול לנרת וישו נמי, משמע
15 ליה קרא דקא בנדרה. אף על גב דבנדר כתיב,
16 דהא בנדר לא מצי למימר נדרת ומשלה טוב,
17 שריה כתיב: 'וי חתול לנוד לא יחיה בך וטא',
18 דהא אם תורח - אם לא תחא. וללשנא קמא,
19 נדרים מפרשיש לקרא: דהא אם תורח - אפשר
20 שיהיה בך חטא אם לא תשלים, ואם אתמר: לרבי
21 מנאי, דאין ספק שיהא נוד ומשלה כל עיקר
22 לנדרה, מביא בשבטו בעלטה. להא לישנא בעל ארס
23 נדרים, דהאן אבלו ישראל שלמים במדבר ויש
24 לומר: כין שחטא בענין אורח בבישה דהו כאילו
25 עלתו להם ונאמרו לנוד על ידי שלמים, אם
26 אתמר: דהא כתיב (בראשית כח): 'יודד יעקב נוד'
27 וכתיב (וינו ב'): 'את אשר נדרתי אשמהו יא',
28 דהכא דבישע עבד שרי, דבארמינא בראשית
29 רבה: 'יודד יעקב נוד לאמר' - לאמר לדורות
30 שיהו נדרים בעת ערה.
31 **אנא** שוחטין כשרה קאמי ליה - מ שמע
32 שרב איש תקשה אתה קושיא, ואף על פי
33 שהיא סוגיית הגמרא. ומכאן ראה שרב איש
34 סידר הגמרא. אף על גב דאביי רבא נמי אתו
35 לקושי דקא קושיא, ודע סדמ דרבה רבא איש -
36 שגא נמו בימייהו תקשה כבר.
37 **ממא** בחולין נמי למירא - ואף על גב
38 דאסור לנרות טומאה לחולין שוחטין
39 ישראל - היינו דקא פפרית, דשיבטי ביה
40 לנרותה, אבל בשר - לא, ואפילו ידא אסור
41 לטמאה ופני באוכלין שטאין, דברשיש;
42 'וזתקדשותם ויהיהו חולין שוחטין' - אזורה לבני
43 ישראל שיאכלו חולין בטוהרה, מכל מקום
44 יכול למטאותו ולאוכלן בימי טומאתו.
45 **ובמוקדשין** לא שוחט שמת יגע בשר -
46 אף על גב דאמרין לקמן (חולין
47 כ.ב.א.) דמפרסב דהי איהו - חיהו
48 שמת יגע אורי פירוסא. אי נמי, איהו
49 שחט שמת אורי בנים - מקבלה טומאה. דחביב אנכל, דבארמי ביהוה דורתי
50 (שם) השחט ברמה טמאה לגוי ומפרסב - מטמאה טומאה אוכלין אבל לא טומאת
51 ביולת. **ממא** יגע בשר - אף על גב דרש קדשים אינו מותר - מוקדש מותר. ומוקדש
52 לא שוחטניה בנוד ערתיין שחטין, דבארמי פפרק קמא דפסחים (א.א.)
53 תאמר: ואמאי לא קאמר דלא ישחוט משום דלמא אתי לימשך בפניה? דאפילו טוהר גמור,
54 לא וזמא דאמי (וימא לא) דהא איכא למקדש טען כביולה, ואסור לישחוטיה, אבל טמא מנדר
55 אתי לאשכוחי ולי לומר: דבשרו איהו טמא לגמרי שרי דלמא אתי לאשכוחי, אבל טמא מנדר
56 דהי ומידר. אי נמי: שחט איהו בשר - משום דיעל למימר: ואם שחט ואמר די
57 לי שלא נגעת. תקשה רבנא אפריה: איך יתכן שחטא סורן ארובה כל כך מנדר הבית עד
58 שחט ישראל? דהא ידמא מוקמינן לה כבימון קא בטמא וכו', ותו, פפרק קמא דכילין (משנה)
59 עור חיהו מקדש שחט ביהוה. שאין טמא מת ויגורם נכסים לשים. עורח שחט מקדשה ישימו
60 - שחט טבול יום נכנס לשים. ואפילו לנאן דמוקי לה בטמא בשרין - והלא עורת נשים

1 **אבל** אמר הרי עלי לא - דלמא פשע עלי מוקים. והכי מוקמינן לה בנדרים בפרק
2 קמא (א.א.), לרבי יהודה תני: נודב ומשלה. אלמא מעריכין ונודרין לבתחלה לא,
3 דהרי עלי הוא. לרביא למימר ביה 'דריזו' עז דאמר ברישא: 'שכיב עלי', והרי
4 יודב כפי הקצוב בפרשה. דרמי עלי נמי, דבעי למישימה כעבא. דהיכי מצי
5 למימר 'דריזו אלו לרעיבם' ואי נוד
6 תחלה בערין? וכל הכל לא לבתחלה הוא
7 - ויזי כול 'דכל' שהוא לבתחלה חבל
8 חייבים בנבמה - לאתויי כן שאתי ויזי
9 לאמו. הכל חייבים בנבמה - לאתויי קטן
10 הודיע להתענות. חייבין לא קאמינא -
11 היכא דהני חייבין מוכח דהא לבתחלה
12 קאמר. הכל סופכין - לאתויי וישו. והא
13 דהאי לבתחלה קאמר, ומדעה ורמי עלי
14 דכרחה דרתי יעבר להמה לי - והי
15 איבעי לה למיתני: שחטתה בשרה חוץ
16 מחדש שוטה וקטן. דמשמע שפיר דהך
17 מרבינן מרבלי - יעבר מרבינן, ויזי
18 לא לבתחלה. אי נמי, תני: 'דכל שוחטין
19 לחיהו, דרתנן גבי מעריכין ונודרין, ולא
20 מפרש למא לי למיתני הכל שוחטין.
21 ואצטריך לפרושי: ושחטתו כשרה. למימר
22 דשוחטין דרישא יעבר הוא. אי קשיא:
23 בתמורה נמי, דהא ויזי מפרשי ורתה לא
24 תקני כהאי גזנא: 'דכל שוחטין ומוקדשין
25 תמורה בהו דהריז, ואז משחל לא שחטם
26 רשאי' - משום דבעי לאסוקי וסופת את
27 הרבועים, לאשמועינן לרזקין על לאו שאין
28 בו משעה. הכי קתני - דכלתה לחיהו
29 דמתניחין הכל שוחטין לבתחלה - לאתויי
30 טמא בחולין. פשיטא - דהא לא הוזהר
31 ישראל על טהרת חולין. שנעשו על פהרת
32 קדש - דקבל עליה לאכול בטהרת קדש.
33 שרצה להרגיל עצמו בטהרת קדשים, שאם
34 יאכל שלמים אז תורה - היא קיי
35 בשמיותן. בקדש דמו - ויחייב להביל
36 מדרבנן מכל טומאות הפוסלות בהן. ואפילו
37 חייב שחט טמא לבתחלה, ובסכין ארובה,
38 כדמפרשי. ובמוקדשין - כלתה לא
39 ישחוט ואפילו בסכין ארובה. כיון דמזוהר מן
40 התורה שלא יטמא. דכתיב (במדבר יז):
41 'ואני הנה נתתי לך את משרתת תרומותי.
42 אלמא בענין שמימה - גזר בתו רבנן
43 לבתחלה, משום ילך לך אמרינן גזר אסור
44 שחור, לכרמא לא תקרב' שבת (י.א.),
45 שחיתיה בשרה - והיוני דיעבד מותנין.
46 ולקמן מפרש אמאי לא מטמא גברא לבסוף.
47 הודו ונטימיה בלשה נירי - שלא קבל
48 עליו טהרת כהן. שמת ישו - והיו נבולה, כדתנן בלשון בפרק שני. יעבר נמי
49 לא שמת ישו - כלומר, שמת שמו. ולקמן (ב.ב.) מפרש אמאי קמי שמת
50 יקלקלה במתניתין לשון עתיד - לאשמועינן שאין מוסרין לזן חולין לבתחלה
51 ואפילו אחרים אורי אותה. דמדיעתיין לזן חולין אמר. דעלה קמי' - במיתויא קא
52 לוק, אמאי 'ובלזן' ממשמע דקאי נמי אחרתיין 'ואם שחט' בעי לזן ואלא
53 אפסא במוקדשין - דאמרת דאיידי בה מתניתין, ואמר לא ישחוט - מאי איירא
54 אחרים רואין אתה? הא אמרת אורי מודו קאי אמר 'ירי לי'. **מחאב נפקא** -
55 כלומר, דבא חטמו רבי במתניתין דרש קדשים טמיהו לבתחלה לא
56 היעבר בשרו כל הפסולין - כנון וז' ואנון טמא ובעל מום וכוונתו. **שחטמו**
57 קרבן. בורים - דכתיב (ויקרא א'): 'ושחט אתן בך הבקר לפני ה' והקריבו בני
58 אחרך' - מקבלה ואילך מצות כהונה, לימד על שחיתות קדושת שכשרה בורים,
59 דהוא הדין לשאר פסולין. **אמר עיקר** - דכולהו פפרק בתורת שחטת אוריית.
60 חרב

1 **אבל** אמר הרי עלי לא! - וכל 'הכל' לאו לבתחלה
2 הוא? אלא, הכל חייבים בספקה, הכל חייבין בצניעה,
3 הכי נמי דלאו לבתחלה? - תיבינן לא קאמינא. אלא
4 מעשה, הכל סופכין, אחד האנשים ואחד הנשים, הכי
5 נמי דלאו לבתחלה? והא כתיב: 'ואם ידו... ונודח'
6 און, איכא 'הכל' לבתחלה ואיכא 'הכל' יעבר,
7 אלא 'הכל' דהכא מפיא דלבתחלה הוא, דתקשי קף?
8 דלמא יעבר הוא, ולא תקשי קף! אמר ליה: אלא
9 'שחיתותן בשרה' קשיא לי, מודקתני 'שחיתותן בשרה'
10 ויעבר, מכלל ד'הכל' - לבתחלה הוא, דאי יעבר
11 תרתי יעבר למה לי? אמר רבה בר עולאי, הכי
12 קתני: הכל שוחטין, ואפילו טמא בחולין. ממא בחולין
13 מאי למימרינא? - בחולין שפגעו על משרת הקדש,
14 וקשר: חולין שפגעו על משרת הקדש קדש דמו.
15 כיצד יגע עושה? מביא ספין ארובה (שוחט בה, ברי
16 שלא יגע בכשרה. ובמוקדשים לא ישחוט, שמת יגע
17 בכשרה, ואם שחט ואמור: 'ברי לי שלא נגעת'
18 שחיתותו בשרה. חוץ מחדש שוטה וקטן, דאפילו בחולין
19 גרוד יעבר נמי לא, שמת ישוה, שמת דרסו, ושמת
20 הלדיו. - 'ובלזן' ששחטו? אוריית? אילינא אחרש
21 שוכה וקטן - עלה קאי, 'ואם שחטו' מביע ליה!
22 אלא אמאי בחולין - הא אמרת: לבתחלה נמי שחטו!
23 ואלא אמאי במקדשים - ב'ברי לי' סגי? - דליתיה
24 קמן דנשיחיה. האי טמא במקדשים מהכא נפקא?
25 מהתם נפקא: ליה הפסולין ששחטו - שחיתותן בשרה,
26 ששחיתותן בשרה בורים, בנשים ועבדים ובטמאים,
27 ואפילו בקדשי קדשים, ובלזן שלא יהיו טמאין ונגעין
28 בכשרו! - הכא עיקר. התם, אידי דתנא שאר פסולין
29 תנא נמי טמא במקדשים. ואיבעית אימא: התם
30 עיקר דבכשרים קאי. הכא, אידי דתנא טמא בחולין
31 תני נמי טמא במקדשים. האי טמא דאימא במאי?
32 אילינא דאימא בכות - 'בחלל הרב' אמר ר'הנא,
33 חרב

1 **אבל** אמר הרי עלי לא! - וכל 'הכל' לאו לבתחלה
2 הוא? אלא, הכל חייבים בספקה, הכל חייבין בצניעה,
3 הכי נמי דלאו לבתחלה? - תיבינן לא קאמינא. אלא
4 מעשה, הכל סופכין, אחד האנשים ואחד הנשים, הכי
5 נמי דלאו לבתחלה? והא כתיב: 'ואם ידו... ונודח'
6 און, איכא 'הכל' לבתחלה ואיכא 'הכל' יעבר,
7 אלא 'הכל' דהכא מפיא דלבתחלה הוא, דתקשי קף?
8 דלמא יעבר הוא, ולא תקשי קף! אמר ליה: אלא
9 'שחיתותן בשרה' קשיא לי, מודקתני 'שחיתותן בשרה'
10 ויעבר, מכלל ד'הכל' - לבתחלה הוא, דאי יעבר
11 תרתי יעבר למה לי? אמר רבה בר עולאי, הכי
12 קתני: הכל שוחטין, ואפילו טמא בחולין. ממא בחולין
13 מאי למימרינא? - בחולין שפגעו על משרת הקדש,
14 וקשר: חולין שפגעו על משרת הקדש קדש דמו.
15 כיצד יגע עושה? מביא ספין ארובה (שוחט בה, ברי
16 שלא יגע בכשרה. ובמוקדשים לא ישחוט, שמת יגע
17 בכשרה, ואם שחט ואמור: 'ברי לי שלא נגעת'
18 שחיתותו בשרה. חוץ מחדש שוטה וקטן, דאפילו בחולין
19 גרוד יעבר נמי לא, שמת ישוה, שמת דרסו, ושמת
20 הלדיו. - 'ובלזן' ששחטו? אוריית? אילינא אחרש
21 שוכה וקטן - עלה קאי, 'ואם שחטו' מביע ליה!
22 אלא אמאי בחולין - הא אמרת: לבתחלה נמי שחטו!
23 ואלא אמאי במקדשים - ב'ברי לי' סגי? - דליתיה
24 קמן דנשיחיה. האי טמא במקדשים מהכא נפקא?
25 מהתם נפקא: ליה הפסולין ששחטו - שחיתותן בשרה,
26 ששחיתותן בשרה בורים, בנשים ועבדים ובטמאים,
27 ואפילו בקדשי קדשים, ובלזן שלא יהיו טמאין ונגעין
28 בכשרו! - הכא עיקר. התם, אידי דתנא שאר פסולין
29 תנא נמי טמא במקדשים. ואיבעית אימא: התם
30 עיקר דבכשרים קאי. הכא, אידי דתנא טמא בחולין
31 תני נמי טמא במקדשים. האי טמא דאימא במאי?
32 אילינא דאימא בכות - 'בחלל הרב' אמר ר'הנא,
33 חרב

ויאמר התרשתא להם (שם). ולמה נקרא שמו התרשתא? שהתירו לו לשתות ביין. התרשתא, ואני הייתי משקה לַמְלִיךָ (נחמיה א).

אשר לא יאכלו מקדשי הקדשים. הא בקדשי הגבול – יאכלו. אמר רבי יוסי: גדולה היא החזקה, מפיון שהחזקו שם להיות אוכלין – אף באן אוכלין.

ניחא תפון, דכתיב (ירמיה לא): הציבי לך צינים. הכא מה אית לך? כמון דאמר: מאליהן קיבלו את המעשרות.

עד עמוד פתן לאורים ותומים. וכי אורים ותומים היו באותה השעה בבית שני? אלא, כאדם שהוא אומר: עד שיחיו המתים, עד שיבא בן דוד.

[דף מ"ב ע"א]

אילין בנות ברזילי, לשם שמים נתגירו, או שלא לשם שמים נתגירו? אין תימר לשם שמים נתגירו – יאכלו בקדשי הקדשים! ואין תימר שלא לשם שמים נתגירו – אפילו בקדשי הגבול לא יאכלו! אפילו תימר לשם שמים נתגירו, וגיורת לא בזונה היא אצל כהונה?

פתר לה: לא היו בנות, אלא בנות בנות.

ואין מבנות בנות, מישראל הם! ורבי שמעון. דרבי שמעון אמר: גיורת שנתגירה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד.

לא היה בה דעת לטבול. או משחמבילה אותה, מפיון שהיא חוזרת וטובלת לשום קדושת ישראל – כל אחת גיורת היא, וגיורת – בזונה היא אצל כהונה.

המתגיר לשם אהבה. וכן איש מפני אשה. וכן אשה מפני איש. וכן גירי שולחן מלכים. וכן גירי אריות. וכן גירי מרדכי ואסתר – אין מקבלין אותן. רב אמר: הלכה: גרים הם, ואין דוחין אותן כדרך שדוחין את הגרים תחילה, אבל מקבלין אותן, וצריכין קירוב פנים, שמא גירו לשם.

גירי – על שם (עזרא ו): וכל הנבדל משמאת גויי הארץ אלהם. חרזי – על שם וכל הנתינים וגומר. מוזירי – אמר רבי סימון: כתיב (נחמיה ז, סא): ואלה העולים מתל מלח תל חרשא. מתל מלח – זו בכל. תל חרשא – אילו שתוקי ואסופי. כרוב – אילו הממזירין. רובין אילו שהלכו אחר עיניהן. אדון – שהיו אומרים אין דין ואין אדון. רבי חזקיה מפיק לישגיה אילו שהלכו אחר עיניהן ואמרו אין דין

ואין דיין. ואומר – שהימרו לאל במעשיהון הרעים. רבי אבון בשם רבי פינחס: פירסמו עצמן כאימרא בהלוק.

רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש: ראויים היו ליגשות תל מלה, אלא ששתקה להן מידת הדין. תל הרשא.

תני רבי אימי בשם רבי יהושע בן לוי: על שם (יהושע ט) ויתנם יהושע ביום ההוא המבי עצים ושאבי מים לעדה. ניהא לעדה. ולמזבח ה' אלא תליין יהושע בדופן, אמר: אני לא מקרבן ולא מרתקן, אלא כמי שהוא עתיד לבנות את בית הבחירה, ואת שדעתו לקרב – יקרב, לרחק – ירחק. בא דוד וריחקו. שגאמר (שמואל ב כא): והגבענים לא מבני ישראל המה.

ולמה ריחקו? על שם (שם) ויהי רעב בימי דוד שלש שנים שנה אחרי שנה. אמר דוד: בעון ארבעה דברים, הגשמים נעצרים: בעון עובדי עבודה זרה. וגילוי ערוות. ושפיכות דמים.

[דף מ"ב ע"ב]

ופסקין צדקה ברבים ואינן נותנין.

בעון עובדי עבודה זרה מניין? השמרו לכם פן יפתה לבבכם וגו' (דברים יא). מה כתיב בתריה, וחרה אף ה' בכם ועצר את השמים וגו'.

בעון מגלי ערוות מניין? ותחניפי ארץ (בזימותיד) בזנותיך וברעתך (ירמיה ג). מהו עונשו של דבר? וימנעו רבבים ומקלוש לוא היה וגו' (שם).

בעון שופכי דמים מניין? כי הדם הוא יחניף את הארץ (במדבר לה).

בעון פוסקין צדקה ברבים ואינן נותנין מניין? גשיאים ורוח וגשם אין, איש מתהלל במתת שקר (משלי כה).

בדק דוד בכל דורו, ולא מצא אחד מהן. התחיל שואל באורים ותומים. הדיא הוא דכתיב (שמואל ב כא): ויבקש דוד את פני ה' באורים ותומים. אמר רבי אלעזר: כתיב (צפניה ב): בקשו את ה' כל ענני הארץ אשר משפטו פעלו. מאי אשר משפטו פעלו? שהוא עושה משפט ופעלו באחת.

ויאמר ה' אל שאול ואל בית הדמים (שמואל ב שם). על שאול – שלא עשיתם עמו חסד. ועל בית הדמים – על אשר המית את הגבעונים. שלח דוד וקרא להם, מה לכם ולבית שאול? אמרין ליה: על

אשר המית מפניו ז' אנשים, שני חוטבי עצים, ושני שואבי מים, וחזן, וסופר, ושמש. אמר לון: מה אתון בעו בדון? אמרו ליה: ותן לנו שבעה אנשים מבניו, והוקענום לח' בנגעת שאול בהיר ה'. אמר לון: ומה הננייה לבון ואינן מתקטלין? סבו לבון כסף ודב. והיוון אמרין: אין לנו כסף עם שאול ועם ביתו. אמר: דילמא דאינן בהתיזן פלגון מן פלג. נסב כל חד מינהון, ותהו מפיים ליה קומי גרמיה, ותהו אמר ליה: מה הננייה אית לך דאינן מתקטלין. סב לך דב וכסף. והוא אמר: אין לנו כסף עם שאול ועם ביתו. אין לי כתיב.

באותה השעה אמר דוד, שלש מתנות טובות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל: רחמני, ובויישני, וגומלי חסדים. רחמני מניין? ונתן לך רחמים (דברים יג). בויישני מניין? ובעבור תהיה יראתו על פניכם (שמות כ) – זה סימן לבויישן שאינו חוטא. וכל שאין לו בושת פנים – דבר בריא שלא עמדו אבותיו על הר סיני. וגומלי חסדים מניין? ושמר ה' אלהיך לך את חברית ואת החסד (דברים ז). ואילו – אין בהן אחד מהן. מיד עמד וריחקו, שנאמר: והגבעונים לא מבני ישראל הם.

אף עזרא ריחקו, שנאמר (נחמיה יא): והנתינים ישבים בעפל. אף לעתיד לבוא – הקדוש ברוך הוא מרחקו, דכתיב (יהונאל מח): והעבד העיר יעבדהו.

כתיב (שמואל שם) ויאמר המלך אני אתן. ויקח המלך את שני בני רצפה בת איה אשר ילדה לשאול את (אדמוני) ארמוני ואת מפכשת וגו'. (שם ו) ולמיכל בת שאול לא היה לה ילד עד יום מותה, ואת אמן אבן אמור מעתה, בני מירב היו וגידלתן מיכל ונקראו על שמה.

(שם כא) ויתנם ביד הגבעונים ויקעם בהר לפני ה' ויפלו שבעתם יחד. חסר יו"ד, זה מפכשת בן יהונתן בן שאול, שהוא אדם גדול בתורה, ונתן דוד עיניו בו להצילו מידם. אמר דוד: הריני מעבירן לפני המזבח, וכל מי שהמזבח קולמו – הרי הוא שלי. והעבירן לפני המזבח, ונתפלל עליו, והלך המזבח וקלטו. הרי הוא דכתיב (תהלים נז): אקרא אל אלהים עליון לאל גמר עלי – שהקב"ה הקדוש ברוך הוא עם דוד.

והמה חמתו בימי קציר (שמואל שם). בראשונים. כתיב: קציר שערים. ונתקח רצפה בת איה את השק ותפוחו לה אל הצור. מהו אל הצור? אמר רבי הושעיה: שהיתה אומרת: הצור תמים פעלו.

רבי אבא בר זימנא בשם רבי הושעיה: גדול הוא קידוש השם מחילול השם. בהילול השם כתיב (דברים כא): לא תלין נבלתו על העץ. ובקידוש השם כתיב (דברים כא): מתחלת הקציר עד נתה מים עליהם. מלמד שהיו תלויין מששה עשר בניסן עד שבעה עשר במרחשון. והיו העוברים והשבים

אומרים: מה תמאז אלו שנשתנית עליהן מידת הדין? והיו אומרים: על שפשמנו ידיהן בגרים גרורים. אמרו: מה אם אילו

[דף מ"ג ע"א]

שלא נתגייירו לשם שמים – ראו היאך תבע הקדוש ברוך הוא את דמן, המתגיייר לשם שמים – על אחת כמה וכמה.

הרבה גירים נתגייירו באותה שעה. הדין הוא דכתיב (דברי הימים ב ב): ויספר שלמה את כל האנשים הגירים, ויעש מהם שכעים אלף נושא סבל, ושמונים אלף חצב בחר.

רב הונא אמר: בימי רבי לעזר בן עזריה ביקשו לקרן. רבי אבהו מפיד לישנא, בימי רבי לעזר אמרו, מי מטמר חלקו של מונבח.

הדין אמרו: יהושע ריחקו. אפילו תימא יהושע ריחקו, בלום ריחקו אלא פסולי משפחה!

אין תימר משום פסולי עבדות, מעתה, הבא על הנתינה – לא יהא לה קנם, והתנינן: הבא על הנתינה – יש לה קנם.

אמר רבי אלעזר: איררן בנחש. שנאמר (יהושע ט): ועתה ארוצים אתם. וכתיב (שם): ויאמר איש ישראל אל החוי. וכי חוי חיו? אלא שעשו מעשה חיו. אמר: יודע אני שאמר הקדוש ברוך הוא (בראשית ב): כי ביום אכלך מפנו מות תמות. אלא תריני חלקך ומרמה בך, והן אוכלין ונענשין, ואני יורש את הארץ לעצמי. כך עשו אילו, אמרו: יודעים אנן שהקדוש ברוך הוא אמר לישראל (דברים ב) כי תחרם תחרים החתי והאמרי והפרזי באשר צדד ה' אליהם. וכתיב (שם ז) לא תכרת להם ברית. הרי אנן הולכין ומרמים בך, והם כורתין עמנו ברית. מה נפשה, יתרגו אותנו – עברו על השבועה. וקיימו אותנו – עברו על הגזירה. בין כך ובין כך – הן נענשין, ואנו יורשין הארץ.

רב נחמן בר יעקב אמר: מקבלין גרים מן התקדושים ומן התדמורים.

רבי אבהו בשם רבי יוחנן: מתניתא אמרה בן, שגירי תדמור – פשירין. דתנינן תמן: כל התממים הבאין מרקם – טהורים. הא גירי תדמור – פשירין.

רבי יעקב בר אהא אמר שמועתא. רבי חנינה, רבי יהושע בן לוי, חד מכשיר וחד מקבל. מאן דמכשיר – מקבל. ומאן דמקבל – לא מכשיר.

רבי יוסה בי רבי בון בשם רב נחמן ככל ליוחסין עד נהר יזק. רבי יוסה בי רבי בון אמר: רב ושמואל, חד אמר עד נהר יזק. וחד אמר עד נהר יואני. אמר רב יהודה: בין הננהרות – בגולה ליוחסין.

אמר רבי חנינה בן ברוקה בשם רב יהודה: בני מישא לא חשו להם אלא משום ספק חללות פהנים, ששם לא הקפידו על הנגרושות.

תמן אמרין: מישא – מתה. מדיי – חולה. אילם וגבויי – גוססות.

חביל ימא – תבילתא דככל. שנייא ונכביא וצרייא – תבילתא דחביל ימא.

רבי יעקב בר אחא בשם רבי יאשיה: דור אחד עשר שבממזר ברבי שמעון – פשר, דלא דריש עשירי עשירי.

תני: רבי לעזר בי רבי שמעון אומר: דור אחד עשר שבממזר, זכרים – אסורים, ונקיבות – מותרות. רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון: אתיא דרבי אלעזר בי רבי שמעון ברבי מאיר, כמה דרבי מאיר אמר: גזירה שנה במקום שבאת – בן רבי לעזר בי רבי שמעון אמר: גזירה שנה במקום שבאת. מה להלן – זכרים אסורין ונקיבות מותרות. אף הכא – זכרים אסורין ונקיבות מותרות. מעתה, אפילו מינד!

[דף מ"ג ע"ב]

ובלבד מעשירי ולמעלה.

שאלו את רבי אליעזר: דור אחד עשר שבממזר מהו? אמר להן: הביאו לי דור שלישי ואני מטהרו. מה טעמא דרבי אליעזר? דלא חיי.

ואתנייא דרבי אליעזר ברבי חנינה. דאמר רבי חנינה: אחת לם' לע' שנה – תקדוש ברוך הוא, מביא דבר בעולם, ומכלה את הממזרים, ונוטל עמוקן פשירים שלא לפרסם להטאים.

ואתנייא בההיא דאמר רבי לוי בשם רבי שמעון בן לקיש: במקום אשר תשחט העלה תשחט החטאת לפני ה' (ויקרא ו), שלא לפרסם את החטאים.

וגם הוא חכם ויבא רע (ישעיה לא). לא מסתברא דלא וגם הוא חכם ויבא טוב? אלא לתפוד, שאפילו רעה שתקדוש ברוך הוא מביא לעולם – בהקמה הוא מביאה. (שם) ואת דבריו לא הסיר וקם על בית מרעים ועל עזרת פעלי און.

רב חזנה אמר: אין ממזר חיי יותר משלשים יום. רבי יעירא בד סלק להכא, שמע קלין קרי ממזרא וממזרתה. אמר לון: מהו בן? הא אזלה ההיא דרבי הונא, דרבי הונא אמר: אין ממזר תיה יותר משלשים יום! אמר ליה רבי יעקב בר אבהו: עמוך הייתי בד אמר רבי אבהו רב הונא בשם רב: אין ממזר חיי יותר משלשים יום. אימתי? בזמן שאינו מפורסם. אבל אם היה מפורסם – חיי הוא.

רבי יסא בשם רבי יוחנן: אף לעתיד לבוא – אין הקדוש ברוך הוא נזקק אלא לשבט לוי. מה טעמא? וישב מצרף ומטהר כסף וטהר את בני לוי וזקק אתם וגו' (מלאכי ג). אמר רבי יעירא: באתם שהוא שותה בכוס נקי. אמר רבי הושעיה: בגין דלית אנו לזייס, נפסיד? אמר רבי חזנה ברבי אבהו: אף לעתיד לבוא – הקדוש ברוך הוא עושה עמקו צדקה. מה טעמא? והיו לה' מוגישי מנחה בצדקה (שם).

אמר רבי יוחנן: כל משפחה שנשתקע בה פסול – אין מדקדקין אתריה.

אמר רבי שמעון בן לקיש: מתניתא אמרה בן, משפחת בני צריפה היתה בעבר הירדן וריקה בן ציון ברזע. ועוד אחרת היתה שם וקרבנה בני ציון ברזע. ולא ביקשו חכמים לפרסמן. אבל חכמים מוקרין אותן לכניהן ותלמידיהן פעמיים בשבוע. אמר רבי יוחנן: העבודה שאני מכירן. ומה נעשה ונשתקעו בהן גדולי הדור.

אמר רבי הושע בן לוי: המשת אלפים עבדים היו לפשוור בן אימר, וכולם נשתקעו בכחונה גדולה. הן הן עזי פנים שבכחונה.

אמר רבי אלעזר: עיקר טירונייא שלהם, ועמוך במריבי בהן (הושע ד).

אמר רבי אבהו: שלש עשרה עיירות נשתקעו בכותים בימי שמד. אמרין: הדיא עדן רמזא – מינהון.

אמר רבי חזנה: מתניתא דלא ברבי יודה. דרבי יודה אמר: ארבע קהילות הן: קהל פהנים, קהל לזים, קהל ישראלים, קהל גרים. מתיבין לרבי יהודה: והכתיב (דברים כג): לא יבא פצוע דכה וקרות שפכה בקהל ה' פסולי גוף אינון.

והכתיב (שם): בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' בעשה אינון. ורבנין אמרין: שלשה קהילות הן: קהל פהנים, קהל לזים, קהל ישראל. לא יבא. לא יבא. לא יבא.

הלכה ב' מתני' ואי זהו שתוקי? כל שהוא מכיר את אמו ואינו מכיר את אביו. ואסופי – כל שנאספ מן השוק ואינו מכיר לא את אביו ולא את אמו. אבא שאול היה קורא לשתוקי – בדוקי.

גמרא מהו בדוקי? בדוק אהריי. אהוי דרבי יהודה בר זבדי בשם רבי: תינוק כל זמן שהוא מושלך בשוק, או אביו או אמו

[דף מ"ד ע"א]

מעידין עליו: נאספ מן השוק – צריך שני עדים. אביו ואמו – בשני עדים הן.

רבניו דקיסרין בשם רב חסדא: תדא דאת אמר, בתינוק שאינו מרגיע. אבל בתינוק שהוא מרגיע – צריך שני עדים. ואביו ואמו – בשני עדים הן.

ואתניא כההיא דאמר רבי ינאי: עגלים וסוסיין המקפצין – אינן להן חזקה.

רבי בא בשם רב חסדא: שלשה הן שהן נאמנין על אתר: היה. ושיירה. והמטהרת חברותיה.

היה, ותקח המולדת ותקשר על ידו שני לאמר זה יצא ראשונה (בראשית לח).

ושיירה, כההיא דאמר רבי אבא אהוי דרבי יהודה בר זבדי בשם רב: תינוק כל זמן שהוא מושלך לשוק, או אביו או אמו מעידין עליו: נאספ מן השוק – צריך שני עדים, אביו ואמו – בשני עדים הן.

והמטהרת חברותיה, כההיא דתנינן תמן: שלש נשים ישינות במיטה אחת, נמצא דם תחת אחת מהן – בולן טמאות. בדיקה אחת מהן ונמצאת טמאה, היא – טמאה, ושתיים – טהורות. אמר רבי בא: ובלבד מעת לעת.

הלכה ג' מתני' כל האסורין לבוא בקהל – מותרין לבוא זה בזה. ורבי יהודה אוסר. רבי אליעזר אוסר: וודאן בוודאן – מותר. וודאן בספיקו, וספיקו בוודאן, וספיקו בספיקו – אסור. ואילו הן הפסיקות? שתוקי אסופי וכתי.

גמרא רבי ירמיה אמר בללא. פציע דבא ישראל – מותר לו לישא ממזרת. אמר רבי יוסי: ובלבד פסול משפחה. הא פסול גוף – לא.

הייליה דרבי יוסי מן הדא: דאמר רבי חלקיה רבי סימון בשם רבי יהושע בן לוי: לא שנו אלא פציע דבא ישראל. אבל פציע דבא כהן – כמה דאת אמר תמן: כהן ברור – אסור לו לישא גיורת. אף הכא, ישראל ברור – אסור לו לישא ממזרת.

גישמעניה מן הדא: דאמר רבי אמי, תני רבי יעקב גבולייא קומי רבי יוחנן, רבי יצחק בר טבליי בשם רבי שמעון בן לקיש: דברי רבי יהודה, ממזר – לא ישא ממזרת,

[דף מ"ד ע"ב]

כדי שיכלו ממזירין מן העולם. ודכוותה, עמוני לא ישא עמונית.

אמר רבי יוסי בי רבי בון: על דרבנן צריכה. אין יסבור רבי יהודה: גרים – פסולים בקהל ה' אינון, לישא עמונית אינו יכול, שהיא קהל ה' אצלו. לישא מצרית אינו יכול, שהיא קהל ה' אצלהו

אמר רבי מתנחיה: משהררין שפחה ומשיאין לו.

ודכוותה, מצרי לא ישא מצרית. גישמעניה מן הדא: תני רבי אבהו קומי רבי יוחנן, אמר רבי יהודה: בנימין גר מצרי היה מתלמידי רבי עקיבה. אמר: אני – גר מצרי נשוי גיורת מצרית. בני – בן גר מצרי, ואני משיאו לגיורת מצרית. ונמצא בן בני – בשר לבוא בקהל.

אמר לו רבי עקיבה: לא בני, אלא אף אתה השיאו לבת גיורת מצרית, כדי שיהו שלשה דורות מיבן ושלשה דורות מיבן.

רב יהודה בשם רב: הלכה כרבי לעזר.

דברי חכמים. רבי ירמיה בשם רבי שמואל בר רב יצחק: לא יבא ממזר בקהל ה', בקהל ברור – אינו בא. בא הוא – בקהל ספק.

תמן תנינן: ספק בן תשעה לראשון, ספק בן ז' לאחרון – יוציא, והולד בשר. ותיבין אשם תלוי.

תני: הראשון – בשר להיות כהן. והשני – ממזר בספק. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אין ממזר בספק.

מודה רבי אליעזר בן יעקב בספק בותים ובספק תללים, כהיה דתנינן תמן: עשרה יוחסין עליו מכיל.

על דעתיה דרבי אליעזר בן יעקב – שמונה. על דעתיה דרבן גמליאל ורבי אליעזר – תשעה. על דעתיה דרבנן – עשרה.

הלכה ד' מתני' הנושא אשה כהנת – צריך לבדוק אחריה ארבע אמהות שהן שמונה. אמה, ואם אמה, ואם אבי אביה, ואמה. ולויה וישראלית – מוסיפין עוד אחת.

גמרא אמר רבי יוחנן: דרבי מאיר היא.

[דף מ"ה ע"א]

דתני: אי זו היא עיסה בשירה? כל שאין בה לא חלל ולא ממזר ולא נתינ.

רבי מאיר אומר: כל שאין בה אחת מכל אלו – בתה בשירה לכהונה. אבל משפחה שנשתמע בה פסול – רבי מאיר אומר: בודק עד ארבע אמהות ומשיא. וחכמים אומרים: בודק לעולם.

רב אמר: זו דברי רבי מאיר. אבל חכמים אומרים: בודק מאי זו משפחה משיאין לכהונה, ומשיא.

בנד מי הוא בודק? רבי חגי בשם רבי יאשיה: בודק ביד קרובותיו.

רבי חמא אתא סבא, אמר ליה: משיאין לכהונה מן הדא ורעיתא? אמר ליה: אין! ואסיב על פומיה.

רב אמר לחייה בריה: נחות דרג וסב איתא.

אמר רב אידי: שכיחא הא מילתא בפומהון דרבנין, ואם לא נמטאה האשה וטהרה היא (במדבר ה) – מכיין שלא נמטאה, טהורה. ולא כיהודה בן פפוס שנוגעל דלת בפני אשתו. אמר ליה: נהוגין הוון אבהתך עבדין בן?

חד בהן אתא לגבי רבי יוחנן. אמר ליה: עבדית מתניתא, נשאתי אשה כהנת, וכדקתי אחריה ארבעה אמהות שהן שמונה.

אמר ליה: אין הוא עיקרא – לקי, מן ראשה מן מודע לך?

לויים וישראלים – מוסיפין עליה עוד אחת. ולא נמצאת מחמיר בישראלים יותר מן הכהנים?

אמר רבי יוסי בי רבי בון: אחת זו ואחת זו – קנס קנסו חכמים בהן, כדי שיהא אדם דבק בשבטו ובמשפחתו.

הלכה ה' מתני' אין בודקין לא מן הפזבח ולמעלה, ולא מן הדוכן ולמעלה. וכל מי שהחזיקו אבותיו משוטרי הרבים וגבאי הצדקה – משיאין לכהונה, ואין צריך לבדוק אחריהן. רבי יוסי אומר:

[דף מ"ה ע"ב]

אף מי שהיה התום בערפי הישנה של ציפורי. רבי הנניח בן אנמינגוס אומר: אף מי שהיה מוכתב באיסטרטא של מלך.

גמרא כתיב (דברים יז): שום תשים עליך מלך. אין לי אלא מלך, מניין לרבות שוטרי הרבים ונבאי צדקה וסופרי דינין ומבין ברצועה, מניין? תלמוד לומר: מקרב אחיך תשים עליך מלך. כל שתמננהו עליך – לא יהא אלא מן הברורין שבאחיה.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: כתיב (דברי הימים א ז): והתיחשם בצבא במלחמה. זכות יחסיהם עומדת להם במלחמה.

עד כדון מן הנפלה. מדברי תורה? (דברים לו) לא יבא ממזר בקהל ה'. (שם) לא יבא פצוע דכה וגו' וגו'. מה כתיב בתריה? פי תצא מחנה על איבך וגו'.

הלכה ו' מתני' בת חלל זכר – פסולה לכהונה לעולם. ישראל שנשא חללה – בתו בשירה לכהונה. חלל שנשא בת ישראל – בתו פסולה לכהונה. רבי יהודה אומר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. רבי אליעזר בן יעקב אומר: ישראל שנשא גיורת – בתו בשירה לכהונה. וגר שנשא בת ישראל – בתו בשירה לכהונה. אבל גר שנשא גיורת – בתו פסולה לכהונה. אחד גרים, ואחד עבדים משיחורין, ואפילו עד עשרה דורות, עד שתהא אמו מישראל. רבי יוסה אומר: אף גר שנשא גיורת – בתו בשירה לכהונה.

גמרא רב המנונא בשם רב: בת, בת חלל, בת חלל לעולם. רבי יוחנן בשם רבי ישמעאל: בעמיו. מה בעמיו שנאמר לחלן – זכרים אסורין ונקיבות מותרות, אף בעמיו שנאמר כאן – זכרים אסורין, ונקיבות מותרות.

מה נפק מביניהון? כהן שבא על הגרושה והוליד בן, והלך הבן והוליד בן וכת. על דעתיה דרב, בן וכת בן, ובן בת וכת] בת – אסורה. על דעתיה דרבי יוחנן, בת בן – אסורה, וכת בת – מותרת.

מתניתא פליגא על רב. ישראל שנשא חללה – בתו בשירה לכהונה! פתר לה: חללה (מבנה) מכהונה.

מתניתא פליגא על רבי יוחנן. רבי יהודה אומר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. פתר לה: לא בא רבי יודה אלא להוסיף. אילו אמר בת חלל כבת גר, יאות.

דלמא, רבי הושעיה רבא ורבי יודה נשייא הוון יתבין. רהיט רבי יוחנן ולחיש לרבי הושעיה באודניה: פצוע דבא כהן, מהו שישא בת גרים? אמר ליה: מה אמר לך? אמר ליה: אמר לי מילה דנגר בר נגריין לא מפריק לה. לא אמר לי

[דף מ"ו ע"א]

גזירת שהיא כזונה אצלו. ולא בת ישראל שהיא מחללה! לא אמר לי אלא בת גרים.

ובת גרים לא כישוראלית היא?! פתר לה רבי יודה. דרבי יודה אמר: בת גר זכר – כבת חלל זכר. כהן שפא על הגרושה והוליד בת, בת מה היא? רבי חנניה ורבי מנא, חד אמר: בשירה. וחד אמר: פסולה. מתיב מאן דאמר בשירה, למאן דאמר פסולה: בת חלל זכר (אינה) פסולה, וחללה מכנה אינה פסולה, משם מה היא פסולה?

רבי אליעזר בן יעקב אומר כו. תמן תנינן: רבי אליעזר בן יעקב אומר: האשה בת גרים – לא תינשא לכהונה עד שתהא אמה מישראל. וכולחו מקרא אחד דרשו כי אם בתולת מזרע בית ישראל (יהונקאל מד). רבי יודה אומר: עד שיהא אביה מישראל. רבי ליעזר בן יעקב אומר: עד שיהא או אביה או אמה מישראל. רבי יוסי אומר: עד שיוולדו בקדושת ישראל. רבי שמעון אומר: עד שיבואו בתולים בקדושת ישראל.

תני בשם רק שמעון: גזירת שנתגיירה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד – בשירה לכהונה. מה מעמא? וכל הטף פגשים אשר לא ידעו משכב זכר החיו לכם (במדבר לא). ופינחם עמהן.

מה עבדין ליה רבני? החיו לכם – לעבדים ולשפחות.

רבי יוסא, רבי יסא בשם רבי יוחנן, רבי יונה רבי חייה בשם רבי יוחנן: הלכה ברבי יוסה. תנין בר בא בשם רב: הלכה ברבי יוסי. ותפנהים נהגו ברבי אליעזר בן יעקב.

חד כהן נסב בת גרים. אתא עובדא קומי רבי אבהו, וארבעיה אפסליה. אמר ליה רב ביבי: לא בן אלפן רבי: הלכה ברבי יוסי! אמר ליה: ולא נהגו תפנהים ברבי אליעזר בן יעקב? אמר ליה: רבי על המנהג לוקין? אמר ליה: אין ביני את חמי מפיים, ואנא מוקים ליה מן דקיימו. אמר ליה: רבי, הואיל והותרה הרצועה – אף אני מותר בה!

רבי יעקב בר אידי בשם רבי יהושע בן לוי: מעשה בשפחה בדרום שהיו קורין עליה ערה, ושלח רבי את רומיגוס לבוֹדְקָה. ובדק ומצא שנתננירה וקינתה פחותה מבת שלש שנים ויום אחד, והכשירה לכהונה.

רב הושעיה אמר: רבי שמעון הכשירה. אמר רבי יעירה: דברי הכל היא תבא. דאמר רבי יעירא בשם רב אדא בר אחיה, רבי יודן ממי ביה בשם רב, רבי אבהו בשם רבי יוחנן: וולד בוגרת – פשר, שהוא בלא תעשה שהוא מכח עשה, והוא אשה כבתוליה יקח (ויקרא כא) – לא בוגרת. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא.

ודכותה, פי אם בתולה מעמיו יקח אשה – לא גיורת. כל לא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא.

התיב רבי הושעיה: הרי דור שני של מצרי, הרי הוא בלא תעשה שהוא בא מכח עשה – עשה הוא! הור רבי הושעיה ואמר: לא דומה עשה שבשיראל לעשה שבבבנים. עשה שבשיראל – אסור בכל. עשה שבבבנים – אסור בבבנים, ומותר בלויים ובשיראל.

[דף מ"ו ע"ב]

הלכה ז' מתני' האומר: "בני זה ממזר" – אינו נאמן. ואפילו שניהן אומרים על העובר שבמעיה: "ממזר הוא" – אינו נאמן. רבי יהודה אומר: נאמן.

גמרא תמן תנינן: האומר: "בני זה" – נאמן. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: לתת לו, אכל לא ליקח ממנו. אמר רבי יוסי: ולא מתניתא היא? אפילו שניהן אומרים על העובר שבמעיה "ממזר הוא" – אינו נאמן!

דילמא על דרבי יהודה איתאמרת, דרבי יודה אומר: נאמן עליה. רבי אבהו בשם רב יוחנן: לתת לו, אכל לא ליקח ממנו.

אמר רבי חזקיה: עוד היא מתניתא, כי את הבכר בן השנואה יביר (דברים כא). הוי מחזיקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אומר: "אינו בנו" – אינו נאמן. שאינו בנו, ובשעת מיתתו אומר: "בני הוא" – נאמן. אית תניי תני על קדמיותא: נאמן. רבי חזקיה רבי זריקן בשם רבי הונא: הוי מחזיקין אותו שהוא משפחהו – נאמן.

היה עומד בצד המוכסין, ואמר: "בני הוא", וחזר ואמר: "עבדי הוא" – נאמן. "עבדי הוא", וחזר ואמר: "בני הוא" – אינו נאמן! אית תניי תני: נאמן. אמר רבי מנא: כגון אילין בותאי דיגון משעבדין בכניהן.

תני: נאמן על הגדול ואינו נאמן על הקטן. אי זהו גדול? רבי זעירא אמר: כל שיש לו אשה ובנים. רבי אבהו בשם רבי יוחנן: כל שיש לו אשה.

מתניתא פליגא על רבי אבהו. גר שפול ולא טבל והיו לו בנים, ואמר: מלתי ולא טבלתי – נאמן, ומטבילין אותו בשבת. משם מה? נכיה. דברי רב יודה. מה עבד לה רבי אבהו? פתר לה: משם מה בכך.

הלכה ח' מתני' מו שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו, והלך הוא וקידשה. אם שלח קדמו – קידושיו קידושין. ואם של שלוחו קדם – קידושיו קידושין. ואם אין ידוע – שניהן נותנין גמ. ואם רצו – אחד נותן גמ ואחד פונם.

וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה, והלכה היא וקידשה את עצמה, אם שלחה קדמו – קידושיה קידושין. ואם של שלוחה קדמו – קידושיו קידושין. ואם אין ידוע – שניהן נותנין

[דף מ"ז ע"א]

גמ. ואם רצו – אחד נותן גמ, ואחד פונם.

גמרא ולית הדיא פליגא על רבי יוחנן! דרבי יוחנן אמר: אדם מכפול שליחותו בדברים! פתר לה משום חומרא דערוית. רבי יוסה בי רבי בון שמע לה מן דבתרה: וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקידשה את עצמה. ולית הדיא פליגא על רבי יוחנן! דרבי יוחנן אמר: אדם מכפול שליחותו בדברים. פתר לה משום חומרא הוא בערוית.

הלכה ט' מתני' מו שיצא הוא ואשתו למדינת הים, וכא הוא ואשתו ובניו, ואמר: "אשה שיצאת עמי למדינת הים הרי היא זו ואילו בניה" – אינו צריך להביא ראיה לא על האשה ולא על הבנים. "מתה, ואילו בניה" – צריך להביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה.

גמרא רבי אבהו בשם רבי יוחנן: איש ואשתו – עשו אותן בשני עדים. חזקה, אין אשה שותקת על בני חבירתה. רבי אבון שמע לה מן דבתרה: "אשה נשאתי במדינת הים, הרי זו ואילו בניה". רבי

אבהו בשם רבי יוחנן: איש ואשתו – עשו אותן בשני עדים. תנקה, אין האשה שותקת על בני חבירתה.

הלכה י' מתני' "אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואילו בניה" – מכיבא ראייה על האשה ואינו צריך להביא ראייה על בניה. "מתה ואילו בניה" – צריך להביא ראייה על האשה ועל הבנים.

גמרא תני: איש ואשה שבאו ממדינת הים, הוא אומר: "אשתי היא" והיא אומרת: "בעלי הוא" – אין הורגין עליהן משום אשת איש. הורגין עליהן משום אשת איש. עד כמה היא תנקה? רבי יונה רבי בא רבי חייב בשם רבי יוחנן: עד שלשים יום.

תמן תנינן תינזק שנמצא בצד העיסה ובצק בידו. רבי מאיר מטהר. וחכמים מטמאין, שדרך תינזק לטפח בעיסה.

ושורפין על התקנות? רבי יוסי בשם רבי זעירא: איתפלגין רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש. רבי יוחנן אומר: הורגין על התקנות. ורבי שמעון בן לקיש אומר: אין הורגין על התקנות.

רבי יוסי בי רבי בון בשם רבי זעירא: כל עמא מודיי: שהורגין על התקנות. מה פליגי? בשריפה. רבי יוחנן אומר: הורגין על התקנות, ואין שורפין על התקנות. רבי שמעון בן לקיש אומר: בשם שהורגין על התקנות – כך שורפין על התקנות.

ומניין שהורגין על התקנות? רבי שמואל בריה דרבי יוסי בי רבי בון אומר: בתיב (שמות כא): ומכה אביו ואמו מות יומת. וכי דבר בריא הוא שזה הוא אביו? והלא תנקה היא שהוא אביו, ואת אומר הורגין! אף הכא – הורגין.

תני: הביא ראייה על הגדולים – יביא ראייה על הקטנים. ליידיא מיליה? אומר רבי יונה: אני אומר: שפא נתגרשה בנתיים.

[דף מ"ז ע"ב]

הלכה י"א מתני' לא יתיהד איש אחד עם שתי נשים. אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים. רבי שמעון אומר: מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו. וישן עמה בפונדקי מפני שאשתו משמרתו.

מתניח אדם עם אמו ועם בתו, וישן עמהן בקירוב בשר. ואם הגדילו – זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו. ולא ילמד רווק סופרים. ולא תלמד אשה סופרים. רבי אלעזר אומר: אף מי שאין לו אשה – לא ילמד סופרים. רבי יהודה אומר: לא ירעה רווק את הבתה, ולא יישנו שני רווקים בטלית אחד. וחכמים מתירין. כל שעסקו עם הנשים – לא יתניח עם הנשים.

לעולם לא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים. רבי מאיר אומר: לעולם ושתדל אדם ללמד את בנו אומנות נקיה, ויתפלל לפני מי שהעושר שלו. לפי שאין לה אומנות שאין בה עניות ועשירות. שאין עניות מן האומנות, ואין עשירות מן האומנות.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: ראית מימך חיה ועוף שיש להן אומנות? והן מתפרנסין שלא בצער. והלא לא נבראו אלא לשמשני, כך הן מתפרנסין בלא צער, ואני נבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאתפרנס שלא בצער! אלא, שהרעתי מעשיי וקיפחתי את פרנסתי.

אבא גוריון איש צידן אומר משום אבא שאול: לא ילמד אדם את בנו חמר, גמל, ספן, ספר, קדר, רועה, וחנוני, שאומנותן אומנות ליסטין. רבי יהודה אומר משמו: החמרים – רובן רשעים. הגמלים – רובן בשירים. הספנים – רובן חסידים. טוב שברופאים – לגיהנם. בשר שבמבחים – שותפו של עמלק.

גמרא אומר רבי אבין: בפה דברים אמורים? בפשירין. אבל בפריצין – לא תתניח אפילו במאה איש. תני: בן יומו שמת – הרי הוא לאביו ולאמו ולכל קרוביו כהתן שלם. לא סוף דבר בן יומו חי, אלא אפילו יצא ראשו ורובו בחיים. ויצא בחיק. ונקבר באשה אחת ובשני אנשים. אבא שאול אומר: אף באיש אחד ובשתי נשים. מסתברא רבי שמעון מודיי לאבא שאול. אבא שאול לא מודי לרבי שמעון, שאין יצר הרע מצוי בבית הקברות.

רבי יוחנן בשם רבי שמעון בן יוחי: פי וסיתך אחיד בן אמה או בנה או בתך או אשת חיקך (דברים יג). אמה – בסתר.

[דף מ"ח ע"א]

בתך – בסתר. מתניח אדם עם אמו ודר עמה. עם בתו ודר עמה. עם אחותו ואינו דר עמה. וישן עמה בקירוב בשר.

תני רבי הלפתא בן שאול: הבת אצל האב – עד בת שלש שנים ויום אחד. הבן אצל האם – עד בן תשע שנים ויום אחד. הגדילו – זה ישן בכסותו וזה ישן בכסותו.

תני: שנים שהיו וישינים במטה אחת – זה מתכסה בכסות עצמו וקורא, וזה מתכסה בכסות עצמו וקורא. אם היו בנו ובתו קטנים – מותר. תמן אמרינן: איש ואשתו – מותר. רבי יעקב בר אחא בשם רבי לעזר: לאיש ואשתו – נצרכה.

פיסקא. ולא ילמד ריוק סופרים ולא תלמד אשה סופרים כו'. תני: רבי אלעזר אומר: אף מי שיש לו אשה ובנים ואינן עמו באתו מקום – לא ילמד סופרים. רבי יודן בי רבי ישמעאל עבד חד מתננין הבן.

פיסקא. רבי יהודה אומר: לא ירעה ריוק את הבהמה, ולא יישנו שני רוקין בטלית אחד. והכמים מתירין. יאות אמר רבי יודה. מה טעמא דרבנני? הם ושלום לא נהשדו ישראל לא על הזכור ולא על הבהמה. והתנינן: לא ילמד ריוק סופרים. משם שאמו באה עמו, אהותו באה עמו.

פיסקא. לא ילמד אדם את בנו אומנות בין הנשים כו'. תני: לא ילמד אדם את בנו חמר, ונמל, וספן, קדר, קרר, רועה, חנוני, מפני שאומנותן אומנות ליסמין.

פיסקא. אבא אוריין איש צידן אומר משום אבא שאול כו'. רוב חמרים – רשעים. רוב נמלין – כשירין. רוב ספנים – חסידים. רוב ממזירין – פקחין. רוב עבדים – נאים. רוב בני אבות – בווישנים. רוב בנים – דומין לאחי האם. כשר שברופאים – לגיהנם. הכשר שבטבחין – שותף עמלק. תני רבי שמעון בן יוחי: הטוב שבנחשים – רצין את מוחו. הכשירה שבנשים – בעלת בשפים. אשרי מי שעושה רצון המקום.

רבי מאיר אומר: מפל מקום אדם מתפרנס. אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, אוי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה.

פיסקא. רבי מאיר אומר: לעולם ישתדל אדם ללמד את בנו אומנות נקייה כו'. מה יעשה אדם? ישתדל וילמד את בנו אומנות קטנה, ויתפלל ויבקש רחמים ממי שהעושר שלו. שאין לה אומנות שאין בה עניים ועשירים. אלא הכל לפי זכות האדם.

רבי שמעון בן אלעזר משום רבי מאיר: ראית מימיה ארי – סבל. ארי – קניין. שועל – חנוני. זאב – מוכר קדירות. והן מתפרנסין בלא צער. ולמה נבראו? לשמשינו. ואני – נבראתי לשמש את קוני.

והרי הדברים קל וחומר, ומה אם אילו שנבראו לשמיני – כך הן מתפרנסין בלא צער. אני שנבראתי לשמש את קוני – אינו דין שאהא מתפרנס בלא צער. ומי גרם לי להיות מתפרנס בצער? הוי אומר: הטאיי, על שהירעתי מעשיי קיפחתי פרנסתי.

הלכה י"ב מתני' רבי נהוראי אומר: מניח אני כל אומניות שבועולם ואיני מלמד את בניי אלא תורה, שאדם אוכל משכרה בעולם הזה, ותקרו מיימת לעולם הבא. ושאר כל אומניות אינן בן. שאם נכנס אדם לידי חולי, או לידי זקנה, או לידי מידה של ייסורין, ואינו יכול לעסוק במלאכתו – הרי הוא מת ומוטל ברעב. אבל התורה אינו בן, אלא: משמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו.

בנערותו מהו אומר? וקניי ה' יחליפו כח, יעלו אבר פנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו (ישעיהו מו). בזקנותו מהו אומר? עוד יגובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו (תהלים צב). וכן הוא אומר באברהם אבינו (בראשית כב) ואברהם זקן בא בימים, וה' ברוך את אברהם בכל. מצינו שעשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה, שנאמר (שם כו) עקב אשר שמע אברהם בקלי, וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתו.

גמרא רבי נהוריי אומר: מניח אני כל אומניות שבועולם ואיני מלמד את בני אלא תורה. שכל אומנות אינו עומדת לו לאדם אלא בימי נערות בזמן שפוחו עליו, אבל אם בא לידי חולי, או נכנס לידי זקנה, או למידה של ייסורין, ואינו יכול לעשות מלאכה – הרי הוא מת ברעב. אבל התורה אינה בן, אלא מכבדתו ומשמרתו מכל רע בנערותו, ונותנת לו אחרית ותקוה בזקנותו. בנערותו מהו אומר? וקניי ה' יחליפו כח, יעלו אבר פנשרים, ירצו ולא ייגעו, ילכו ולא ייעפו. בזקנותו מהו אומר? עוד יגובון בשיבה, דשנים ורעננים יהיו. וכן אתה מוצא באבינו

[דף מ"ח ע"ב]

אברהם ששימר את התורה עד שלא באת לעולם, שנאמר: עקב אשר שמע אברהם בקלי, וישמר משמרתו מצותי חקותי ותורתו. אף גידלו ובירכו בנערותו, ונתן לו אחרית ותקוה בזקנותו. בנערותו מהו אומר? (בראשית יג) ואברהם כבד מאד במקנה בכסף וזהב. ובזקנותו מהו אומר? ואברהם זקן בא בימים, וה' ברוך את אברהם בכל.

רבי חזקיה רבי כהן בשם רב: אסור לדור בעיר שאין בה לא רופא, ולא מרחץ, ולא בית דין מכין וחוכשין. אמר רבי יוסי בי רבי בון: אף אסור לדור בעיר שאין בה גינניתא של ירק.

רבי חזקיה רבי פהו בשם רב: עתיד אדם ליתן דין וחשבון על כל שראת עינו ולא אכל. רבי לעזר
חיש להדא שמועתא, ומצמית ליה פריטין, ואכיל בהון מפל מילה חדא בשתא.

הדרן עלה עשרה יוחסין וכולא מסכתא דקידושין וכולא סדרא דנשים

הדרן עלה מסכת קידושין וסדר נשים והדרה עלן, דעתן עלה מסכת קידושין וסדר נשים ודעתה עלן, לא נתנשי
מנה מסכת קידושין וסדר נשים ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמנותנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא:

הנינא בר פפא. רמי בר פפא. נהמן בר פפא. אחאי בר פפא. אבא מרי בר פפא. רפרם בר פפא. רמיש בר פפא.
סורחב בר פפא. אדא בר פפא. דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפימיות עמך בית ישראל, ונהיה פלנו אנהנו וצאצאינו וצאצאי עמך
בית ישראל פלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאיבי תחפמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקיה, למען
לא אבוש: לעולם לא אשבח פקודיה, כי בם חיייתי: ברוך אתה יי, למדני חקיה: אמן אמן סלה ועד:

מוזדים אנהנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי
קרנות. שאנו משפמים והם משפמים, אנו משפמים לדברי תורה והם משפמים לדברים בטלים. אנו עמלים והם
עמלים, אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינם מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם
הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני
אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי, בשם שעזרתני לסיים מסכת קידושין וסדר נשים, מן העזרני להתחיל מסכתות וספרים
אחרים ולסייםם, ללמוד וללמד לשימור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה:

וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, ועמוד לי ולרעוי, שלא תמוש התורה מפי ומפי רעוי וזרע ורעוי עד
עולם. ותתקיים בי, בהתהלךך תנחה אתך, בשכבה תשמור עליה, וחקיצות היא תשיחה: כי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לך
שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק שְׁלִישִׁי

א. בָּא לּוּ לְהַקִּיף אֶת הַמְזֻבַּח, מֵהֵיכָן הוּא מֵתְחִיל? מִקֶּרֶן מְזֻרְחִית צְפוֹנִית, צְפוֹנִית מְעֻרְבִית, מְעֻרְבִית דְּרוּמִית, דְּרוּמִית מְזֻרְחִית, מְקוֹם שֶׁמֵּתְחִיל בַּחֲטָאָת עַל מְזֻבַּח הַחִיצוֹן, מִשֶּׁם הָיָה גּוֹמֵר עַל מְזֻבַּח הַפְּנִימִי. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בְּמִקְוֵמו הָיָה עוֹמֵד וּמַחֲטָא. וְעַל כֵּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמִטָּה, חוּץ מֵאוֹתָהּ שְׂבָאֲלַכְסוֹן שְׁנוֹתָן מִמִּטָּה לְמַעְלָה. רַבִּי יְהוּדָה מִשֶּׁם רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: בְּמִקְוֵמו הָיָה עוֹמֵד וּמַחֲטָא, וְעַל כֵּלָּן הָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמַעְלָה, חוּץ מִזוֹ שֶׁהָיָה לְפָנָיו, שְׁכַנְגָד אֲלַכְסוֹן, שֶׁהָיָה נוֹתֵן מִלְמַעְלָה לְמִטָּה.

ב. הִזָּה עַל טְהוֹרַת שְׁבַע פְּעָמִים, לֹא הָיָה מִזָּה, לֹא עַל הָאֶפֶר וְלֹא עַל גְּבִי הַגְּזָחִלִים, אֲלָא עַל גְּגוֹ שֶׁל מְזֻבַּח. וְהָיָה יוֹרֵדֵת עַל הַקִּיר, עַל כֵּל הַזָּיָה - טְבִילָה. נִתֵּן עַל הַקֶּרֶן מִכָּאן וּמִכָּאן - כְּשֶׁר. מִן הַקֶּרֶן וּלְפָנִים - פְּסוּל.

ג. שָׁנָה מִתֵּן קֶרְנוֹת - פְּסוּל. אִם חָסַר אֶפֶלוֹ אַחַת מִן הַמִּתְּנוֹת - פְּסוּל. הַקִּדִּים מִתֵּן שְׂבַע לְמִתֵּן אַרְבַּע - יָחִזֵּר וְיִתֵּן. מִדָּם מִתְּנוֹת שְׂבַע אַחַר מִתֵּן אַרְבַּע, עַד שֶׁלֹּא גָמַר אֶת הַמִּתְּנוֹת שְׂבַע בְּפָנִים - יֵצֵא וְשִׁפָּף שִׁירֵי הַדָּם לִיסוּד מְעֻרְבִי שֶׁל מְזֻבַּח הַחִיצוֹן, וְשֶׁל מְזֻבַּח הַחִיצוֹן הָיָה שׁוֹפֵף אֶל יִסוּד דְּרוּמִי. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵלּוּ וְאֵלּוּ לִיסוּד מְעֻרְבִי, אֵלּוּ וְאֵלּוּ מִתְעַרְבִין לְאַמָּה וְיוֹצֵאִין לְנַחַל קִדְרוֹן, וְנִמְכְּרִין לַגִּנְיָן לְזָבֵל, וּמוֹעֲלִין בָּהֶם; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים אִין מְעִילָה בְּדָמִים.

ד. כָּל מַעֲשֵׂה יוֹם הַכַּפּוּרִים הָאֲמוּרִים עַל הַסֹּדֵר, אִם הַקִּדִּים מַעֲשֵׂה לְחִבְרוֹ - לֹא עָשָׂה כְּלוּם, חוּץ מִן הוֹצֵאת כֶּף וּמַחֲתָה, שְׂאֵם הַקִּדִּים מַעֲשֵׂה לְחִבְרוֹ - מֵה שְׁעֵשֶׂה עֲשׂוּי. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אֵימִתִּי? בְּדָבָרִים הַנַּעֲשִׂים בְּכַגְדֵי לָבָן מִבְּחוּץ, אִף עַל פִּי שְׂאֵם הַקִּדִּים מַעֲשֵׂה לְחִבְרוֹ מִכָּל הַנַּעֲשִׂים - מֵה שְׁעֵשֶׂה

עֲשׂוּי. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְּנוֹת מִבְּפָנִים, וְנִשְׁפָּף הַדָּם - יְבִיא דָם אַחַר וְיִתְחִיל בַּתְּחִלָּה, כְּמִתְּנוֹת שְׂבַע פָּנִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׂפָסֶק. נִתֵּן מִקְצַת מִתְּנוֹת שְׂבַע הֵיכָל, וְנִשְׁפָּף הַדָּם - יְבִיא דָם אַחַר, וְיִתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּהֵיכָל. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׂפָסֶק. גָּמַר מִתְּנוֹת שְׂבַע הֵיכָל, וְנִשְׁפָּף הַדָּם - יְבִיא דָם אַחַר וְיִתְחִיל בַּתְּחִלָּה. מִתְּנוֹת שְׂבַע מְזֻבַּח - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׂפָסֶק. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְּנוֹת שְׂבַע מְזֻבַּח, וְנִשְׁפָּף הַדָּם - יְבִיא דָם אַחַר וְיִתְחִיל בַּתְּחִלָּה בְּמִתְּנוֹת הַמְזֻבַּח, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמְרִים: מִמְּקוֹם שְׂפָסֶק יִתְחִיל. גָּמַר מִתְּנוֹת שְׂבַע מְזֻבַּח וְנִשְׁפָּף הַדָּם - אִין מִתֵּן יִסוּד מְעַכָּב, וְכֵלָּן מִטְּמֵאִין בְּגָדִים וְנִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן; דְּבָרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שְׁמַעוֹן. וְחֻכְמִים אוֹמְרִים: אִין מִטְּמֵאִין בְּגָדִים, וְאִין נִשְׂרָפִין בְּבֵית הַדֶּשֶׁן הוֹאִיל וְגָמַר בּוֹ כִּפְרָה.

ה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: זֶה סִימָן, כָּל הַיּוֹצֵא מִבְּפָנִים לְהִתֵּן בְּחוּץ - נוֹטֵל מִן הַסְּמוּדָה לְפָנִים. וְכָל הַנוֹטֵל מִבְּפָנִים לְהִתֵּן בְּחוּץ - נוֹתֵן עַל הַסְּמוּדָה לְפָנִים. נִתֵּן מִדָּם הַפֶּר בְּפָנִים וּבְחוּץ, מִדָּם הַשְּׂעִיר בְּפָנִים וּבְחוּץ - הַפְּנִימִים עֲלוּ לוֹ וְהַחִיצוֹנִים לֹא עָלוּ לוֹ. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְּנוֹת שְׂבַע פָּנִים, וְנִשְׁפָּף הַדָּם - יְבִיא אַחַר וְיִתְחִיל בַּתְּחִלָּה עַל הַפְּרָכָת. נִתֵּן מִקְצַת הַמִּתְּנוֹת עַל הַמְזֻבַּח, וְנִשְׁפָּף הַדָּם, אִף עַל פִּי שֶׁלֹּא נִתֵּן כְּנֶגֶד הַיִּסוּד - יֵצֵא, שְׁנֵאמַר (ויקרא טו, כ): "וְכֹלֵה מִכְּפָר"; אִם כִּפָּר - כֹּלֵה, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם כֹּלֵה - כִּפָּר, אִין מִתֵּן הַיִּסוּד מְעַכָּב, וְכֵלָּן כְּנֶגֶד הַיִּסוּד - יֵצֵאוּ, שְׁנֵאמַר (ויקרא טו, כ): "וְכֹלֵה מִכְּפָר".

ו. פֶּר וְשְׂעִיר שֶׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים שֶׁהִפְרִישׁ אַחֲרֵים תַּחֲתֵיהֶן, וְלֹא הִסְפִּיק לְהַקְרִיבָן עַד שְׁנִמְצְאוּ הָרֵאשׁוֹנִים - יָרְעוּ עַד שִׁיִּסְתָּאבוּ וְיִמְכְּרוּ, וְיִפְלוּ דְמֵיהֶן לְנִדְבָה - שְׂאִין חֲטָאָת הַצְּבוּר מִתָּה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תָּמוּת. עוֹד אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: נִשְׁפָּף הַדָּם - יָמוּת

מת, מהו שיירד אחריו וימיתנו? אומר להם? כן יאבדו כל אויביך ה' (שופטים ה, לא). וחכמים אומרים: חלה שעיר - מרפיבו, חלה משלחו ביד אחר, דחאוהו ולא מת - ירד אחריו וימיתנו.

י. שעיר המשתלח, אף על פי שאין מטמא בגדים - מטמא אוכלין ומשקין; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: אין מטמא אוכלים ומשקים, מפני שהוא חי, ואין חי מטמא אוכלין ומשקין. מאימתי מטמא בגדים? משיצא מחומת ירושלים; דברי רבי מאיר. ורבי יהודה אומר: משעה שייגיע לצוק. רבי שמעון אומר: משעת דחיתו לצוק.

יא. פרים הנשרפים, אף על פי שאין מטמאין בגדים - מטמאין אוכלין ומשקין; דברי רבי מאיר. ושעיר המשתלח - אין מטמא אוכלין ומשקין, מפני שהוא חי, ואין חי מטמא אוכלין ומשקין. מאימתי מטמאין בגדים? משיצאו מחומת ירושלים; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: משיצאת האור. רבי שמעון אומר: משיצית האור ברבן.

יב. היכן שורפין אותן? בבית הדשן הגדול, חוץ לירושלים, לצפונה של ירושלים חוץ לשלש מחנות, ומזקיפין של כהנים היו מעמידין סביבות המערכה, מפני דחק העם - כדי שלא יהו קופצים לראות, ונופלין לתוף המדורה. אחד השורף ואחד המסייע בשעת שרפה - מטמאין בגדים, אבל המסדר את המערכה ומצית את האור לאתרו - אין מטמא בגדים.

יג. שמונה ברכות מברך באותו יום, על התורה - כדרך שמברכין על התורה בבית הכנסת, על העבודה ועל ההודאה, ועל מחילת העון כסדרן, ועל המקדש - ברכה בפני עצמו, ועל הכהנים - ברכה בפני עצמן, ועל ישראל ברכה בפני עצמן, ושאר תפלה תחנה ובקשה, שעמך ישראל צריכין

המשתלח, מת המשתלח - ישפך הדם. שני שעירי יום הכפורים - מצותן בהגלה, עד שלא הגריל עליהן - רשאי לשנותן בדבר אחר, משהגריל עליהן - אין רשאי לשנותן בדבר אחר. פסח שלא קרב בראשון - יקרב בשני. לא קרב בשני - יקרב לשנה הבאה. מעות שלא קרבו בראשון - יקרבו בשני. לא קרבו בשני - יקרבו לשנה הבאה. חגיגה שלא קרבה בראשונה - תקרב בשניה, לא קרבה בשני - תקרב בשלישי, לא קרבה בשלישי - תקרב בשנה הבאה. שעירי הרגל שלא קרבו ברגל - יקרבו בראש חדש. לא קרב בראש חדש - יקרבו ביום הכפורים. לא קרבו ביום הכפורים - יקרבו לרגל הבא. ושמתחלה לא הקרבו לקרבנות צבור אלא על מנת לקרב על המזבח החיצון.

ז. מת שעיר המשתלח עד שלא זרק דם של הראשון, אף על פי שלא התודה עליו - יצא, שנאמר (ויקרא טו, י): "יעמד חי", עד מתי יהא זקוק להיות חי? עד "וכלה מכפר את הקדש"; דברי רבי יהודה. רבי שמעון אומר: עד שעת דווי.

ח. רבי יוסי אומר: כף הוא אומר: "חטאוו עוו פשעוו לפניך עמך בית ישראל". כבש עושין, מפני אלכסנדרין, שהיו מתלשין בשערו, ואומרין לו: 'טול וצא! טול וצא!' יקירי ירושלים מליין אותו עד ספה ראשונה. עשר סכות בתוף שנים עשר מילין היו; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: תשע סכות בתוף עשרה מילין היו. רבי יוסי אומר: חמש סכות בתוף עשרה מילין, היו מערבין מזו לזו. אומר רבי יוסי בן רבי יהודה: יכולני אני לעשותן שתי סכות.

ט. שאלו את רבי אליעזר: הרי שחלה שעיר המשתלח, מהו להרפיבו? אומר להם: יכול הוא להרפיב את אחרים, חלה משלחו, מהו לשלחו ביד אחר? אומר להם: כך תהיו בשלום אני ואתם, דחאוהו ולא

להושע מלפניך, וחותם בשומע תפלה. כל העם קורין בשלהם - כדי להראות חזיתן לרבים.

יד. רבי אליעזר אומר: סדר הקרבנות כך היו מקריבין, פר העולה ושעיר הנעשה בחוץ היו קרבין עם תמיד של שחר, ואחר כך פר ושעיר הנעשה בפנים, ואחר כך אילו ואיל העם, ואחר כך שבעת כבשים תמימים. רבי עקיבה אומר: פר העולה ושבעת כבשים תמימים היו קרבין עם תמיד של שחר, שנאמר (במדבר כח, כג): "מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד" וגו'; ואחר כך פר ושעיר הנעשה בפנים, ואחר כך שעיר הנעשה בחוץ, שנאמר (במדבר כט, יא): "מלבד חטאת הכפרים ועלת התמיד ומנחתה ונסכייהם", ואחר כך אילו ואיל העם. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: אחד קרב עם תמיד של שחר, וששה קרבין עם תמיד של בין הערבים.

טו. ויום-טוב עשה לאוהביו. ומעשה בישמעאל בן קמחית, שיצא לדבר עם המלך ערבי, ונתזה צינורא מפיו, ונפלה על בגדיו, נכנס אחיו ושמש תחתיו בכהונה גדולה, ראתה אמן של אלו שני כהנים גדולים ביום אחד.

מִסְכַּת יוֹמָא פְּרָק רַבִּיעִי

א. יום הכפורים אסור באכילה, ברחיצה, ובשתיה, ובסיכה, ובנעילת הסנדל, ובתשמיש המטה, אפלו באנפיליא של בגד. קטנים מתרין בכלן, ואסורין בנעילת הסנדל מפני מראית העין.

ב. תינוקות סמוך לפרקן - מחנכין אותן בפני שנה ובפני שתיים, בשביל שיהו רגילין במצות. רבי עקיבא היה מפטיר בבית המדרש, בשביל תינוקות שיאכילום אבותיהם. מעשה בשמאי הזקן שלא רצה להאכיל את בנו, וגדרו עליו חכמים והאכילוהו בידו.

ג. האוכל ביום הכפורים כפותכת הגסה, קמוה, וכגרעינתה שבארץ ישראל - חיב. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפלו כפותכת הנמרית¹. אבל עלה קנים, עלה גפנים, עלה תאנים, ועלה חרובין, וכל דבר שאין ראוי לאכילה - פטור. עלה חזורים, עלה כרשין, עלה בצלים, עלה ירקות, וכל דבר שראוי לאכילה - חיב.

ד. אכל וחזר ואכל, וחזר ואכל, אם יש מתחלת אכילה ראשונה עד סוף אכילה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין. ואם לאו - אין מצטרפין. שטה, וחזר ושטה, וחזר ושטה, אם יש מתחלת שטיה ראשונה עד סוף שטיה אחרונה כדי אכילת פרס - מצטרפין, ואם לאו - אין מצטרפין. כשם שאכילה בכדי אכילת פרס, כך שטיה בכדי אכילת פרס, השותה ציר ומוריס - פטור. רבי אליעזר אומר: כמה ישטה ויהא חיב? בית שמאי אומרים: רביעית. ובית הלל אומרים: מלא לגמיו. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: כמלא לגמיו. ורבי יהודה אומר בן בתירה אומר: כדי גמיצה.

ה. מי שאחזו בלמוס - מאכילין אותו הקל. קל. כיצד? היו לפניו טבל ושביעית - מאכילין אותו שביעית. טבל ונבלה - מאכילין אותו נבלה. טבל ותרומה - מאכילין אותו תרומה. תרומה ושביעית - מאכילין אותו שביעית, עד שיאורו עיניו, מנין היו יודעין שיאורו עיניו? כדי שיכיר בין יפה לרע.

ו. רבי יהודה אומר: עברה שהריחה שביעית - תוחבין לה בכוש. הריחה תרומה - תוחבין לה בכוש. לא ינעול אדם

¹ מונה על פי הירושלמי.

² מקום הוא בארץ מואב, והפותכת הבאה משם אינה גדולה כמו הכותכת שבארץ ישראל.

מנעל מסמך ויטיל בתוך הבית, אפלו ממטה למטה; דברי רבי. ורבי שמעון בן אלעזר מתיר. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היו ידיו מלכלכות בטיט ובצואה - מדיחן במים, כדי שלא יטנפו כליו. ה"ה הולך להקביל פני אביו, פני רבו, פני תלמידו - עובר פדרכו, אפלו עד צוארו, ואינו חושש.

ז. הזבין והזבות - טובלין בלילי יום הכפורים. הנדות והיילדות - טובלות פדרכן בלילי יום הכפורים. בעלי קריין - טובלין פדרכן בלילי יום הכפורים. רבי יוסי בן רבי יהודה אומר: מן המנחה ולמעלה לא יטבל אלא עד שתחשך. רבי יוסי אומר: כהנים טובלין פדרכן עם חשכה, כדי שיאכלו בתרומה לערב.

ח. חטאת ואשם ודאי מכפרין על מה שכתוב בתורה. מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה, תשובה מכפרת על עברות קלות, על עשה ועל לא תעשה, חוץ מ"לא תשא" (שמות כ, ז). ואלו הן עברות חמורות: כריתות ומיתות בית דין, ו"לא תשא" עמהן. רבי יהודה אומר: כל שהוא מ"לא תשא" ולמטה - תשובה מכפרת. וכל שהוא מ"לא תשא" ולמעלה, ו"לא תשא" עמהן - תשובה תולה, ויום הכפורים מכפר.

ט. רבי ישמעאל אומר, ארבעה חלוקי כפרה הן: עבר על מצות עשה ועשה תשובה - אין זו ממקומו עד שמוחלין לו, שנאמר (ירמיה ג, יד): "שובו בנים שובכים ארפא משובתיכם"; עבר על מצות לא תעשה, ועשה תשובה - תשובה תולה ויום הכפורים מכפר, שנאמר (ויקרא טז, ל): "כי ביום הזה יכפר עליכם" וגו'. עבר על כריתות ומיתות בית דין, מזיד ועשה תשובה - תשובה ויום הכפורים תולין, ויסורין שבשאר ימות השנה ממרקין, שנאמר (תהלים פט, לג): "ויפקתי בשבט פשעם" וגו'. אבל מי שנתחלל בו שם

שמים מזיד, ועשה תשובה - אין כח בתשובה לתלות, ולא ביום הכפורים לכפר, אלא תשובה ויום הכפורים מכפרין שלישי, ויסורין מכפרין שלישי, ומיתה ממרקת עם היסורין, ועל זה נאמר (ישעיה כב, יד): "אם יכפר העון הזה לכם עד תמותון", מלמד שיום המיתה ממרק.

ד, חטאת אשם ומיתה ויום הכפורים - כלן אין מכפרין, אלא עם התשובה, שנאמר (ויקרא כג, כז): "אף בעשור" וגו', אם שב - מתכפר לו, ואם לאו - אין מתכפר לו. רבי אליעזר אומר (שמות לד, ז): "ונקה" - מנקה הוא לשבים ואין מנקה לשאינם שבים. רבי יהודה אומר מיתה ויום הכפורים מכפרין עם התשובה רבי אומר: יום הכפורים מכפר בלא תשובה, ויום המיתה הרי הוא כתשובה.

יא. כל המזכה את הרבים - אין מספיקין בידו לעבור עברה, שלא יהו תלמידיו נוחלין את העולם, והוא יורד לשאול, שנאמר (תהלים טז, י): "כי לא תעזב נפשי לשאול" וגו'. וכל המחטיא את הרבים - אין מספיקין בידו לעשות תשובה, שלא יהו תלמידיו יורדין לשאול, והוא נוחר את העולם, שנאמר (משלי כח, יז): "אדם עשק בדם נפש" וגו'; מגלגלין זכות על ידי זכאי לעמד הימנו פרשיות של זכות הרבים הראיות לעמד הימנו. וחובה על ידי חייב לעמד פרשיות של חובה הראיות לעמד הימנו.

יב. מפרסמין את החנפין מפני חלול השם, שנאמר (יחזקאל ג, כ): "ובשוב צדיק מצדקו ועשה עול ונתתי מכשול לפניו הוא ימות", לפרסמו. רבי יוסי אומר: חוטא אדם פעם, שמים ושלש - מוחלין לו. ארבע - אין מוחלין לו, שנאמר (שמות לד, ז): "נשא עון ופשע וחטאה ונקה"; עד כאן מנקה, מכאן ואילך - אין מנקה, שנאמר (עמוס ב, א): "כה אומר ה' על שלשה פשעי ישראל" וגו', ואומר (איוב לג, כט): "הן כל אלה יפעל אל

פעמים שלש" וגו'. ואומר (משלי כה, יז) :
 "הקר וגלף מבית רעף" וגו'.

יג. מצות ודוי ערב יום הכפורים עם חשכה, אבל אמרו חכמים: מתודה אדם קדם שיאכל וישתה, שמא תטרף דעתו קדם אכילה ושתיה. ואף על פי שהתודה קדם שאכל ושתה - צריך שיתודה לאחר אכילה ושתיה, שמא ארע דבר קלקלה בסעודה. ואף על פי שהתודה לאחר שאכל ושתה - צריך שיתודה ערבית. ואף על פי שהתודה ערבית - צריך שיתודה שחרית, ואף על פי שהתודה שחרית - צריך שיתודה במוסף. ואף על פי שהתודה במוסף - צריך שיתודה במנחה. ואף על פי שהתודה במנחה - צריך שיתודה בנעילה. שמא יארע בו דבר קלקלה, כל היום כלו.

יד. היכן הוא אומר? בתפלה. והעובר לפני התבה - אומרה ברכיעית. רבי מאיר אומר: מתפלל שבע וחזתם בודוי. וחכמים אומרים: מתפלל שבע. ואם רצה לחתם בודוי - חזתם. וצריך לפרט את החטא; דברי רבי יהודה בן בתירה, שנאמר (שמות לב, לא): "אנא חטא העם הזה חטאה גדלה" וגו'. רבי עקיבא אומר: אין צריך, אם בן, למה נאמר "ויעשו להם אלהי זהב"? אלא כך אמו המקום: מי גרם להם שיעשו להם? אלהי זהב! - אני הוא שהרביתי להם זהב.

טו. דברים שהתודה עליהן ביום הכפורים שעבר - אין צריך להתודות עליהן ביום הכפורים הבא, אלא אם כן עשה כנגדן, עבר עליהן - צריך שיתודה עליהן, לא עבר עליהן והתודה עליהן, על זה נאמר (משלי כו, יא): "ככלב שב על קאו" וגו'. רבי אליעזר בן יעקב אומר: הרי זה משבח, שנאמר (תהילים נא, ה): "כי פשעי אני אדע" וגו'. רבי אלעזר בן רבי שמעון אומר: חזר בשעיר שאין ביום הכפורים, וחזר ביום הכפורים שאין בשעיר, שיום הכפורים מכפר בלא שעיר, ושעיר אין מכפר אלא עד יום

הכפורים. חזר בשעיר שהשעיר מכפר מיד, ויום הכפורים עם חשכה.

מסכת סכה פרק ראשון

א. סכה שהיא גבוהה למעלה מעשרים אמה - פסולה, ורבי יהודה מכשיר עד ארבעים וחמשים אמה. אמר רבי יהודה: מעשה בהילני המלכה בלוד, שהיתה סכה גבוהה מעשרים אמה, והיו זקנים נכנסין ויוצאין בה, ולא אמרו לה דבר, אמרו לו: משם ראיה? אשה היתה ופטורה מן הסכה. אמר להם: והלא שבעה בנים היו לה! ועוד, כל מעשיה לא עשתה אלא על פי חכמים.

ב. סכה שחמתה מרבה מצלתה - פסולה, במה דברים אמורים? מלמעלה, אבל מן הצדדין, אפלו בלה מלאה חמה - כשרה. מפני שאמרו חמתה מחמת סכוד, ולא מחמת דפנות. רבי יאשיה אומר: אף מחמת דפנות. סכך על גבי מטה, ועל גבי אילן שהן גבוהים עשרה טפחים, אם היתה צלתה מרבה מחמתה - כשרה. ואם לאו - פסולה. סכת רקב"ש: סכת רועים, סכת קייצים, סכת ב'רגנין, סכת ש'ומרי פרות, סכה מכל מקום - כשרה, ובכלב שתהא מסוככת כהלכתה. סככה כהלכתה, ועטרה בקרמים וסדינין המצורין, ותלה בה אגוזין, שקדין, אפרסקין ורמונים, פרכילי ענבים ועטרות של שבלין, יינות שמנים וסלתות - אסור להסתפק מהן עד מוצאי יום-טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהן - הכל לפי תנאו.

ג. סככה בחבלים, ובפקיעי עמיר - כשרה, סככה בהוצני פשתן - כשרה. באניצי פשתן - פסולה. בקנים ובדוקרנים - כשרה, אף על פי שדבקן זה בזה - כשרה. סוכי תאנים ובהן תאנים, פרכילין ובהן ענבים, קשין ובהן שבליים, מכבדות ובהן תמרים, כלן: אם פסלת מרבה על האוכלין - כשרה ואם לאו - פסולה. אחרים אומרים: עד שיהיה קשין מרבין על הידות

ועל האוכלין. סבכה בבלאי כלים - פסולת. רבי יוסי בן רבי יהודה מכשיר.

ד. סבכה בנסרים של ארז, שאין בהם ארבעה - דברי הכל כשרה. יש בהן ארבעה - רבי מאיר פוסל, ורבי יהודה מכשיר. אומר רבי יהודה: מעשה בשעת הסכנה שהבאנו נסרים שהיה בהן ארבעה, וסכנונו על גבי מרפסת, וישבנו תחתיהן, אמרו לו: משם ראיה? אין שעת הסכנה ראיה, אבל הכל מודים, שאם יש בנסר ארבעה טפחים, שיהא בינו לבין חברו כמלואו. תלה בה אגוזים, אפסקאות, ורמונים, וגלוסקאות, פרקלי ענבים ועטרות של שבלים - כשרה. לא יאכל מהן אפלו ביום-טוב האחרון של חג, ואם התנה עליהן שיאכל מהן בחג - מתר.

ה. חצר גדולה שמקפת עמודין - הרי עמודין כדפנות. עושה אדם את חברו דפן כדי שיאכל וישתה ושיישן, ולא עוד, אלא שאדם זוקף את המטה ופורס עליה סדין, כדי שלא תכנס החמה, לא על האוכלים ולא על המת. מודים חכמים לרבי אליעזר, שאין עושין אהל ארעי בתחלה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת, לא נחלקו אלא להוסיף, שרבי אליעזר אומר אין מוסיפין ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת. וחכמים אומרים: מוסיפין בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. מעשה ברבי אליעזר ששבת בגליל העליון בסכה של יוחנן ברבי אלעי בקסרי, ואמרי לה בקסרי, והגיעה חמה לסכה, אמר לו: מהו שאפרוס עליה סדין? אמר לו: אין לך כל שבט ושכט מישראל שלא העמיד ממנו שופט. הגיעה חמה לחצי הסכה, אמר לו: מהו שאפרוס עליה סדין? אמר לו: אין לך כל שבט ושכט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים, שכט יהודה ובגמין העמידו מלכים, על פי נביאים. הגיעה חמה למרגלותיו של רבי אליעזר, נטל יוחנן סדין ופרש עליה, הפשיל רבי אליעזר טליתו לאחוריו, ונרד,

לא מפני שהפליגו בדברים, אלא מפני שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו לעולם.

ו. העושה סכתו כמין צריך, או שסמכה אל הכתל, מודה רבי אליעזר, שאם הגביה מן הקרקע טפח, או שהפליגה מן הכתל טפח - שהיא כשרה.

ז. מחצלת של שיפה ושל גמי גדולה - מסככין בה. קטנה - אין מסככין בה. של קנים ושל חלף, גדולה - מסככין בה. ארקה - אין מסככין בה. רבי ישמעאל ברבי יוסי אמר משם אביו: אחד זו ואחד זו - מסככין בה, וכן היה רבי דוסא אומר בדבריו.

ח. סכך על גבי עגלה שהיא גבוהה עשרה או בראש הספינה, רבן גמליאל פוסל ורבי עקיבא מכשיר. מעשה ברבן גמליאל ורבי עקיבא שהיו באין בספינה, עמד רבי עקיבא ועשה סכה בראש הספינה, למחר נשבה הרוח ועקרתה, אמר לו רבן גמליאל: עקיבא! היכן סכתך? רבי יוסי ברבי יהודה אומר משום רבי יוסי: הישן תחת העגלה כישן תחת המטה.

ט. העמיד ארבע קורות וסכך על גביהן, רבי יעקב אומר: רואין אותן, כל שיחקקו ויחלקו, ויש בהן טפח לכאן, וטפח לכאן - נדון משום דיומד, שהיה רבי יהודה אומר: דיומדי סכה טפח. וחכמים אומרים: שתים כהלכתן, שלישית אפלו טפח. רבי שמעון אומר: שלש כהלכתן, ורביעית אפלו טפח. רבי שמעון בן אלעזר אמר משום רבי מאיר: שתים בידי אדם, ואחת באילן - כשרה, ועולין לה ביום-טוב.

מסכת סכה פרק שני

א. שלוחי מצוה - פטורין מן הסכה, אף על פי שאמרו: אין שבחו של אדם להניח את ביתו ברגל. מעשה ברבי אלעי, שהלך

³ מין ערבה שקולעים וסורגים ממנה מחצלאות.

ד. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כשהייתי למד תורה אצל רבי יוחנן בן החורני, ראיתי, שהיה אוכל פת חרבה במלח בשני בצורת, באתי והודעתי את אבא, אמר לי: לך ואמר לו, חבית נקובה היתה אלא שסתמוה שמרים, ואף על פי שתלמיד שמאי היה - כל מעשיו לא עשה אלא כדברי בית הלל, לעולם הלכה כבית הלל, והרוצה לעשות כדברי בית שמאי - עושה, מקולי בית שמאי ומקולי בית הלל - רשע. מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל - עליו הכתוב אומר (קהלת ב, יד): "הכסיל בחשך הולך", אלא כדברי בית שמאי, כקוליהן וכחומריהן, או כדברי בית הלל כקוליהן וכחומריהן.

ה. היה אוכל בספה וירדו עליו גשמים, והלך לו, אף על פי שפסקו הגשמים - אין מחיבין אותו לחזור עד שיגמר סעדתו. היה ישן בספה וירדו עליו גשמים, והלך לו - אין מחיבין אותו לחזור עד שיאור.

ו. מפני ארבעה דברים מאורות לוקין: מפני כותבי פלסתר, ומעירי עדות שקר, ומפני מגדלי בהמה דקה בארץ ישראל, ומפני קוצצי אילנות טובות. ומפני ארבעה דברים נכסי בעלי בתים ישראל נמסרין למלכות: מפני כובשי שטרות פרועין, ומפני מלוי ברבית, ומפני שפוסקין צדקה ברבים ואין נותנין, ומפני שספק למחות ואין ממחין.

ז. בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לעולם. משל למלך בשר ודם שבנה פלטרין ושכללם, והתקין סעודה לעבדיו, והניח פנס לפניהם. כעס עליהן, ואמר לעבדו: טול הנר מפניהן, ונמצאו בלן יושבין בחשכה. היה רבי מאיר אומר: בזמן שהמאורות לוקין - סימן רע לשונאיהם של ישראל, מפני שמלמדין במכות. משל לסופר שנכנס לבית הספר, ואמר: הביאו לי רצועה! מי הוא דואג? מי שלמוד להיות לוקה. בזמן שהחמה לוקה -

להקביל פני רבי אלעזר רבו בלוד, ברגל. אמר לו? מה זה אלעי? אינך משוכתי רגל? שהיה רבי אלעזר אומר: משבח אני את העצלנים, שאין יוצאין מבתיהם ברגל, משום שנאמר (דברים טו, יד): "ושמחת בחגך".

ב. חולין ומשמשיהן - פטורין מן הספה. ולא חולה מסן, אלא אפלו חש בראשו, אפלו חש בעיניו. אמר רבי שמעון בן גמליאל: פעם חשתי בעיני בקיסרין, והתיר לי רבי יוסי ברבי לישן, אני ומשמשי, חוץ לספה. אמר רבי: כשהיינו באין אני ורבי אלעזר בן רבי צדוק אצל רבי יוחנן בן נורי לבית שערים, והיינו אוכלים תאנים וענבים חוץ לספה. וכן היה רבי אומר: כל ספה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה. וחכמים אומרים: אין מחזקת אלא ראשו ורבו בלבד - כשרה. מעשה באנשי ירושלים שהיו משלשלין מטותיהן בחלונות שגבוהין עשרה, ומסככין על גביהם וישנים תחתיהן, פסל היוצא חוץ לספה - גדון כסכה.

ג. שומרי העיר ביום - פטורים מן הספה ביום, וחיבין בלילה. שומרי העיר בלילה - פטורין מן הספה בלילה, וחיבין ביום. שומרי העיר בין ביום בין בלילה - פטורין מן הספה בין ביום בין בלילה. הולכי דרכים - פטורין ביום וחיבין בלילה. שומרי גנות ופרדסין - פטורים בין ביום ובין בלילה. אוכלין אכילת עראי חוץ לספה, ואין ישנים שינת עראי חוץ לספה. אמר רבי: כשהיינו באין, אני ורבי אלעזר ברבי צדוק, אצל רבי יוחנן לבית שערים, והיינו אוכלים תאנים וענבים חוץ לספה, וכן היה רבי אומר: כל ספה שאין בה ארבע אמות על ארבע אמות - פסולה. וחכמים אומרים: אין מחזקת אלא ראשו ורבו בלבד - כשרה. מעשה באנשי ירושלים שהיו משלשלין מטותיהן בחלונות שגבוהין עשרה, ומסככין על גביהם, וישנים תחתיהם.

בניהן בשעת הדחק. אמרו לו: משם ראיה? אין שעת הדחק ראיה.

יא. לולב, בין אגוד בין שאינו אגוד - פשר. רבי יהודה אומר: אגוד - פשר, ושאינו אגוד - פסול. לא יאגדנו ביום טוב, אבל נוטל הימנו שרכיט ואוגדו. אין אוגדין את הלולב אלא במינו; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: אפלו בחוט במשיחה. אמר רבי מאיר: מעשה ביקירי ירושלים, שהיו אוגדין את לולביהן בגימטיות של זהב. אמרו לו: הם במינו היו אוגדין אותו במינו, מלמטה.

יב. אמר רבי אליעזר בן רבי צדוק: כך היה מנהגן של אנשי ירושלים - אדם יוצא מביתו ולולבו בידו, קורא קריאת שמע ומתפלל ולולבו בידו, קורא בתורה ונושא את כפיו, מניחו על גבי קרקע. הולך לבקר חולים ולנחם אבלים - לולבו בידו. נכנס לבית המדרש - משגר לולב בידו, וביד עבדו, וביד שלוחו.

יג. אין אדם יוצא ידי חובתו ביום הראשון של חג בלולבו של חברו אלא אם כן נתנו לו במתנה. ומעשה ברבן גמליאל, ורבי יהושע, ורבי אלעזר בן עזריה, ורבי עקיבא, שהיו באין בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באלף זוז. נטלו רבן גמליאל ויצא בו, ונתנו לרבי יהושע במתנה. נטלו רבי יהודה ויצא בו, ונתנו לרבי אלעזר בן עזריה במתנה. נטלו רבי אלעזר בן עזריה ויצא בו, ונתנו במתנה לרבי עקיבא ויצא בו, והחזירו לרבן גמליאל.

מסכת סכה פּרָק שְׁלִישִׁי

א. לולב דוחה את השבת בתחלתו וערבה בסופו. פעם אחת חל שביעי של ערבה בשבת, והביאו מרביות של ערבה מערב שבת והניחום בעזרה, והפירו בהם ביתוסין, ונטלום, וכבשום תחת אבנים. למחר, הפירו בהן עמי הארץ, שמטום

סימן רע לעכו"ם, לבנה לוקה - סימן רע לשונאיהם של ישראל, שהעכו"ם מונין לחמה וישראל מונין ללבנה. בזמן שלוקה במזרח - סימן רע ליושבי מזרח. במערב - סימן רע ליושבי מערב. באמצע רקיע - סימן רע לכל העולם כלו, בזמן שנהפכו זיהו כמין דם - פרענות של חרב בא לעולם! לשק - חצי רעב בא לעולם. לזו ולזו - חצי חרב וחצי רעב באין לעולם. בכניסתן - פרענות שוהה לבוא בעולם, ביציאתן - פרענות, ויש אומרים: חלופה הדברים, ואין לה כל אמה ואמה שלוקה שאין אלהי שלה לוקה, שנאמר (שמות יב, יב): "ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים וגו'"; בזמן שישראל עסוקין בתורה - אין דואגין מכל, שנאמר (ירמיה י, ב): "כזה אמר ה' אל דרך הגוים אל תלמדו" וגו'.

ח. לולב כפוף, כוונן, סדוק, עקם, דומה למגל - פסול. חרות - פסול. דומה לחרות - פשר. ערבי נחל, אין לי אלא ערבי נחל, של בעל ושל הרים מנין? תלמוד לומר: "ערבי נחל" מפל מקום, אם כן למה נאמר (ויקרא כג, מ): "ערבי נחל"? פרט לצפצפה.

ט. איזהו ערבה ואיזהו צפצפה? ערבה - קנה שלה אדם, ועלה שלה משוף, ופיה חלק. צפצפה - קנה שלה לבן, ועלה שלה עגול, ופיה דומה למגל, הדס וערבה שנקטמו ראשן, ועלתה בהן תמרות, העולות מתוכן - כשרות, שעור הדס וערבה שלשה טפחים, ולולב ארבעה טפחים. רבי טרפון אומר: באמה של חמשה טפחים.

י. ארבעה מינין הללו, כשם שאין פוחתין מהם, כך אין מוסיפין עליהם, לא מצא אתרוג - לא יביא, לא פריש ולא רמון, ולא דבר אחר. היו כמושין - כשרין. יבשין - פסולין. רבי יהודה אומר: אף אם היו יבשין - כשרין. אמר רבי יהודה: מעשה באנשי כרפי שהיו מורישין לולביהן לבני

מתחת האבנים, והביאום הפהנים וזקפום בצדי המזבח, לפי שאין ביתוסין מודים שחבוט ערבה דוחה שבת.

ב. ערבה - הלכה למשה מסיני. אבא שאול אומר: מן התורה, שנאמר (ויקרא כג, ט): "וערבי נחל" - שתים, אחת ללולב ואחת למזבח. רבי אליעזר בן יעקב אומר: כך היו אומרים: "ל"ה ולך מזבח". רבי יוחנן אומר משום רבי שמעון בן יהוודק: שמונה עשר ימים בשנה יחיד גומר בהן את ההלל, ואלו הן: שמונת ימי החג, ושמונת ימי החנכה, ויום טוב ראשון של פסח, ויום טוב של עצרת, ובגולה עשרים ואחד יום, תשעת ימי החג, ושמונה ימי החנכה, ושני ימים של פסח, ושני ימים של עצרת.

ג. למה נקרא שמו 'שער המים'? שבו מכניסין צלוחית של מים של נסוך בהג. רבי אליעזר בן יעקב אומר: בו 'מים מפכים' (יחזקאל מז, ב) - מלמד שמפככין ויוצאין כמו הפך הזה, ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית. וכן הוא אומר (שם מז, א): "בצאת האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה ויעברני במים מי אפסיס" - מכאן שמתר לעבר עד ברפים. "וימד אלף ויעברני במים מי מתנים" - מכאן שמתר לעבר עד מתנים. מכאן ואילף: "וימד אלף נחל אשר לא אוכל לעבר". דבר אחר: מי ברפים - שמתברכין והולכין, יכול לא יעברנו בגלגל אבל יעברנו בסיוחן? תלמוד לומר: "כי גאו המים מי שחו", יכול לא יעברנו בסחו אבל יעברנו בספינה קטנה? תלמוד לומר: "כי גאו המים מי שחו" - מלשוט. יכול לא יעברנו בספינה קטנה, אבל יעברנו בספינה גדולה? תלמוד לומר (ישעיה לג, כא): "בל תלך בו אני שיט". יכול לא יעברנו בספינה גדולה אבל יעברנו בבורני גדולה? תלמוד לומר: "וצי אדיר לא יעברנו". ואומר (זכריה יד, ח): "והיה ביום ההוא יצאו מים חיים מירושלים" וגו'. יכול יתערבו בם מעינות

אחרים? תלמוד לומר (זכריה יג, א): "ביום ההוא יהיה מקור נפתח" וגו' - מקום אחד - "לחטאת ולנדבה". ולאן הולכין? לים הגדול, ולימה של טבריא, ולימה של סדום - כדי לרפאות את מימן, שנאמר (יחזקאל מז, ח): "ויאמר אלי המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה וירדו על הערבה ובאו הימה אל הימה" וגו'. המים האלה יוצאים אל הגלילה הקדמונה - זה ימה של סדום. "וירדו על הערבה" - זה ימה של טבריא. ובאו הימה אל הימה המוצאים ונרפאו המים - זה הים הגדול. ואומר (יחזקאל מז, ט): "והיה כל נפש חיה אשר ישרץ אל כל אשר יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד כי באו שמה המים האלה וירפאו וחי כל אשר יבוא שמה הנחל". ואומר (שם, שם יא): "והיה ועמדו עליו דגים". ואומר: "בצאתו וגבאיו" וגו'. ואומר (שם, שם יא): "ועל הנחל יעלה על שפתו" וגו' - מלמד שכל מימי בראשית עתידין להיות יוצאין כמפי הפך הזה. וכך היתה הבאר שהיתה עם ישראל במדבר דומה, לסלע מלא נקבים ככברה, מפרפרת ועולה כמפי הפך הזה, עולה עמהן להרים ויורדת עמהן לגאיות, מקום שישאר שורין - הוא שורה כנגדן, במקום גבוהה כנגד פתחו של אהל מועד, נשיאי ישראל באין וסובבין אותה במקלותיהן, ואומרים עליה את השירה (במדבר כא, יז): "עלי באר ענו לה, עלי באר". והמים מבעבעין ועולין כעמוד למעלה, וכל אחד ואחד מושך במקלו, איש לשבטו ואיש למשפחתו, שנאמר (במדבר כא, יח): "באר חפרוה שרים" וגו'. וגם היא סוכבת את כל מחנה ישראל, ומשקה את כל השימון, שנאמר (במדבר כא, ט): "ונשקפה על פני השימון" והיא נעשה נחלים, שנאמר (תהלים עח, ט): "ונחלים ישטפו". הן יושבין באיספקאות, ובאין זה אצל זה, שנאמר (תהלים קה, מא): "הלכו בציות נהר". העולה דרך ימין - עולה דרך ימין. העולה דרך שמאל - עולה דרך שמאל. כן העמוד של מים - מתמצין אליו

והוא נעשית נחל גדול, והולכין לים הגדול, ומביאין מהן כל חמדת העולם, שנאמר (דברים ב, ז): "זה ארבעים שנה ה' אלהיך עמך לא חסרת דבר".

ד. שני ספלים של כסף היו בראש המזבח: אחד של מים ואחד של יין, מזרחי של יין מערבי של מים, ודרך הרגילה של יין למזרחו, ערה של מים בתוך של יין, או של יין בתוך של מים - יצא. רבי יהודה אומר: של סיד היו, אלא שמשחרין מפני היין, ומנקבין כמין שני חוטמין דקין, שבהן יורדין לשיתין ונבלעין בתוכו, שנאמר (במדבר כח, ז): "בקדש הסף נסך" - שעשה לו מקום שיבלע בקדשה. רבי יוסי אומר: שיתין מחוללין ויורדין עד התהום, ונבראו מששת ימי בראשית, ועליהן פרה דוד ששה עשר אלף אמה, שנאמר (ישעיה ה, א-ב): **אֲשִׁיחָה נָא לִיְדִידֵי שִׁירַת דּוּדֵי לְכַרְמוֹ וְגו', וְיַעֲזֻקְהוּ וְיִסְתַּלְּהוּ כּו', וַיִּכֶן מַגְדָּל בְּתוֹכוֹ - זֶה הֵיכַל. יָקֵב חֶצֶב בּו - זֶה מִזְבַּח. וְגַם יָקֵב - אֵלוֹ הַשִּׁיתִין.** רבי אלעזר בן רבי צדוק אומר: לול קטן היה בין כבש ולמזבח, במערכו של כבש. אחת לשבעים שנה - פרחי כהונה יורדין לשם ומלקטין משם יין קרוש, שדומה לעגולי דבלה, ובאין ושורפין אותו בקדשה, שנאמר (במדבר כח, ז): "בקדש הסף נסך שכר לה"; כשם שנסוכו בקדשה - כך שרפתו בקדשה.

ה. מאימתי מנסכין אותן עם איברי התמיד? מעשה בצדוקי אחד שנסך על גבי רגליו, ורגמוהו כל העם באתרוגיהן, ואותו היום נפגמה קרן המזבח, ובטלה עבודה, והביאו בול של מלח וסתמוהו, לא מפני שהכשר לעבודה, אלא מפני שלא יראה מזבח פגום, שכל מזבח, שאין לו, לא כבש, ולא יסוד, ולא רבוע - פסול. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: אף הסובב.

ו. נסוך המים - כל שבעה. רבי יהודה אומר: כל שמנה, אלא שרבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמנה. וחכמים

אומרים: שלשה לוגין. נמצאת אומר: המרבה במים - ממצט במים, והמרבה במים - ממצט במים.

ז. מי החג - חייבין עליהן: משום לך, יוצא וטמא. לפיכך, אם לנו או שיצאו, או שנטמאו - יוצא לבית השרפה. אבל חבית וצלוחית עצמן - מועלין בהן, מפני שגופן הקדש. רבי מאיר אומר משום רבי עקיבא: מפני מה אמרה תורה הביאו עמר בפסח? מפני שהפסח זמן תבואה היא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני עמר בפסח, כדי שתתברך לכם תבואה שבשדות'. ומפני מה אמרה תורה: 'הביאו שתי הלחם בעצרת?' מפני שעצרת זמן פרות האילן הוא. אמר הקדוש ברוך הוא: 'הקריבו לפני שתי הלחם בעצרת, כדי שיתברכו לכם פרות האילן'. ומפני מה אמרה תורה: 'נסכו מים לפני בחג? כדי שיתברכו לכם גשמי שנה'. ואומר (דברים יד, יז-יח): **וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפַּחֹת הָאָרֶץ אֶל יְרוּשָׁלַם לְהַשְׁתַּחֲוֹת לְמִלְךָ ה' צְבָאוֹת וְלֹא עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגֶּשֶׁם; וְאִם מִשְׁפַּחֹת מִצְרַיִם לֹא תַעֲלֶה וְלֹא בָּאָה וְלֹא עֲלֵיהֶם.**

מִסְכַּת סָכָה פָּרָק רִבְעִי

א. בראשונה היו נשים מבפנים ואנשים מבחוץ, והיו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מבחוץ ואנשים מבפנים, ועשו גזוזטראות בעזרה, כנגד שלש רוחות, ועדין היו באין לידי קלות ראש, התקינו, שיהיו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה.

ב. חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניהם באבוקות, והיו אומרים דברי תשבחות. מה היו אומרים? אשרי מי שלא חטא! וכל מי שחטא - ימחל לו. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי ילדותנו שלא בישה את זקונתנו, אלו חסידים ואנשי מעשה. ויש מהן שהיו אומרים: אשרי זקונתנו שפפרה על ילדותנו, אלו בעלי תשובה.

זֶהְב, וּבִמָּה שֶׁל עֵץ בְּאִמְצָעוֹתָהּ, וְחִזֵּן
הַכִּנְסֹת עוֹמֵד עָלֶיהָ, וְהַסּוּדְרִין בִּידוֹ, וְכִיּוֹן
שֶׁהִגִּיעַ לַעֲנוֹת "אָמֵן", הִלָּה מִנִּיף בַּסּוּדֵר,
וְכָל הָעַם עוֹנִים "אָמֵן". וְלֹא הָיוּ יוֹשְׁבֵין
מְעַרְבִין, אֲלֵא זֶהְבִּים בַּפְּנֵי עֲצָמָן, וְכַסְפִּים
בַּפְּנֵי עֲצָמָן, וְנִפְחִים בַּפְּנֵי עֲצָמָן, טְרַסִּים
בַּפְּנֵי עֲצָמָן, וְגִרְדִּים בַּפְּנֵי עֲצָמָן, וְכִשְׁעֵנִי
נִכְנַס לְשֵׁם - הָיָה מִכִּיר בְּעַלֵּי אֲמֹנוֹתוֹ וְנִפְנָה
לְשֵׁם, וּמִשֵּׁם פָּרְנָסוֹתוֹ וּפְרֻנְסַת אֲנָשֵׁי בֵיתוֹ.

ה. וְלוֹיִם בְּכַנּוּרוֹת, וְנִבְלִים וְכָל כְּלֵי שִׁיר,
מֵהֵן אוֹמְרִים (תְּהִלִּים קְלֵד, א): "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
הֵנָּה בְּרַכּוֹ" וְגו'. וּמֵהֵן הָיָה שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים
(שֵׁם, שֵׁם ב): "שְׂאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ" וְגו'.
וְכִשְׁנִפְטְרִין זֶה מְזֵה, הָיוּ אוֹמְרִים (שֵׁם, שֵׁם ג):
"בְּרַכְּךָ ה' מִצִּיּוֹן וְגו', וַיִּרְאֶה בְּנֵים" וְגו'.
שְׁתֵּי חֲצוּצְרוֹת בִּידָם, קָרָא הַגָּבֵר, תִּקְעוּ
וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ, הִגִּיעוּ לְשַׁעַר הַמַּיִם, תִּקְעוּ
וְהִרְיעוּ וְתִקְעוּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵין פְּחוֹת
מִשְׁבַּע, וְלֹא יוֹתֵר עַל עֶשְׂרֵה. שֶׁלֵּשׁ לַפְּתִיחַת
שְׁעָרִים. הָאוֹמֵר עַל פְּתִיחַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר
עַל נְעִילַתָּן. הָאוֹמֵר עַל נְעִילַתָּן - אֵינוֹ אוֹמֵר
עַל פְּתִיחַתָּן. שֶׁלֵּשׁ לַמַּעֲלָה הַעֲשִׁירִית.
הָאוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית - אֵינוֹ אוֹמֵר עַל
גְּבֵי הַמְּזוּבָּת, הָאוֹמֵר עַל גְּבֵי הַמְּזוּבָּח - אֵינוֹ
אוֹמֵר לַמַּעֲלָה עֲשִׁירִית.

ו. שֶׁלֵּשׁ לַהֲבָטִיל אֵת הָעַם מִן הַמְּלֹאכָה,
כִּיצַד? חִזֵּן הַכִּנְסֹת נוֹטֵל חֲצוּצְרַת, וְעוֹלָה
לְרֹאשׁ הַגֵּג גְּבוּהָ שֶׁבְּעִיר, הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ
תִּקְיעָה רַאשׁוֹנָה, הַסְּמוּכִין לְעִיר בְּטִלְיִן.
הַסְּמוּכִין לַתְּחוּם מִתְּכַנְסִין וּבֹאִין לְתוֹךְ
הַתְּחוּם, וְלֹא הָיוּ נִכְנְסִין מִיָּד, אֲלֵא מִמְתִּינִין
עַד שִׁיבּוּאוֹ בְּלָן וְיִתְכַנְסוּ בְּלָן בְּבַת אַחַת,
וְעִדִּין חֲנִיּוֹת פְּתוּחִין וְתִרְסִין מִגְּחִין,
הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ תִּקְיעָה שְׁנִיָּה, נִסְתַּלְקוּ
הַתְּרִיסִין וְנִנְעְלוּ הַחֲנִיּוֹת, וְעִדִּין חֲמִין עַל
גְּבֵי הַכִּיָּרָה וְקִדְרוֹת מִנְּחוֹת עַל גְּבֵי כִיָּרָה.
הַתְּחִיל לְתַקּוֹעַ תִּקְיעָה שְׁלִישִׁית - סִלַּק
הַמְּסַלֵּק, וְהַטְּמִין הַמְּטַמֵּין, וְהִדְלִיק
הַמְּדַלִּיק, וְשׁוּהָה כְּדֵי צְלִית דָּג קָטָן, אוֹ כְּדֵי
לְהַדְבִּיק פֶּת בַּתְּנוּרָה.

אֵלוֹ וְאֵלוֹ אוֹמְרִים: אֲשֶׁרִי מִי שֶׁלֹּא חָטָא,
וּמִי שֶׁחָטָא - יָשׁוּב וְיִמְחַל לוֹ. אָמְרוּ עָלָיו
עַל הַלֵּל הַזֶּקֶן, כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית
הַשׁוֹאֲבָה, אָמַר כֵּן: אִם אֲנִי כֹאן - הַכֵּל כֹּאן,
וְאִם אֵין אֲנִי כֹאן - מִי כֹאן? הוּא הָיָה
אוֹמֵר: לְמַקּוֹם שֶׁאֲנִי אוֹהֵב - שֵׁם רַגְלֵי
מוֹלִיכּוֹת אוֹתִי, אִם תְּבוֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אֲבֹא
אֶל בֵּיתְךָ. אִם אַתָּה לֹא תָבֹא אֶל בֵּיתִי - לֹא
אֲבֹא אֶל בֵּיתְךָ. הַלֵּל הַזֶּקֶן אוֹמֵר: לְמַקּוֹם
שֶׁלְּבֵי אוֹהֵב - לְשֵׁם רַגְלֵי מוֹלִיכּוֹת אוֹתִי.
אִם אַתָּה תָּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי אֲבֹא לְבֵיתְךָ, אִם
אַתָּה לֹא תָּבֹא לְבֵיתִי - אֲנִי לֹא אֲבֹא לְבֵיתְךָ,
שְׁנֵאֲמַר (שְׁמוֹת כ, כא): "כָּכֵל הַמַּקּוֹם אֲשֶׁר
אֲזַכִּיר אֵת שְׁמִי אֲבֹא אֵלָיְךָ וּבְרַכְתִּיךָ."

ג. אָמְרוּ עָלָיו עַל רַבִּי שֶׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל,
כְּשֶׁהָיָה שֹׁמֵחַ בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשׁוֹאֲבָה, הָיָה
נוֹטֵל שְׁמוֹנֵה אַבּוּקוֹת שֶׁל אֹר, וְזוֹרֵק אוֹתָן,
וְאֵין נוֹגְעוֹת זוֹ בְּזוֹ, וְכִשֶּׁהוּא מִשְׁתַּחֲוֶה,
נוֹעֵץ שְׁנֵי גוֹדְלָיו בְּאַרְץ, וְשׁוּחָה וְנוֹשֵׁק אֵת
הַרְצָפָה זוֹזוּקָה, וְאֵין כָּל בְּרִיָּה יְכוֹלָה לַעֲשׂוֹת
כֵּן. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא בֶּן חֲנַנְיָא: כְּשֶׁהָיִינוּ
שֹׁמְחִים בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשׁוֹאֲבָה - לֹא רָאִינוּ
שְׁנָה בְּעֵינֵינוּ, כִּיצַד? שְׁעָה רַאשׁוֹנָה, תְּמִיד
שֶׁל שַׁחַר, מִשֵּׁם לַתְּפִלָּה, מִשֵּׁם לְקַרְבָּן
מוֹסַף, מִשֵּׁם לְבֵית הַמְּדַרְשׁ, מִשֵּׁם לְאַכִּילָה
וּשְׁתִּיָּה, מִשֵּׁם לַתְּפִלַּת הַמִּנְחָה, מִשֵּׁם לַתְּמִיד
שֶׁל בֵּין הָעֶרְבִים, מִכֹּאן וְאֵילָךְ לְשִׂמְחַת בֵּית
הַשׁוֹאֲבָה.

ד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה
דְּיוּפְלוּסְטִין⁴ שֶׁל אֶלְכְּסַנְדְּרִיא שֶׁל מִצְרַיִם -
לֹא רָאָה כְּבוֹדָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל. אָמְרוּ: כְּמִין
בְּסִילְקִין⁵ גְּדוֹלָה הָיָה, סְטִיו לְפָנִים מִסְּטִיו,
פְּעָמִים שֶׁהָיָה בֵּה שְׁשִׁים רְבוּא עַל שְׁשִׁים
רְבוּא, כְּפָלִים כִּיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם. וְהָיוּ בֵּה
קְתֻדְרָאוֹת שֶׁל זֶהְב, כְּנֶגֶד שְׁבָעִים וְאַחַד
זְקָנִים שֶׁל סַנְהֶדְרֵי גְּדוֹלָה, כָּל אַחַת וְאַחַת
אֵינָה פְּחוֹתָהּ מִעֲשָׂרִים וְאַחַד רְבוּא כְּכַרִּי

4 אוֹלָם וְאַכְסֶדְרָה כְּפּוֹלָה.

5 פְּלִטְרִין.

מוציאין שתיים שתיים, אלא אחד אחד בלבד, במה דברים אמורים? בבריא, אבל בחולה, אפלו שנים מוציאין, והיחידים מוציאין שתיים, ואין מונין להן אלא אחת.

י. רבי יהודה אומר: לא היה פיס למחנה אלא כהן שזכה בקטרת ואמר לזה שעמו: 'זכה עמי במחנה'. יום-טוב אחרון של חג: פיס לעצמו, זמן לעצמו, רגל לעצמו, קרבן לעצמו, שיר לעצמו, ברכה לעצמו, שנאמר (מלכים א ח, טו): "ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך", יכול לא היו טעונין לינה? תלמוד לומר (דברי הימים ב ז, י): "ביום עשרים ושלשה לחדש השביעי שלח את העם לאהליהם". הא כיצד? נפטרו מבעוד יום והשכימו והלכו להם.

יא. התמידין, והנדריים, והנדבות, והבכורות, והמעשרות, ומוספי שבת, חטאת הצבור, ועולותיהן, ועולות חובה של יחיד - עבודתן ואכילתן במשמר הקבוע. שתי הלחם - עבודתן ואכילתן בכל המשמרות, מפני שהן באין חובת הרגל. לחם הפנים - עבודתן במשמר הקבוע, ואכילתו בכל המשמרות. כיצד הוא עושה? נותן חצי חלה לכל משמר ומשמר, והן מתחלקין ביניהן. רבי יהודה אומר: המחלק עומד על הרבד שבאולם, מפריש ומניח, מפריש ומניח, וכל אחד ואחד בא ונוטל חלקו, ולבעלי מומין שבכהונה - מוציאין להם חלקם בחוץ, מפני שאין יכולין להכנס בין האולם ולמזבח.

יב. משמר היוצא - מקריב תמיד של שחר ומוספין, הנכנס - מקריב תמיד של בין הערבים. ובזיכין - ארבעה כהנים היו נכנסים, שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו. ולחם הפנים - מפני מה משמר הנכנס חולק בצפון? מפני שקרוב לעבודה! עשרים וארבע טבעות היו שם, כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה, עשרים וארבע חלונות היו שם כנגד עשרים וארבע משמרות כהונה.

ז. שלש להבדיל בין קדש לחול, כיצד? חזן הכנסת נוטל תוצרת, ועולה לגג גבוה שבעיר, נוטל לקרות, מעבירין ממנו תבשיל מעל גבי הפירה, וטומנין לו מיחם, ומדליקין לו את הנר, גמר מלקרות, אפלו מיחם בידו - אין טומנו, אלא מניחו על הארץ. אומר רבי יוסי בן רבי חנינא: שמעתי, שאם בא להדליק אחר שש תקיעות - מדליק, שהרי נתנו חכמים שעור לחזן בית הכנסת להוליך שופרו לביתו. אומר לו: אם כן, נתת דבריך לשעורין! אלא מקום צנוע יש לו לחזן בית הכנסת בראש הגג, ששם מניח שופרו, לפי שאין מטלטלין לא את השופרות ולא את התוצרות.

ח. יום-טוב שחל להיות בערב שבת - תוקעין ולא מבדילין, מוצאי שבת - מבדילין ולא תוקעין, יום הכפורים שחל להיות ערב שבת - לא היו תוקעין. ובמוצאי שבת - לא היו מבדילין, כיצד תוקעין? תוקע פשוטה ואינו מריע, החליל דוחה את השבת בתחלתו; דברי רבי יוסי ברבי יהודה. וחכמים אומרים אף יום-טוב אינו דוחה.

ט. כל המשמרות שונות ומשלשות בפרים, חוץ משתיים אחרונות, ששונות ולא משלשות. רבי אלעזר בן פרטא ורבי אליעזר בן יעקב אמרו: לא היה פיס לחלבי שעיר, אלא מי שמעלה אברי הכבש הוא מעלה את חלבי שעיר. אבא יוסי בן חנן אומר: לא היה פיס אלא לראשי משמרות, ושאר כל משמרות חוזרות חלילה. רבי אליעזר בן אנטיגנוס אומר: לא היה פיס אלא ליום-טוב הראשון של חג בלבד, ושאר כל ימי החג חוזרות חלילה. כיצד מפיסין? נכנסין ללשכת הגזית, וכמין בסילקי גדולה היתה, פיס במזרחה, וזקן יושב במערבה, והכהנים מוקפין ועומדין כמין כוליא, והממנה בא ונוטל מצנפת מראשו של אחד מהם, ויודעין שממנו פיס מתחיל. ולא היו

יג. בלגה - לעולם חולקת בדרום וטבעתה קבועה, וחלונה סתומה, מפני מרים בת בלגה, שהמירה דתה ונשאת לסרדיוט - אחד ממלכי נכרים, וכשנכנסו נכרים להיכל, היתה מבועטת על גבי המזבח ואמרה: לוקיס! לוקיס! אתה התרבת ממונם של ישראל, ולא עמדת להם בעת צרתם. ויש אומרים: משמתו שוהה לבוא, ונכנס ישבב אחיו עמו, ושמש תחתיו, אף על פי ששכני רעים לא נשתכרו, שכני בלגה נשתכרו! והלכך, לעולם חולקת בדרום וישבב אחריו בצפון.

מסכת יום-טוב (ביצה) פרק ראשון

א. ביצה שנולדה ביום-טוב, אחרים אומרים משום רבי אליעזר: תאכל היא ואמה. נולדה בשבת - תאכל ביום-טוב, נולדה ביום-טוב - תאכל בשבת. רבי יהודה אומר משום רבי אליעזר: עדין היא מחלקת, שבית שמאי אומרים: תאכל, ובית הלל אומרים: לא תאכל. כשם שאסורה לאכל - כך אסורה לטלטל, וספקה אסורה. וכשם שספקה אסורה - כך כל ספק מוכן אסור. נתערבו במאה - כלן אסורות. אפרוח שנולד ביום-טוב - מתר. עגל שנולד ביום-טוב - מתר. זה מוכן אגב אמו, וזה מתיר עצמו בקדרה. אפרוח שנולד ביום-טוב - מתר לשטו ביום-טוב, מפני שהוא מתיר את עצמו.

ב. השוחט את התרנגולת, ומצא בה ביצים גמורות - הרי אלו מתרות לאכלן ביום-טוב. ביצה שיצאה רבה מערב יום-טוב - מתרת לאכלה ביום-טוב. נולדה בשבת - תאכל ביום-טוב, ביום-טוב - תאכל בשבת. רבי יהודה אומר בשם רבי אליעזר: עדין מחלקת במקומה, כשם שאסורה לאכל - כך אסורה לטלטל, כשם שספקה אסור - כך ספק מוכן אסור, נתערבה במאה - כלם אסורות.

ג. בית שמאי אומרים: שאור בכזית וחמץ כככותבת. ובית הלל אומרים: זה וזה

בכזית. איזהו שאור? המחמץ את אחרים. איזהו חמץ? המתחמץ מאחרים. מאימתי קרוי שאור? משיפסל מאכילת כלב. אפר שהסיקו ביום-טוב - אין מכסין בו ביום-טוב, לפי שאינו מן המוכן. היתה לו עפר בתוף ביתו להטיח בו גגו, סיד לסוד בו ביתו - אין מכסין בו.

ד. רבי יוסי אומר: כוי אין שוחטין אותו ביום-טוב מפני שהוא ספק, ואם שחטו - אין מכסין את דמו, מקל וחמר ממילה. אמר רבי יוסי: ומה מילה שנודאה דוחה שבת, אין ספקה דוחה את יום-טוב, כסוי הדם שאין ודאו דוחה שבת - אינו דין שאין ספקה דוחה את יום-טוב? אמרו לו: תקיעת שופר שבגבולין תוכיח! שאין ודאה דוחה שבת, אפלו הכי ספקן דוחה את יום-טוב, הן יוכיחו לכסוי הדם, שאף על פי שאין ודאו דוחה את השבת - שיהא ספקו דוחה את יום-טוב. השיב רבי אליעזר בנו של רבי אליעזר הקפר ברבי תשובה: מה למילה, שכן אינה נוהגת בלילי ימים טובים, תאמר בכסוי שנוהג בלילי יום-טוב? אמר רבי אבא: זה אחד מן הדברים שאמר רבי חייא - אין לי עליהם תשובה, והשיב רבי אליעזר הקפר ברבי תשובה.

ה. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל שמוליכין את הסלם משוכך לשוכך, לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי אומרים: אין מחזירין, ובית הלל אומרים: אף מחזירין. רבי יהודה אומר, עזריה אומר: מטלטלין את הסלם. במה דברים אמורים? בסלם של שוכך, אבל בסלם של עליה - דברי הכל אסור לטלטל, אפלו בעליה. רבי דוסא אומר: משהו מחלוץ לחלוץ. אחרים אומרים משום רבי דוסא: אף מדדין בו.

ו. רבי שמעון אומר: בית שמאי אומרים: לא יטול אדם גזול עד שיקשר. ובית הלל אומרים: עד שינענע, והמקשרין

והמנוענעצין, בבורות ובכתים ובשיחין ובמערות - מתרין. ובאילנות - אסורים, משום שמא יעלה ויתלש. והמקשרין והמנוענעצין, בכל מקום - אסורין משום גזל.

ז. זמן בתוך הקן ומצא לפניו - אסורין. על פתחה - מתרין. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל, על שהזמין בתוך הקן ומצא לפניו הקן שהן אסורין. במה דברים אמורים? ביוני שוכך ויוני עליה, וצפרים וקננו בטפוחים ובבירה, אבל אוזין, ותרנגולין, ויוני הרדסאיאות, ותייה שקננה בפרדס - מתרין ואין צריכין זמון, מפני שהן ברשות אדם. וצפור דרור - צריכה לקשר בכנפיה שלא תחליף באמה. ושויים, שאם קצב עליו בשר - שאסור לטלטלו. ושויין, שאין מולחין עליו בשר ביום-טוב, אבל מולחין עליו בשר לצלי. ותייה שקננה בפרדס - צריכה זמון, מפני שאינה ברשות אדם.

ח. אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל, שמסלקין את התריסין ביום-טוב. לא נחלקו, אלא להחזיר, שבית שמאי ואמרים: אין מחזירין, ובית הלל ואמרים: מחזירין; במה דברים אמורים? בשיש להם ציר, אבל אין להם ציר, דברי הכל: מתר. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלים בה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

ט. אמר רבי שמעון בן גמליאל: מודים בית שמאי ובית הלל, שמוליקין כלים מלאים לצרף, וריקנין למלאותן, על מה נחלקו? על ריקנים שלא לצרף, שבית שמאי אוסרין, ובית הלל מתירין. יוצא אדם במפתח שבאצבעו לרשות הרבים, ואינו חושש. דלת שיש לה ציר - פותחין ונועלין בה בשבת, ואין צריך לומר ביום-טוב. נשבר צירה - אין פותחין ואין נועלין בה ביום-טוב, ואין צריך לומר בשבת.

י. אמר רבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, על מתנות שמוליקין כשהורמו מערב יום-טוב עם המתנות שהורמו ביום-טוב מהיום. על מה נחלקו? להוליקם בפני עצמן, שבית שמאי ואמרים: אין מוליקין, ובית הלל ואמרים: מוליקין. וכך היו בית שמאי דנין: חלה ומתנות מתנה לכהן, ותרומה מתנה לכהן, כשם שאין מוליקין את התרומה - כך אין מוליקין את המתנות. אמרו להם בית הלל: לא! אם אמרתם בתרומה שאינו זכאי בהרמתה, תאמרו במתנות שזכאי בהרמתן? אמר רבי יוסי: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על המתנות שמוליקין, לא נחלקו אלא על התרומה, שבית שמאי ואמרים: אין מוליקין, ובית הלל ואמרים: מוליקין. וכך היו בית הלל דנין: חלה ומתנות מתנה לכהן, ותרומה מתנה לכהן, כשם שמוליקין את המתנות - כך מוליקין את התרומה, אמרו להם בית שמאי: לא! אם אמרתם במתנות שזכאי אני בהרמתן, תאמרו בתרומה שאינו זכאי בהרמתה? אמרים ואמרים: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על התרומה שאין מוליקין, לא נחלקו אלא על המתנות, שבית שמאי ואמרים: אין מוליקין, ובית הלל ואמרים: מוליקין.

יא. הלש עסה ביום-טוב, בין טמאה בין טהורה - מתר לטלטלה, ומתר להפריש ממנה חלה. לשה מערב יום-טוב, ושכח ולא הפריש ממנה חלה - אסור לטלטלה, ואסור להפריש ממנה חלה.

יב. אמר רבי מאיר: מודים בית שמאי ובית הלל, שהתבלין נדוכין במדוך של עץ ומלח עמהן, על מה נחלקו? על המלח בפני עצמו, שבית שמאי ואמרים: בפרך ובעץ פרוז לצלי, ובית הלל ואמרים: לכל דבר. והתבלין - הרי הן כתבלין. בית שמאי ואמרים: מוליקין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצלן. ובית הלל

אומרים: מוליכין זה אצל זה, וזה אצל זה, ואין חוששין.

יג. בית שמאי אומרים: מוליכין סכין וטבח אצל בהמה, ולא בהמה אצל. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה, וזה אצל זה ואין חוששין. אין עושין טיסיני⁶, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין, ובעץ הפרור, ואין חושש. אין מרסקין דבילה וגרוגרות וחרובין לפני הזקנים בשבת, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. המולל מלילות מערב שבת - מנפח מיד ליד ואוכל, אבל לא בקנון ובתמחוי. המולל מלילות מערב יום-טוב - למחר מנפח על יד על יד ואוכל, אפילו בקנון, אפילו בתמחוי, אבל לא בטבלא ולא בנפה ולא בכברה כדרך שעושה בחול. המולל מלילות בשבת - מנפח על יד על יד ואוכל, אבל לא בקנון ולא בתמחוי.

יד. הבורר קטנית ביום-טוב. רבי יהודה אומר: בית שמאי אומרים: אם היו צרורות מרבין על האוכלין - בורר את האוכלין, ומניח את הפסלת. ובית הלל אומרים: בורר איזה מהן שיצרעה. אמר רבי מאיר: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, שהתבלין נדוכין כדרךן ומלח עמהם במדוך של עץ, לא נחלקו אלא לדוכן מפני עצמן, שבית שמאי אומרים: מלח בפה ובעץ הפרור לצלי אבל לא לקדרה. ובית הלל אומרים: לכל דבר. והפלפלין - הרי הן כתבלין. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: של בית רבן גמליאל היו מביאין דלי מלא עדשים, והיו נצופין עליו מים, ונמצא אכל מלמטה ופסלת מלמעלה. ורבי יהודה מתיר בשחר

ואוסר בלבן, מפני שצריך ביצת הגיר⁷. רבי יוסי אוסר בשחר, מפני שצריך לצחצחו.

טו. רבי יוסי אומר: מוליכין מנעל שחור ולא מנעל לבן, מפני שצריך אומן. רבי שמעון אומר: משלחין חטין, מפני שהן מאכל עסיסיות. פול, מפני שהן מאכל לדיות. שעורין, מפני שהן ראוין לבהמה. אין עושין טיסיני, ואין כותשין במכתשת ביום-טוב, ואין כותשין את המלח במדוך של עץ, אבל מרסק הוא ביד של סכין ובעץ הפרור ואינו חושש. בית שמאי אומרים: אין מוליכין טבח וסכין אצל בהמה, ולא בהמה אצל טבח וסכין. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה. בית שמאי אומרים: אין מוליכין תבלין ומדוך אצל מדוכה, ולא מדוכה אצל תבלין ומדוך. ובית הלל אומרים: מוליכין זה אצל זה ואין חוששין.

⁶ הינו שבותש את החטה עד שנחלקת לארבעה, ולפי שבתשה זו היא טרח גדול - אין עושים אותה ביום-טוב אפילו במכתשת קטנה.

⁷ גיר - מין קרקע המושחיר (רש"י ביצה טו ע"א).

26 APR	ראשון Sunday	ט 9	בבלי: מנחות קה ירושלמי: קדושין מב תוספתא: יומא ג נ"ך: דברי הימים' יב רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ו	כד לעופר	
				6:02..... נץ החפה	4:49..... עלות השחר
				9:27..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:51..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:36..... סו"ז תפלה - גר"א	10:12..... סו"ז תפלה - מג"א
				8:59..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:46..... שקיעה

27 APR	שני Monday	י 10	בבלי: מנחות קו ירושלמי: קדושין מג תוספתא: יומא ד נ"ך: דברי הימים' יג רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ז	תענית שני קפא, כה לעופר	
				6:00..... נץ החפה	4:47..... עלות השחר
				9:26..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:50..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:35..... סו"ז תפלה - גר"א	10:11..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:00..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:47..... שקיעה

28 APR	שלישי Tuesday	יא 11	בבלי: מנחות קז ירושלמי: קדושין מד תוספתא: סכה א נ"ך: דברי הימים' יד רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ח	כו לעופר	
				5:59..... נץ החפה	4:46..... עלות השחר
				9:26..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:50..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:35..... סו"ז תפלה - גר"א	10:11..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:01..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:48..... שקיעה

29 APR	רביעי Wednesday	יב 12	בבלי: מנחות קח ירושלמי: קדושין מה תוספתא: סכה ב נ"ך: דברי הימים' טו רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה ט	כז לעופר	
				5:58..... נץ החפה	4:45..... עלות השחר
				9:25..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:49..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:34..... סו"ז תפלה - גר"א	10:10..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:02..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:49..... שקיעה

30 APR	המישי Thursday	יג 13	בבלי: מנחות קט ירושלמי: קדושין מו תוספתא: סכה ג נ"ך: דברי הימים' טז רמב"ם: תפלין ומזוזה וספר תורה י	תענית חמישי, כח לעופר	
				5:56..... נץ החפה	4:43..... עלות השחר
				9:24..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:48..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:34..... סו"ז תפלה - גר"א	10:10..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:03..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:51..... שקיעה

1 MAY	ששי Friday	יד 14	בבלי: מנחות קי ירושלמי: קדושין מז תוספתא: סכה ד נ"ך: דברי הימים' יז רמב"ם: ציצית א	פסח שני, כט לעופר	
				Pesach Sheini	
				5:55..... נץ החפה	4:42..... עלות השחר
				9:23..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:47..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:33..... סו"ז תפלה - גר"א	10:09..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:05..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:52..... שקיעה

Candle Lighting 7:34 הדלקת נרות

2 MAY	שב"ק Shabbos	טו 15	בבלי: חולין ב ירושלמי: קדושין מח תוספתא: יום טוב (ביצה) א נ"ך: דברי הימים' יח רמב"ם: ציצית ב	אפרו, ל לעופר, פרק ד	
				5:54..... נץ החפה	4:41..... עלות השחר
				9:23..... סו"ז קר"ש - גר"א	8:47..... סו"ז קר"ש - מג"א
				10:33..... סו"ז תפלה - גר"א	10:09..... סו"ז תפלה - מג"א
				9:06..... צה"כ לשיטת ר"ת	7:53..... שקיעה

Shabbos Ends 9:06 זמן מוצ"ש

סוקיל חודש אייר ליל ו' כל הלילה

תָּאֵת נֶאֱוָף גֵּיט נִשְׁט אַוְעֶק פּוֹן אַ מְעַנְטֶש, נָאָר אויב ער היט זיך די אויגן און די מַחְשֶׁבֶה.
(ספר המדות אות נאוף סימן ט')